

Ministerstvo zemědělství České republiky

**Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství
České republiky**

Stav k 31. 12. 2004

Ministerstvo zemědělství ČR, Úsek lesního hospodářství

Obsah

1. Rámcové makroekonomické podmínky v ČR a postavení lesního hospodářství v národním hospodářství

- 1.1 Makroekonomické rámce hospodářství České republiky
- 1.2 Lesní hospodářství v roce vstupu do Evropské unie

2. Vývoj změn vlastnických vztahů a legislativy

- 2.1 Uspořádání vlastnických a užívacích práv
- 2.2 Legislativní činnost na úseku lesů a myslivosti

3. Výsledky lesního hospodářství

- 3.1 Genofond a reprodukční materiál
 - 3.1.1 Semenné zdroje
 - 3.1.2 Lesní semenářství a školkařství
- 3.2 Obnova lesa a zalesňování
- 3.3 Výchovné zásahy
- 3.4 Těžba dřeva
- 3.5 Ochrana lesa
 - 3.5.1 Preventivně ochranná opatření
 - 3.5.2 Ochrana a obrana proti škodlivým činitelům
 - 3.5.3 Ozdravná opatření v lesích poškozených imisemi - vápnění a hnojení lesních porostů
 - 3.5.4 Lesní ochranná služba
 - 3.5.5 Požární ochrana v lesním hospodářství
- 3.6 Zdravotní stav lesů
 - 3.6.1 Monitoring zdravotního stavu lesů
 - 3.6.2 Škodliví činitelé a jejich následky
 - 3.6.2.1 Abiotičtí činitelé
 - 3.6.2.2 Biotičtí činitelé
 - 3.6.2.3 Antropogenní činitelé
- 3.7 Mimoprodukční funkce lesa
- 3.8 Národní lesnický program

4. Hlavní produkční činitelé

- 4.1 Lesní pozemky
- 4.2 Lesní porosty
 - 4.2.1 Přírodní, růstové a hospodářské podmínky lesů
 - 4.2.2 Kategorie lesů z hlediska jejich funkcí
 - 4.2.3 Druhové složení lesů
 - 4.2.4 Věkové složení lesů
 - 4.2.5 Hospodářské tvary a způsoby
 - 4.2.6 Porostní zásoby dřeva a přírůsty
 - 4.2.7 Inventarizace lesů v ČR

5. Faktory prostředí ovlivňující lesní hospodářství

- 5.1 Klimatické podmínky
- 5.2 Znečištění ovzduší
- 5.3 Zatížení lesních ekosystémů imisními látkami

6. Ekonomika v lesním hospodářství

- 6.1 Ekonomická situace vlastníků lesa
- 6.2 Ekonomická situace podnikatelů v lesním hospodářství
- 6.3 Sociální situace v lesním hospodářství
 - 6.3.1 Stav na trhu práce
 - 6.3.2 Vývoj průměrných mezd
 - 6.3.3 Ochrana zdraví a bezpečnost při práci
- 6.4 Finanční prostředky státního rozpočtu pro lesní hospodářství
 - 6.4.1 Finanční povinnosti státu vyplývající z lesního zákona
 - 6.4.2 Služby, kterými stát podporuje hospodaření v lesích
 - 6.4.3 Finanční příspěvky
 - 6.4.4 Dotace na změnu struktury zemědělské výroby zalesněním
 - 6.4.5 Kontrola finančních příspěvků poskytovaných na hospodaření v lesích
 - 6.4.6 Podpory z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a.s.
- 6.5 Finanční pomoc z Operačního programu „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“

7. Trh se surovým dřívím

- 7.1 Trh se surovým dřívím v tuzemsku
 - 7.1.1 Ceny dříví
 - 7.1.2 Vývoz a dovoz surového dříví
- 7.2 Trh s dřevařskými výrobky v Evropě a v Severní Americe
 - 7.2.1 Průmyslové dřevo jehličnaté a jehličnaté řezivo
 - 7.2.2 Průmyslové dřevo listnaté a listnaté řezivo

8. Informatika, výzkum, vzdělávání a práce s veřejností

- 8.1 Informační střediska pro odvětví lesního hospodářství
- 8.2 Lesnický výzkum
- 8.3 Propagace a ediční činnost, audiovizuální pořady
- 8.4 Spolupráce s nevládními lesnickými organizacemi

9. Navazující činnosti a odvětví

- 9.1 Ochrana životního prostředí
 - 9.1.1 Certifikace trvale udržitelného hospodaření v lesích
- 9.2 Myslivost
- 9.3 Vodní hospodářství, meliorace a hrazení bystřin
- 9.4 Rybářství
- 9.5 Včelařství
- 9.6 Dřevozpracující průmysl
- 9.7 Celulózpapírenský průmysl
- 9.8 Energetické zpracování dřeva
- 9.9 Výroba a dovoz lesnické techniky

10. Mezinárodní aktivity lesního hospodářství

- 10.1 Národní lesnický program ve světle MCPFE
- 10.2 Zasedání řídicího výboru programu EUFORGEN v ČR
- 10.3 Evropská unie hodnotí svoji lesnickou strategii
- 10.4 Lesnická akademie

11. Výsledky hospodaření vybraných vlastníků lesa
12. Srovnání lesního hospodářství ČR s vybranými evropskými zeměmi
13. Vysvětlivky zkratk v textu
14. Seznam autorů

1. Rámcové makroekonomické podmínky v ČR a postavení lesního hospodářství v národním hospodářství

1.1 Makroekonomické rámce hospodářství České republiky

Ekonomický růst

Česká ekonomika navázala v roce 2004 na pozitivní tendence předchozího roku (viz tabulka 1.1.1). Její vývoj probíhal za příznivějších podmínek po vstupu ČR do EU a po oživení evropské ekonomiky. Hrubý domácí produkt (HDP) vzrostl meziročně reálně (ve s. c.) o 4 %, tj. o 0,3 procentního bodu více než v předchozím roce (tabulka č. 1.1.1). Dosažený růst byl tak v ČR o 1,7 procentního bodu vyšší než v průměru za EU-25 a téměř dvojnásobný ve srovnání s průměrem za eurozónu, ale o 1 procentní bod nižší než v průměru za nové členské země (EU-10).

Výchozí ekonomická úroveň a soustavný hospodářský růst v posledních letech vedl Světovou banku k přeřazení ČR z pozice klientské země mezi bohatší státy (zahrnující z nových členských zemí EU ještě Kypr, Maltu a Slovinsko), schopné poskytovat úvěry na podporu chudším státům. Odstup ČR v úrovni HDP na obyvatele od hospodářsky vyspělejších zemí je však dosud výrazný. V porovnání s průměrem EU-15 v roce 2004 o třetinu při vyjádření HDP v paritě kupní síly a téměř o polovinu při přepočtu pomocí běžného směnného kurzu.

Na růstu výkonu české ekonomiky se v roce 2004 podílelo zejména zvýšení hrubé tvorby kapitálu a výrazné snížení schodku celkového zahraničního obchodu. Výdaje na konečnou spotřebu vzrostly meziročně podstatně méně než v předchozím období a úměrně tomu poklesl i jejich příspěvek k vývoji HDP. Růst HDP měl tak zdravější základy, neboť nebyl podporován jen konečnou spotřebou, ale především investicemi a exportem. Ani zrychlený hospodářský růst však nezabránil mírnému zvýšení nezaměstnanosti.

Ekonomický růst v minulém roce byl v ČR doprovázen zvýšením inflace. Ta sice meziročně vzrostla o 2,7 procentního bodu, ovšem z mimořádně nízké úrovně v roce 2003 - z 0,1 % na 2,8 %. Zároveň došlo k mírnému snížení průměrných úrokových sazeb z bankovních úvěrů nefinančním podnikům. Úhrnná hladina výrobních cen se meziročně zvýšila o 4,4 % a jejich růst byl podstatně rychlejší než v roce 2003. V roce 2004 došlo k značnému zhodnocení devizového kurzu české koruny proti dolaru - v průměru z 28,23 na 25,70 Kč/USD. Proti euru koruna mírně oslabilá z 31,84 na 31,90 Kč/EUR. Vývoj směnného kurzu působil pozitivně na obchodní bilanci v případě dovozu z USD oblastí a u vývozu do oblastí s měnou euro.

Plnění maastrichtských kritérií

Budoucí přistoupení ČR k eurozóně (s eurem jako společným platidlem) je podmíněno dosažením vysokého stupně konvergence k maastrichtským¹⁾ kritériím. Podle Konvergenční zprávy Evropské komise z října 2004 plnila ČR dvě ze čtyř konvergenčních kritérií - kritérium cenové stability a dlouhodobých úrokových sazeb. Bylo tomu tak částečně díky mimořádně nízké inflaci v roce 2003. S výjimkou přechodného zvýšení průměrné míry inflace v roce 2004 a stejného výhledu pro rok 2005 by podle projekce MF a ČNB měla ČR kritérium cenové stability plnit i v následujícím období. Rovněž plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb by mělo být nadále udržitelné.

Další dvě konvergenční kritéria, týkající se stability měnového kurzu a udržitelnosti veřejných financí, ČR podle uvedené Konvergenční zprávy neplnila. Formální vyhodnocování kurzového kritéria bude možné provádět až po vstupu ČR do Evropského kurzového mechanismu a stanovení centrální parity kurzu Kč/EUR. Stanovené kurzové rozpětí bude pak nutno dodržovat alespoň po dobu dvou let před zavedením eura. Udržitelnost veřejných financí je měřena vládním deficitem a vládním dluhem. Konvergenční kritérium vyžaduje, aby jejich poměr k HDP v případě deficitu nepřekračoval 3 % a v případě dluhu 60 %²⁾. Při parametrech veřejných financí dosahovaných před rokem 2004 nebyla ČR schopna toto kritérium plnit. Podle předběžných údajů Eurostatu z března 2005 došlo v roce 2004 v ČR u daného kritéria k výraznému zlepšení. Výhled pro rok 2005 je ale méně příznivý (kolem 5 % HDP). Co se týká vládního dluhu, nemá ČR s plněním daného kritéria problémy (v průměru za EU-25 vzrostl poměr mezi vládním dluhem a HDP ze 63,3 % v roce 2003 na 63,8 % v roce 2004, kdežto v ČR se stejný ukazatel meziročně mírně snížil - na 37,4 %).

Podle statistiky národních účtů činil v roce 2004 podíl odvětví lesnictví na celkové hrubé přidané hodnotě (HPH) v běžných cenách 0,59 %.

¹⁾ Klíčovou částí Maastrichtských smluv z roku 1992 je kapitola Hospodářská a měnová politika. Na základě tržního uspořádání hospodářství a zajištěné cenové stability, volné soutěže a rozpočtové kázně má být v rámci EU dosaženo plné volnosti pohybu kapitálu, integrace finančních trhů, závazného stanovení směnných kurzů a posléze jednotné měny.

²⁾ Uvedená kritéria (3 % a 60 % HDP) nebyla zpochybněna ani dohodou ministrů financí EU-25 o reformě Paktu stability a růstu z března 2005.

Tabulka 1.1.1 Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství

Ukazatel	MJ	2000	2001	2002	2003	2004
Hrubý domácí produkt - b. c.	mld. Kč	2 150,1	2 315,3	2 414,7	2 550,8	2 751,1
	meziroční index	105,3	107,7	104,3	105,6	107,9
Hrubý domácí produkt - s. c. 1995	mld. Kč	1 576,3	1 617,9	1 642,0	1 703,0	1 771,7
	meziroční index	103,9	102,6	101,5	103,7	104,0
Příspěvky k růstu HDP ¹⁾ - domácí poptávka	proc. body	4,0	4,0	3,4	4,3	2,9
v tom - spotřeba	proc. body	1,5	2,2	2,4	3,5	0,5
- hrubá tvorba kapitálu	proc. body	2,5	1,8	1,0	0,8	2,4
- saldo zahraničního obchodu	proc. body	-0,1	-1,4	-2,0	-0,6	1,1
Úroveň HDP na obyvatele ²⁾	EU 15 = 100	59	60	62	63	65
Index cenové hladiny HDP	EU 15 = 100	44	47	51	51	51
Průměrná měsíční mzda ³⁾	Kč	13 614	14 793	15 866	16 920	18 035
	meziroční index	106,4	108,7	107,3	106,6	106,6
Makroekonomická průměrná mzda ⁴⁾ - nominální	meziroční index	104,1	106,6	108,8	107,8	105,2
	- reálná	meziroční index	100,2	101,9	106,9	107,7
Průměrná míra inflace	%	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8
Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančním podnikům ⁵⁾	%	7,16	6,83	5,82	4,57	4,51
Obchodní bilance	mld. Kč	-120,8	-116,7	-71,3	-69,8	-22,3
Běžný účet platební bilance	mld. Kč	-104,9	-124,5	-136,4	-160,6	-143,3
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-46,1	-66,7	-45,9	-109,1	-93,7
Vládní deficit ⁶⁾	% HDP	3,7	5,9	6,8	11,7	3,0
Vládní dluh ⁶⁾	% HDP	18,2	27,2	30,7	38,3	37,4
Míra nezaměstnanosti ⁷⁾ (stav koncem roku)	%	8,78	8,90	9,81	10,31	10,33
Devizový kurz nominální - Kč/EUR	Kč	35,61	34,08	30,81	31,84	31,90
	- Kč/USD	Kč	38,59	38,04	32,74	28,23

Poznámky:

1) Výpočet na základě cen a struktury předchozího roku.

2) Přepočtení pomocí parity kupní síly; založeno na výsledcích srovnávacího projektu za rok 2002 a odhadech OECD.

3) Zahrnuje pouze subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci a všechny organizace nepodnikatelské sféry.

4) Podíl objemu mezd a počtu zaměstnanců (pracovníků pobírajících mzdu) podle metodiky VŠPS, včetně zaměstnanců

malých podniků, nezapočítaných do analogického ukazatele průměrné měsíční mzdy.

5) Do roku 2000 úrokové sazby ze stavu úvěrů celkem.

6) Vládní deficit a vládní dluh podle Maastrichtu.

7) Registrovaná nezaměstnanost podle MPSV.

Pramen: Údaje ČSÚ; ČNB; MF; MPSV; Eurostat

Tabulka 1.1.2 Podíl zemědělství¹⁾, lesnictví²⁾ a rybolovu³⁾ na hrubé přidané hodnotě (%)

Rok	Zemědělství	Lesnictví	Rybolov	Celkem
<i>Běžné ceny</i>				

2000	3,03	0,87	0,030	3,93
2001	2,94	0,72	0,028	3,69
2002	2,34	0,71	0,030	3,08
2003	2,15	0,62	0,011	2,78
2004	2,14	0,59	0,014	2,74
<i>Stálé ceny roku 1995</i>				
2000	4,03	0,93	0,060	5,02
2001	3,64	0,87	0,062	4,57
2002	3,54	0,99	0,083	4,61
2003	3,40	0,98	0,026	4,40
2004	3,20	1,10	0,061	4,36

Poznámky:

1) Včetně myslivosti a souvisejících činností.

2) Včetně souvisejících činností.

3) Včetně chovu ryb a souvisejících činností.

Pramen: ČSÚ, údaje čtvrtletních národních účtů

1.2 Lesní hospodářství v roce vstupu do Evropské unie

Po několika letech příprav vstoupila 1. května 2004 Česká republika spolu s dalšími kandidátskými zeměmi do Evropské unie a s ní i odvětví lesního hospodářství. Byla to bezesporu událost mimořádného významu, od které si mnohé slibujeme, ale zároveň si uvědomujeme i určitá rizika.

Za společný úspěch našeho lesnictví lze v právní oblasti označit především to, že se podařila harmonizovat klíčová lesnická legislativa EU, tzv. *acquis communautaire*, a mohli jsme tak v předvstupním období dostat svým konkrétním lesnickým závazkům obsaženým v přístupové smlouvě.

Neméně důležitou skutečností pro rok našeho vstupu do EU je také fakt, že většina lesnických podnikatelských subjektů se strategickým myšlením se snažila soustavně připravovat na vstup na náročný evropský vnitřní trh a posilovat svoji konkurenceschopnost. Pochopitelně, že s ohledem na naši minulost samotný okamžik vstupu České republiky do EU nemůže být hned jednoznačným vyjádřením úspěšnosti naší proměny v ekonomickém myšlení a chování směrem ke zvládnutí všech principů tržní ekonomiky. Předvstupní období však se svoji diskusí o kladech a záporech našeho členství mnohým podnikům poskytlo dostatek času na pochopení vývojových trendů v novém ekonomickém prostředí. Mezi nejvýznamnější trendy rozhodně patří neustálé zdokonalování konkurenceschopnosti, a to při stále silnějším vlivu globalizace i na trvale udržitelné obhospodařování lesů ve středoevropských podmínkách.

Výrazem pochopení důležitosti takových faktorů jako je mezinárodní spolupráce, koordinace a komunikace pro další rozvoj lesního hospodářství je rovněž členství hospodářsky činných subjektů v lesnictví (vlastníci obecních a soukromých lesů, podnikatelé v lesním hospodářství) v evropských profesních sdruženích a aliancích (např. CEPF, FECOF, IFFA, ENFE aj.).

Vstup do EU rovněž odstartoval živější diskusi o některých důležitých tématech jako je poslání a reálná možnost využití lesního potenciálu obhospodařovaného státem, sdílená odpovědnost za stav lesů prakticky realizovaná prostřednictvím národních lesnických programů, ale též možnost využití finančních prostředků strukturálních fondů v lesnictví pro ekonomický a sociální rozvoj českého venkova.

Jako rovnocenný členský stát EU budeme stále více konfrontováni prostřednictvím statistických a jiných ukazatelů, ale i na základě vlastních znalostí a zkušeností vyplývajících z narůstající mezinárodní spolupráce, jak efektivně umíme využívat naše přírodní (lesní) zdroje ve srovnání s jinými lesnickými vyspělými evropskými zeměmi či lesními podniky a jak o ně také dovedeme pečovat. Jedině výsledek srovnání s Evropou či se světem bude objektivním měřítkem našich schopností zařadit se mezi dynamické a prosperující země, posoudit rychlost naší adaptace na měnící se podmínky náročných trhů, ale také na stále rostoucí požadavky společnosti na les.

Pro lesní hospodářství je vstup do EU obdobně jako v jiných odvětvích národního hospodářství velkou šancí a výzvou. Bude však záležet jenom na nás, zda-li dokážeme všechny nabídnuté šance využít a potenciální rizika minimalizovat.

2. Vývoj změn vlastnických vztahů a legislativy

2.1 Uspořádání vlastnických a uživatelských práv

V roce 2004 nedošlo k významným změnám ve vlastnické struktuře lesních pozemků (viz tabulky 2.1.1 a 2.1.2). Restituční proces postupně spěje k závěru. U větších majetků a právně komplikovaných případů rozhodují o oprávněnosti restitučních nároků v odvolacím řízení i mimo něj soudy.

Na základě Smlouvy o spolupráci při vypořádání restitučních nároků oprávněných osob s Pozemkovým fondem ČR realizují LČR, s.p. uspokojování nároků oprávněných osob na poskytování náhrad za nevydané lesní pozemky.

V otázce tzv. církevního majetku, tj. majetku jehož původními vlastníky byly církve, náboženské řády a kongregace, nedošlo v roce 2004 k žádným změnám. I nadále je tento majetek podle ustanovení §29 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů „blokovan“ do přijetí zvláštní právní úpravy a nelze jej z vlastnictví České republiky převést.

Podle zákona č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem, ve znění pozdějších předpisů, byl ve třech případech převeden podle jednotlivých vládních nařízení židovským obcím majetek.

Tabulka 2.1.1 Vývoj držby lesů v % z celkové plochy lesů

Lesy	1990	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
státní	95,8	64,4	63,4	64,3	63,1	61,5	60,7	60,5	60,0
obecní		12,5	12,8	13,0	13,6	14,4	15,0	15,1	15,4
kraje						0,2	0,2	0,2	0,2
církevní									0
lesní družstva		0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
veřejné vysoké školy					0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
soukromé	0,1	22,4	23,0	21,8	22,1	22,7	22,8	22,9	23,1
Celkem tis. ha.				2 634	2 634	2 634	2 639	2 644	2 646

Pramen: ČÚZaK, MZe

Tabulka 2.1.2 Lesy ve vlastnictví České republiky

Státní organizace s právem hospodařit/ příslušností k hospodaření	výměra lesa v tis. ha	%
Lesy České republiky, s. p.	1364,42	86,0
Vojenské lesy a statky	126,59	8,0
Správa národních parků	89,93	5,6
Kancelář prezidenta	6,00	0,4
Celkem	1586,94	100,0

Pramen: MZe

2.2 Legislativní činnost na úseku lesů a myslivosti

Základním právním předpisem, který upravuje ochranu lesů a hospodaření v nich v České republice byl v roce 2004 nadále zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1996, a to ve znění zákona č. 238/1999 Sb., zákona č. 67/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 76/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb. a zákona č. 149/2003 Sb.

Dne 1. května 2004, dnem vstupu České republiky do Evropské unie, nabylo účinnosti nové znění ustanovení § 41 odst. 1 písm. b) lesního zákona, které umožňuje udělit licenci fyzické osobě, která má občanství členského státu Evropské unie. Tato změna byla zavedena ustanovením části druhé, § 41, bod 4., zákona č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin). Na podzim roku 2004 byly zahájeny práce na novele lesního zákona v souvislosti s úkoly vyplývajícími z Národního lesnického programu, který byl schválen usnesením vlády České republiky č. 53 ze dne 13. ledna 2003 a dále v souvislosti s usnesením vlády České republiky č. 9 ze dne 7. ledna 2004 ke zprávě o výsledcích vrchního státního dozoru v lesích a návrzích opatření. Další okruhy novely lesního zákona byly vyvěšeny na webovou stránku Ministerstva zemědělství k diskusi a vyplývají z námětů a připomínek vybraných orgánů státní správy, Lesů ČR, s.p. a dalších subjektů. Termín předložení novely lesního zákona vládě České republiky, tj. nejpozději do 31.12. 2005, je stanoven usnesením vlády č. 9 ze dne 7. ledna 2004.

Ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí pod č. 2, v částce 2/2004, byla dne 19. dubna 2004 uveřejněna Směrnice Ministerstva zemědělství č.j. 46231/2003 – 5030 ze dne 25. listopadu 2003, kterou se mění Směrnice Ministerstva zemědělství č.j. 42328/2002 – 5030 ze dne 25. března 2003, o postupu krajských úřadů při poskytování finančních příspěvků a služeb na hospodaření v lesích, uveřejněná pod č. 3 v částce 3/2003 Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí. Došlo ke změně odstavce 1 v oddílu I., čl. 3., a dále byl zrušen odstavec 5 v oddílu I., čl. 3.

Základní úprava nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců je obsažena v zákoně č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2004, vyjma ustanovení § 25 odst. 3 písm. a), § 31 odst. 8 a § 41, pokud jde o bod 4, která nabyla účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii. Tento zákon implementuje do našeho právního řádu směrnici Rady 1999/105/EHS ze dne 22. prosince 1999 o uvádění reprodukčního materiálu lesních dřevin na trh. Během roku 2004 byla vyhodnocována realizace tohoto nového zákona v praxi. Ze získaných poznatků vyplynula nutnost přijmout novelu, která by v horizontu roku 2005 odstranila zjištěné nedostatky.

K provedení zákona č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin, byla vydána vyhláška Ministerstva zemědělství č. 29/2004 Sb. ze dne 20. ledna 2004, kterou se s účinností od 29. ledna 2004 tento zákon provádí, a č. 139/2004 Sb. ze dne 23. března 2004, kterou se stanoví podrobnosti o přenosu semen a sazenic lesních dřevin, o evidenci o původu reprodukčního materiálu a podrobnosti o obnově lesních porostů a o zalesňování pozemků prohlášených za pozemky určené k plnění funkcí lesa. Tato vyhláška nabyla účinnosti dne 1. dubna 2004. Vyhláška zrušila vyhlášku Ministerstva zemědělství č. 82/1996 Sb. ze dne 18. března 1996, o genetické klasifikaci, obnově lesa, zalesňování a o evidenci při nakládání se semeny a sazenicemi lesních dřevin.

V roce 2004 byly k provedení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, vydány dvě vyhlášky. V lednu vyšla ve Sbírce zákonů vyhláška č. 7/2004 Sb., o posouzení podmínek pro bažantnice a o postupu, jakým bude vymezena část honitby jako bažantnice, a dále vyhláška č. 553/2004 Sb., o podmínkách, vzoru a bližších pokynech vypracování plánu mysliveckého hospodaření v honitbě.

3. Výsledky lesního hospodářství

3.1 Genofond a reprodukční materiál

K základním povinnostem vlastníků lesa, vyplývajícím z lesního zákona č. 289/1995 Sb., § 11 odst. 2, patří zachování genofondu lesních dřevin. Každý lesní hospodář by měl mít pod vlastní kontrolou genofond populací lesních dřevin, které obhospodařuje, jako předpoklad budoucí prosperity lesních porostů.

Od 1. ledna 2004 je v účinnosti zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem). Na tento zákon navazuje prováděcí vyhláška č. 29/2004 Sb. s účinností od 20. 1. 2004.

Podrobnosti o přenosu semen a sazenic lesních dřevin, o evidenci původu reprodukčního materiálu a podrobnosti o obnově lesních porostů a zalesňování pozemků prohlášených za pozemky určené k plnění funkcí lesa, jsou řešeny ve vyhlášce č. 139/2004 Sb. s účinností od 1. 4. 2004.

Před sběrem semenné suroviny je třeba zvážit, zda osivo, případně sadební materiál bude vlastník lesa potřebovat jen pro vlastní potřebu bez požadavků na dotace, nebo zda (třeba i v budoucnu) bude chtít s tímto materiálem obchodovat. Pak je nutné postupovat podle tohoto zákona. V případě, že se osivo neuvádí do oběhu podle zákona č. 149/2003 Sb., je třeba při jeho použití dodržovat především § 29 lesního zákona.

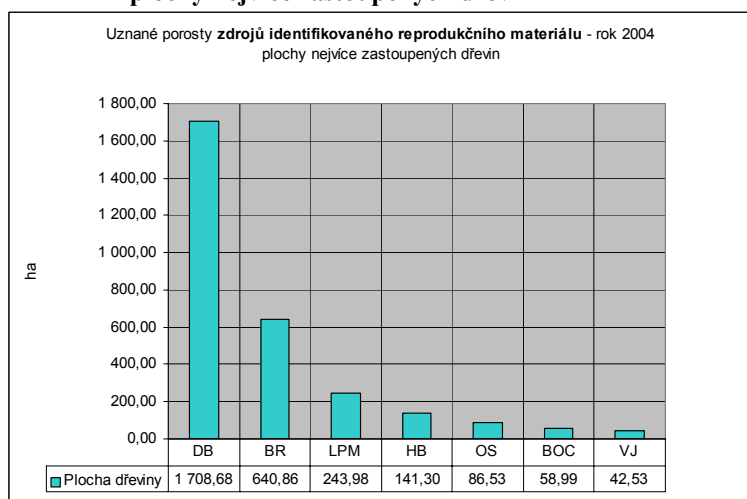
3.1.1 Semenné zdroje

Kategorie identifikovaného reprodukčního materiálu, která vznikla v souvislosti se zákonem č. 149/2003 Sb. od 1.1.2004, umožňuje uznávání reprodukčních zdrojů převážně listnatých dřevin, zejména porostů fenotypové třídy C. Celková výměra těchto porostů činí zatím 3 017,45 ha.

Celková výměra zdrojů reprodukčního materiálu **kategorie selektovaný** (uznaných porostů) k 15.12.2004 činila 120 799,23 ha (viz tabulka 3.1.2). Výměra porostů fenotypové třídy A byla 14 154,80 ha a fenotypové třídy B 106 644,43 ha.

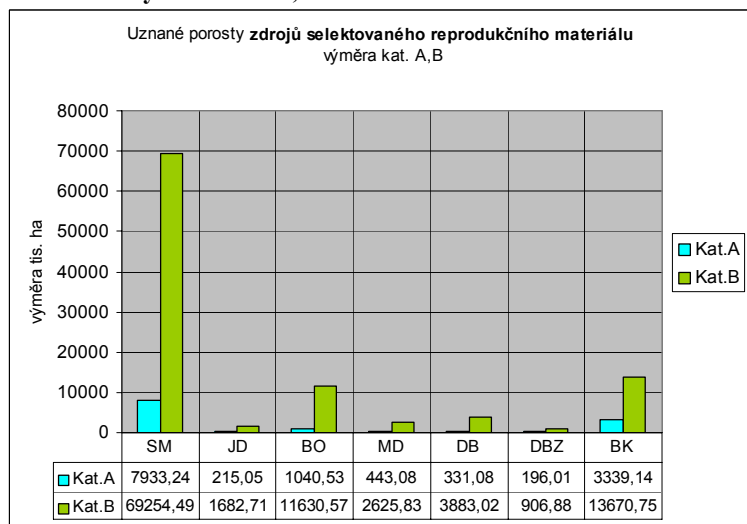
Zdroje reprodukčního materiálu **kategorie kvalifikovaný** tvoří uznané **semenné sady a klony**. V roce 2004 bylo v ČR celkem 83 sadů s celkovou výměrou 259,55 ha. Zastoupeno je v nich 9 jehličnatých a 13 listnatých dřevin. **Klonů** (dříve označovaných výběrových stromů) je registrováno celkem 8 850, z toho je 9 druhů jehličnanů zastoupeno 5 539 stromy a 22 druhů listnatých dřevin 3 311 stromy.

Graf 3.1.1 Uzané porosty zdrojů identifikovaného reprodukčního materiálu – plochy nejvíce zastoupených dřevin

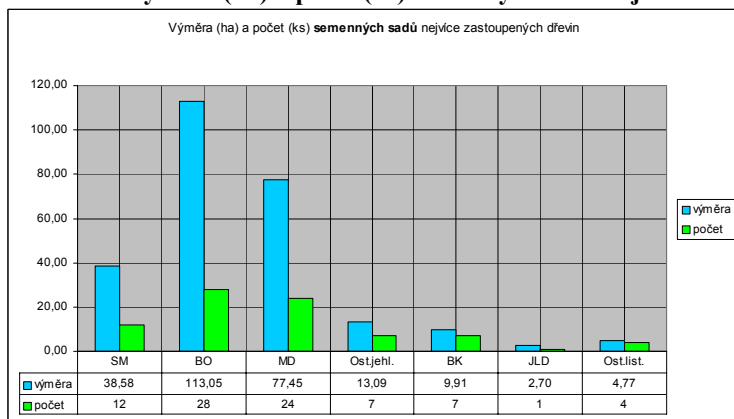
Pramen: VÚLHM

Graf 3.1.2 Uzané porosty zdrojů selektovaného reprodukčního materiálu výměra kat. A,B

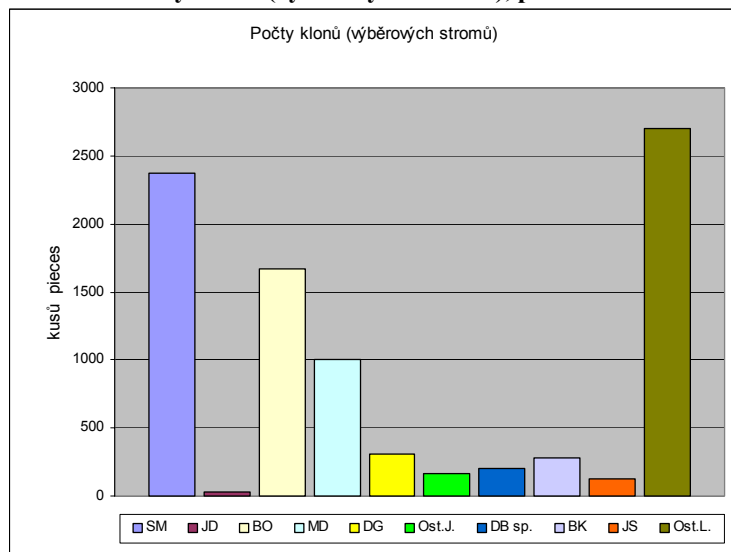
Pramen: VÚLHM

Graf 3.1.3 Výměra (ha) a počet (ks) semenných sadů nejvíce zastoupených dřevin

Pramen: VÚLHM

Graf 3.1.4 Počty klonů (výběrových stromů), počet stromů

Pramen: VÚLHM

Po semenném roce 2003 byla v roce 2004 doznívající úroda smrku. Sběr šišek byl prováděn v lednu a únoru 2004 a do Semenařského závodu v Týništi nad Orlicí bylo z celé ČR dodáno k vyluštění 146 654 kg šišek, což při průměrné 3 % sypavosti představuje 4 400 kg osiva.

V tomto roce nezaplodila jedle a buk a střední úroda byla u modřínu.

V Semenařském závodu bylo v roce 2004 zpracováno celkem 185 tun semenné suroviny 28. druhů lesních dřevin a keřů. Tento závod v průběhu roku rovněž zajistil stratifikaci 5 tun semene, především buku, jedle a lípy.

Tab. 3.1.1 Stav zásob semene a semenné suroviny v kg

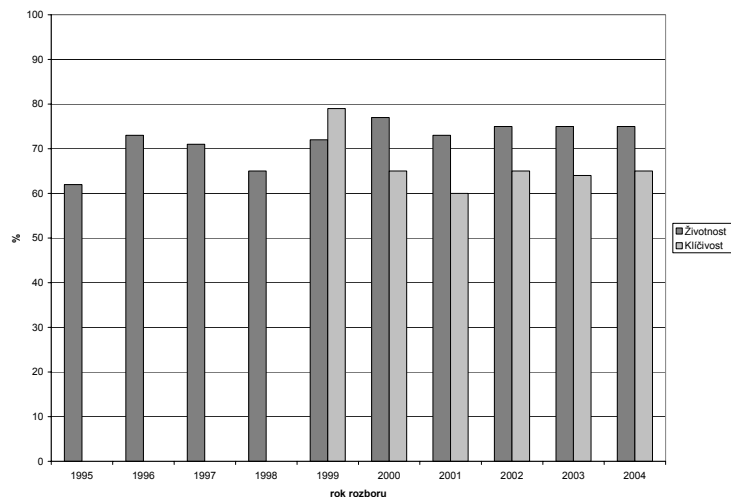
Dřevina	Čisté semeno	Semenná surovina
Smrk ztepilý	12 380	18 840
Borovice lesní	2 678	13 570
Modřín evropský	209	1 035
Jedle bělokorá	1 724	0
Buk lesní	7 215	0

Pramen: LČR

3.1.2 Lesní semenářství a školkařství

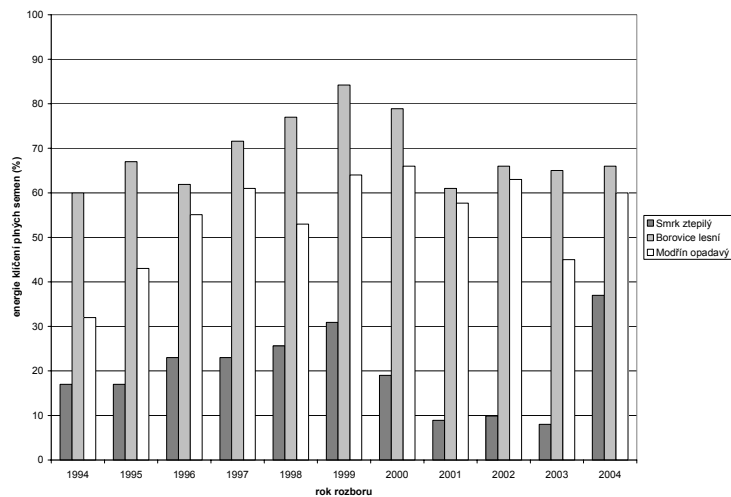
V roce 2004 bylo ve zkušební laboratoři č. 1175 VÚLHM VS Uherské Hradiště „Semenářská kontrola“, akreditované ČIA, provedeno celkem 1 522 zkoušek jakosti (stanovení obsahu vody, čistoty, absolutní hmotnosti, klíčivosti a životnosti) u semen 71 druhů lesních dřevin (viz grafy 3.1.5 až 3.1.8). Největší podíl zkoušek tvořil buk lesní a smrk ztepilý (31 %), jedle bělokorá (15 %), dále borovice lesní (5 %) a modřín opadavý (1 %). Bylo provedeno 1143 zkoušek čistoty a stanovení absolutní hmotnosti, 1046 zkoušek klíčivosti a 475 stanovení životnosti vitálním barvením.

Graf 3.1.5 Životnost a klíčivost buku

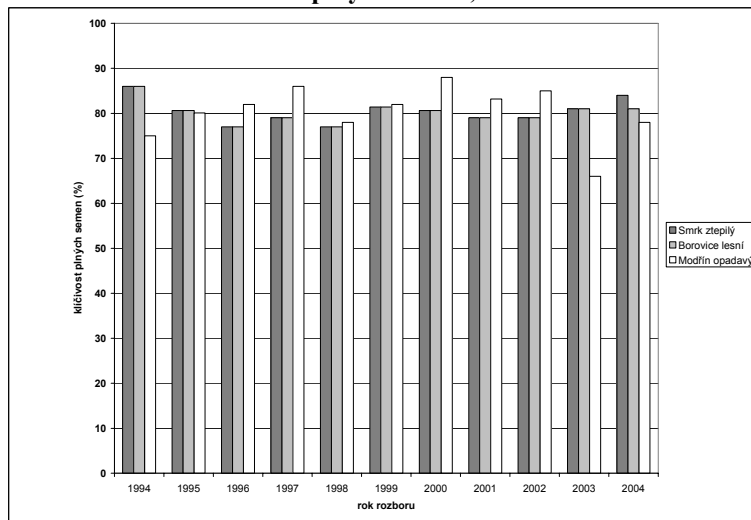
Pramen: VÚLHM

Graf 3.1.6 Energie klíčení plných semen smrku, borovice a modřínu

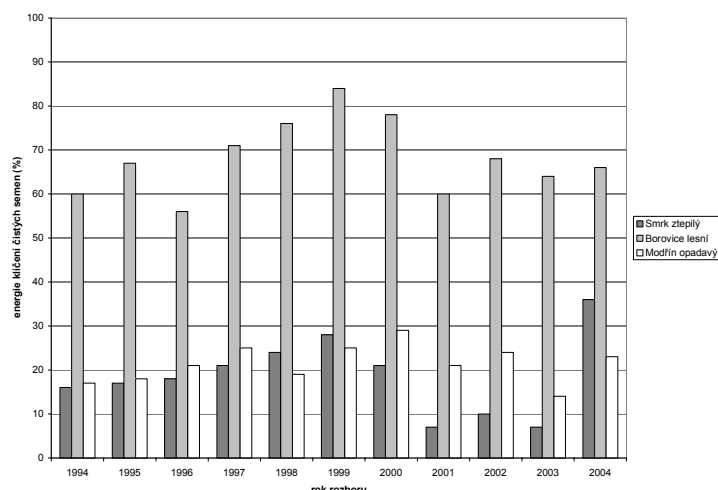
Pramen: VÚLHM

Graf 3.1.7 Klíčivost semen plných smrku, borovice a modřínu

Pramen: VÚLHM

Graf 3.1.8 Energie klíčení čistých semen smrku, borovice a modřínu

Pramen: VÚLHM

K 1. 1. 2004 nabyl účinnosti zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin a 20.1. 2004 vstoupila v platnost i prováděcí vyhláška k tomuto zákonu (MZe č. 29/2004 Sb.). Podnětem pro vydání tohoto zákona a vyhlášky byla nutnost sladění naší legislativy s právními normami EU, konkrétně se Směrnicí rady ES 105/1999.

V roce 2004 vyplynula podle výše uvedeného zákona pro dodavatele reprodukčního materiálu lesních dřevin (RMLD) mimo jiné i povinnost vést příslušnou evidenci o každém oddílu RMLD a k 30. listopadu každého kalendářního roku předložit pověřené osobě (VÚLHM) záznamy o oddílech RMLD, které má v držení nebo které uvádí do oběhu, a také evidenci o školkařské činnosti provozované v rámci licence (dodavatelem je ve smyslu zákona 149/2003 Sb. osoba, která uvádí RMLD do oběhu a má na tuto činnost platnou licenci udělenou MZe ČR). Pověřená osoba (VÚLHM) má za úkol hlášení od dodavatelů zpracovávat a ukládat do informačního systému.

K 31. 12. 2004 bylo v registru MZe ČR evidováno celkem 684 držitelů licencí k nakládání s RMLD, z toho je 233 právnických a 451 fyzických osob.

Ze sumarizace informací od dodavatelů vyplývá, že s reprodukčním materiálem lesních dřevin v roce 2004 obchodovalo 484 vlastníků licencí a 282 držitelů licencí současně provozovalo školkařskou činnost. Celková plocha jejich lesních školek byla cca 1 900 ha, z toho produkční plocha zaujímá 1 418 ha.

Během roku byl postupně vytvářen centrální informační systém, ve kterém jsou soustředěny informace o zdrojích reprodukčního materiálu, vydaných potvrzeních o původu RMLD, informace o obchodování s touto komoditou a o školkařské činnosti. Tento systém se tak postupně stává efektivním nástrojem kontroly a udržení odpovídající kvality reprodukčního materiálu lesních dřevin.

Tabulka 3.1.2 Plocha lesních školek dodavatelů obchodujících s RMLD

		ha	%
Celková plocha školek		1 913,7	
Celková produkční plocha školek		1 427,6	100,0
z toho	plocha venkovní	1 394,4	97,6
	plocha pařenišť	12,3	0,8
	plocha fóliovníků	17,3	1,2
	plocha skleníků	3,6	0,4

Pramen: VÚLHM

3.2 Obnova lesa a zalesňování

Plocha obnovených lesních porostů se oproti předchozímu roku zvětšila (viz tabulka 3.2.1). Stále však je o přibližně 7 % nižší než by měl být minimální rozsah obnovy z hlediska trvalé a vyrovnané produkce (normality). Trvale se snižuje nezdar zalesnění (viz tabulka 3.2.3).

Při obnově se zvýšil podíl jehličnatých dřevin (viz tabulka 3.2.2).

Podíl přirozené obnovy se oproti roku 2003 zvětšil o 1,2 %, tento nárůst může souviset s typem stanovišť a možností využití přirozené obnovy nasemeněním v obnovovaných porostech.

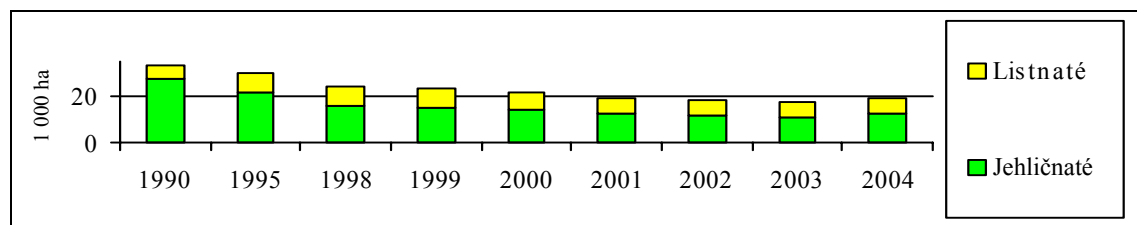
Tabulka 3.2.1 Obnova lesa v ha

Způsob obnovy	2000	2001	2002	2003	2004
Umělá	21 867	19 109	17 142	16 481	18 618
z toho opakovaná	4 371	3 934	3 212	3 284	2 766
Přirozená	3 422	2 956	2 941	2 728	3 401
Ze změn majetku	487	347	444	329	215
Celkem	25 776	22 421	20 527	19 538	22 234

Pramen: ÚHÚL, ČSÚ

Tabulka s grafem 3.2.2 Umělá obnova podle druhů dřevin

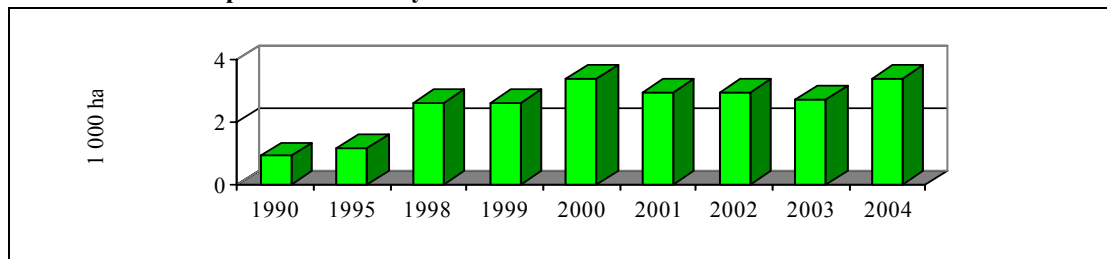
Dřeviny	Umělá obnova	2000	2001	2002	2003	2004
		ha				
Celkem *		21 867	19 109	18 120	17 164	19 042
z toho	sadba	21 486	18 918	17 676	16 823	18 733
	síje	381	191	444	341	309
z toho	smrk	9 479	8 211	7 941	7 333	8 495
	jedle	895	801	923	937	1 032
	borovice	2 597	2 720	2 267	2 223	2 361
	modřín	739	570	417	350	327
	ost. jehlič.	200	231	182	131	124
	Σ jehličnaté	13 910	12 533	11 730	10 974	12 339
	dub	2 428	2 033	1 780	1 910	1 965
	buk	3 386	2 908	3 143	3 032	3 406
	lípa	397	286	264	236	237
	topol a osika	46	47	61	84	50
	ost. listnaté	1 700	1 302	1 142	928	1 045
	Σ listnaté	7 957	6 576	6 390	6 190	6 703
	% listnaté	36,4	34,4	35,3	36,1	35,2

Pozn.: *Včetně zalesnění pod porostem

Pramen: ČSÚ

Graf 3.2.1 Rozsah přirozené obnovy

Pramen: ČSÚ

Tabulka 3.2.3 Bilance holin v lesích v ha

Rok	Stav k 1.1.*	Přírůstky holin				Úbytky holin				Stav k 31.12.	
		Těžba u	Nezdarem	Jinak *	Celkem	Zalesněním	Přirozenou obnovou	Jinak*	Celkem		Z toho holina z převodu do lesních pozemků
2000	20 782	16 066	4 371	3 350	23 787	21 867	3 422	487	25 776	18 793	268
2001	19 061*	15 346	3 934	1 990	21 270	19 109	2 956	347	22 412	17 919	275
2002	17 919	14 908	3 212	2 150	20 270	17 142	2 941	444	20 527	17 662	207
2003	17 662	15 538	3 284	2 713	21 535	16 481	2 728	329	19 538	19 659	79
2004	19 659	16 948	2 766	1 785	21 499	18 618	3 401	215	22 234	18 924	48

Pramen: ÚHÚL, ČSÚ

Poznámka:* Včetně holin z převodu do lesních pozemků.

3.3 Výchovné zásahy

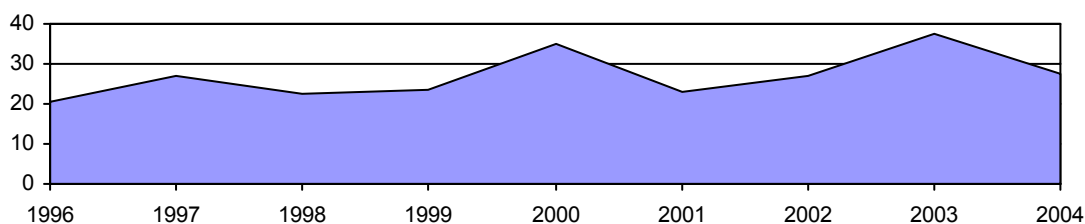
Plocha lesních porostů, v nichž byly provedeny výchovné zásahy, především probírky, se zvětšila (viz tabulka 3.3.1). Plocha probírek se zvětšila a jejich intenzita poklesla.

Tabulka 3.3.1 Rozsah provedených výchovných zásahů v tis. ha

Rok provedení	Prořezávky	Probírky	Výchovné zásahy celkem
2000	47,7	115,5	163,2
2001	49,7	131,1	180,8
2002	34,9	103,2	138,1
2003	41,2	79,3	120,5
2004	43,4	91,1	134,5

Pramen: ÚHÚL, ČSÚ

Graf 3.3.1 Průměrný objem dřeva vytěženého v probírkách v m³/ha

Pramen: ČSÚ

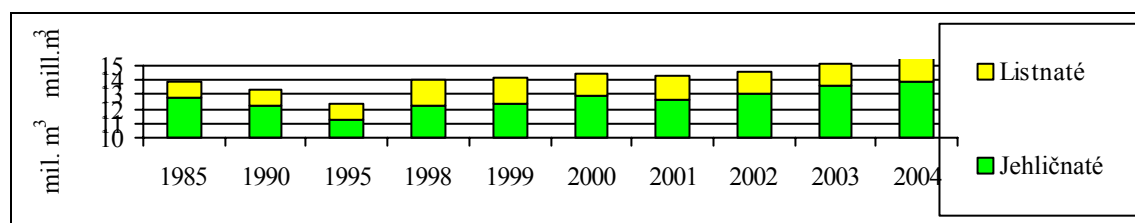
3.4 Těžba

Růst celkové těžby dřeva pokračoval (viz tabulka 3.4.1). Oproti roku 2003 se těžba zvýšila o 3 %. Podíl listnaté těžby se mírně zvýšil. Těžba v m³ na 1 ha se rovněž zvýšila o 3 %.

Protože je skutečný stav zásob dříví každoročně aktualizován terénním zjištěním zhruba na 10 % celkové rozlohy lesů a u ostatních lesů je jejich zásoba údajem platným k počátku platnosti LHP, nelze pomocí následujících údajů o roční těžbě celkové a o celkovém běžném přírůstu meziročně zásoby dříví jednoduše bilancovat.

Tabulka s grafem 3.4.1 Těžba dřeva

Těžba dřeva	T.j.	2000	2001	2002	2003	2004
Jehličnatá	mil. m ³	12,85	12,68	13,01	13,66	13,92
Listnatá		1,59	1,69	1,53	1,48	1,68
Celkem		14,44	14,37	14,54	15,14	15,60
Celkem na 1 obyvatele	m ³	1,41	1,41	1,43	1,48	1,53
Na 1 ha lesní půdy		5,48	5,45	5,50	5,73	5,90

Pramen: ČSÚ

Poznámka: Údaje jsou uváděny v m³ hroubí (od průměru 7 cm) bez kůry.

3.5 Ochrana lesa

Z obecného hlediska byly podmínky ovlivňující zdravotní stav a ochranu lesa v roce 2004 relativně mnohem příznivější než v roce 2003. Chod povětrnostních vlivů vykazoval menší extremity a celkově spíše přispěl k mírnému zlepšení stavu, především prostřednictvím nadnormálních úhrnů srážek počátkem roku a poněkud nižších teplot na počátku vegetační sezóny (v květnu a červnu). Na druhé straně se však negativně projevil opožděný účinek mimořádného sucha roku 2003. V případě abiotických škodlivých vlivů došlo ve srovnání s rokem 2003 k poklesu poškození, především v důsledku nižšího objemu polomů. U biotických škodlivých činitelů přetrvával převážně nízký stav výskytu (s výjimkou podkorního hmyzu na jehličnanech, aktivizace václavky, chronického problému škod spárkatou zvěří a několika méně významných specifických případů).

3.5.1 Preventivně ochranná opatření

Tak jako každoročně byly i v roce 2004 ve velkém rozsahu provedeny kontroly výskytu lesních škodlivých činitelů. Soustředily se především na hmyzí škůdce, v souladu s vyhláškou č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa, v platném znění. V rámci těchto kontrol byli sledováni především tzv. kalamitní škůdci, mezi něž náleží hlavně lýkožrout smrkový (*Ips typographus*) a bekyně mniška (*Lymantria monacha*). Při kontrole lýkožrouta smrkového bylo podle evidence využito cca 75 tis. kusů feromonových lapačů a bylo položeno 330 tis. m³ lapáků, kontrola bekyně mnišky se uskutečnila na rozloze kolem 130 tis. ha. Pomocí preventivně ochranných opatření bylo ve většině případů včas podchyceno hrozící nebezpečí v ochraně lesa a byla přijata potřebná navazující (obránná) opatření; pouze částečně se to však podařilo v případě podkorního hmyzu na jehličnanech, kdy zejména na drobných majetcích soukromých vlastníků vznikly ve smrkových a částečně i borových porostech značné škody.

3.5.2 Ochrana a obrana proti škodlivým činitelům

Na zamezení vzniku poškození lesních porostů biotickými škodlivými činiteli se v podmínkách Česka vynakládají každoročně nemalé prostředky. Soustřeďují se především do následujících oblastí: obrana proti škodám zvěří a hlodavci, obrana proti nežádoucí vegetaci ve školkách, výsadbách a kulturách, obrana před hmyzími škůdci a původci houbových onemocnění. Používá se při tom systému navzájem provázaných opatření biologického i technického rázu, jejichž součástí je i používání repelentních a pesticidních látek.

Přesné údaje o celkovém rozsahu použitých opatření nejsou ani v roce 2004 k dispozici, jako kvalifikovaný odhad lze uvést, že v celorepublikovém měřítku se jednalo o opatření aplikovaná v přepočtu na rozloze cca 100 – 120 tis. ha lesních porostů (tj. ochranná a obranná opatření byla provedena v rozsahu cca 5 % celkové rozlohy lesa v ČR, což je nesrovnatelně méně než v zemědělství). Rozhodující podíl připadal jako každoročně na ochranu proti škodám zvěří (zimní okus a ohryz, letní okus a loupání) a proti nežádoucí vegetaci (mechanické i chemické potlačování buřeně).

3.5.3 Ozdravná opatření v lesích poškozených imisemi – vápnění a hnojení lesních porostů

V roce 2004 byly uskutečněny čtyři projekty vápnění, z toho tři v Krušných horách a jeden v Orlických horách (viz tabulka 3.5.3.1). Celkem byly povápněny porosty o rozloze 5 272 ha, z toho v Krušných horách 3.862 ha a v Orlických horách 1 410 ha. Zhruba 35 % ošetřené plochy představovaly soukromé lesní majetky, ostatní zásahy byly provedeny ve státních lesích. Pro zásahy byl použit vápenný dolomit s vysokým obsahem hořčíku a zrnitostním složením do 2 mm v dávce 3 t.ha⁻¹.

Stejně jako v předchozích letech, probíhalo i v roce 2004 hnojení lesních porostů (viz tabulka 3.5.3.2). Šlo o aplikace práškové formy hořečnatého hnojiva Silvamix Mg-F4 s cílem dodat postupně rozpustný hořčík spolu s dalšími živinami především do mladých porostů a na lokality, kde byla v minulosti provedena buldozerová příprava půdy. Celková takto ošetřená plocha v Krušných horách v roce 2004 činila 1 076,98 ha, v Orlických horách hnojení prováděno nebylo. Byla použita dávka hnojiva 300 kg.ha⁻¹.

Lesy České republiky, s.p., provedly z vlastních zdrojů hnojení lesních porostů v Jizerských horách na Lesní správě Frýdlant v Čechách na 113,5 ha. Aplikována zde byla rovněž sypká forma hořečnatého hnojiva Silvamix Mg o dávce 300 kg.ha⁻¹.

Od roku 2005 budou projekty v oblasti vápnění a hnojení lesních porostů rozpracovávány podle usnesení vlády ČR č. 22/2004. Vzhledem k současnému vývoji zdravotního stavu lesních porostů lze předpokládat roční potřebu vápnění v rozsahu cca 8 000 ha a hnojení v rozsahu do 2 000 ha. Vzhledem k problémům s deficiencí bazických živin budou zásahy směřovány nejen do oblastí Krušných a Orlických hor, ale i do dalších pohoří jako jsou např. Jizerské hory, Českomoravská vrchovina, Slavkovský les apod. Po vyhodnocení odběrů prováděných 5 let po vápnění bude také vyhodnocena možnost opakování vápnění na těchto lokalitách.

Tab. 3.5.3.1 Rozsah vápnění lesních porostů v ČR v ha

Zakázka	Vlastník	Plocha
1	LČR - LS Děčín	433,73 ha
	ML Krupka	44,27 ha
	Celkem	478 ha
2	LČR - LS Horní Blatná	1 298,13 ha
	ML Jáchymov	806,87 ha
	Celkem	2 105,00 ha
3	Jan Kolowrat Krakowský	557,73 ha
	Lesy Janeček	309,21 ha
	Kristina Colloredo-Mansfeldová	134,05 ha
	LČR - LS Lanškroun	409,01 ha
	Celkem	1 410,00 ha
4	LČR - LS Kraslice	1 279,00 ha
CELKEM		5 272,00 ha
Krušné hory celkem		3 862,00 ha
Orlické hory celkem		1 410,00 ha
LČR celkem		3 419,87 ha
Ost. vlastníci celkem		1 852,13 ha

Pramen: VÚLHM

Tabulka 3.5.3.2 Rozsah hnojení lesních porostů v ha

Vlastník	Plocha
LČR - LS Klášterec	266,65 ha
LČR - LS Kraslice	217,77 ha
LČR - LS Horní Blatná	592,56 ha
CELKEM	1 076,98 ha

Pramen: VÚLHM

3.5.4 Lesní ochranná služba

Lesní ochranná služba Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti byla zřízena jako organizační složka útvaru ochrany lesa na základě pověření MZe ČR v roce 1995. Regionálně je rozdělena do tří pracovišť: Strnady (Čechy), Znojmo a Frýdek-Místek (Morava a Slezsko). Její hlavní náplní činnosti je poradenství a další odborné aktivity na poli ochrany lesa.

V rámci poradenské činnosti pro všechny vlastníky a uživatele lesa na území ČR bylo v roce 2004 zpracováno kolem 350 případů z oborů fytopatologie, entomologie, vertebratologie a herbologie (podstatná část formou laboratorních a terénních šetření). Pracovníci LOS se zúčastnili 9 rozsáhlých akcí na ochranu lesa. Proběhlo každoroční vyhodnocování výskytu a případných obranných zásahů proti biotickým škodlivým činitelům. Během roku pracovníci LOS uspořádali v různých regionech ČR 7 seminářů s tematikou ochrany lesa a dalších 18 seminářů, instruktážních akcí apod. se aktivně účastnili. Publikáční činnost zahrnovala mimo jiné vydání 2 čísel Zpravodaje ochrany lesa (jedno číslo bylo jako každoročně věnováno analýze výskytu lesních škodlivých činitelů v roce 2003) a 3 letáků LOS, které vyšly formou přílohy časopisu Lesnická práce.

LOS z pověření MZe zajišťuje:

- **Poradenskou a expertní činnost na úseku ochrany lesa pro všechny subjekty obhospodařující les.**

V roce 2004 bylo vyřízeno 350 případů z oborů fytopatologie, entomologie, vertebratologie a herbologie, především od nestátních subjektů.

- **Sledování zdravotního stavu lesa se zaměřením na biotické škodlivé činitele.**

V roce 2004 bylo sledování v celorepublikovém měřítku zaměřeno zejména na podkorní hmyz v jehličnatých porostech, fytopatologické aspekty chřadnutí a odumírání borovic a enormní nárůst poškození smrkových porostů václavkou.

- **Vedení centrální evidence a zpracování ročních přehledů výskytu lesních škodlivých činitelů.**

Evidence je založena na hlášeníh lesního provozu a vlastních terénních a laboratorních šetřeníh LOS. Přehled výskytu lesních škodlivých činitelů je kromě zprávy pro MZe publikován v časopise Zpravodaj ochrany lesa a ve zkrácené podobě v časopise Lesnická práce.

- **Pořádání seminářů a školení s tematikou ochrany lesa v regionálním i celostátním měřítku.**

Dne 31.3.2004 se uskutečnil celostátní seminář s mezinárodní účastí „Škodliví činitelé v lesích Česka“ a v průběhu roku pak několik regionálních seminářů s aktuální tematikou. V souvislosti s hrozbou kůrovcové kalamity se LOS podílela na pořádání semináře „Nebezpečí kůrovce v roce 2004“.

- **Vydávání metodických a dalších materiálů zaměřených na praktickou ochranu lesa.**

V roce 2004 vyšly 3 letáky věnované kůrovcům na jehličnanech, prosychání borovic a obaleči prýtovému. Byly zpracovány 4 české technické normy, jež vstoupí v platnost na jaře 2005, týkají se tzv. kalamitních hmyzích škůdců ve smyslu vyhlášky MZe č.101/1996 v platném znění (ochrana lesa proti kůrovcům na smrku, klikorohu borovém, bekyni mnišce a ploskohřbetkám). Kolektiv pracovníků LOS se rovněž podílel na zpracování knižní publikace „Poškození lesních dřevin“, vydané v prosinci 2004 v nakladatelství Lesnická práce.

LOS vyvíjí též mezinárodní aktivity. Z mezinárodní spolupráce lze uvést „trojstranné setkání lesních ochranných služeb“ Česka, Slovenska a Polska, spojené s výměnou informací nebo aktivní účast v pracovní skupině IUFRO WP 7.03.10, zabývající se metodami sledování lesních škodlivých činitelů (hmyzích a houbových patogenů) ve střední Evropě.

3.5.5 Požární ochrana v lesním hospodářství

Organizace požární ochrany je v ČR upravena zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

V návaznosti na § 7 odst. 2 tohoto zákona MZe zabezpečuje ze svého rozpočtu na základě ustanovení § 46 odst. 1 lesního zákona leteckou hasičskou službu (LHS), jako službu všem vlastníkům lesů v lesích na území ČR, s výjimkou lesů v působnosti MO a MŽP.

Systém LHS je organizován v úzké spolupráci a součinnosti s MV - GRH HZS ČR. V r. 2004 byl systém zajištění LHS stejný jako v r. 2001 - 2003, t. j. snížení počtu hasebních letadel ze 17 na 6 a vrtulník Policie ČR letecké služby. Hlavním úkolem LHS je provádění hlídkové činnosti v době zvýšeného nebezpečí vzniku lesních požárů s cílem jejich včasného zjištění, lokalizace a uhašení. Na provádění hlídkové činnosti spolupracují pověřeni zaměstnanci LČR s.p.

Z hlediska prevence a ochrany lesů před požáry je LHS velmi účinným systémem, který minimalizuje škody.

Údaje o škodách způsobených lesními požáry, hodnotách lesů uchráněných před zničením lesními požáry, počtu a rozloze lesních požárů za období roku 2001 – 2004 jsou specifikovány v tabulce 3.5.5.1 Lesní požáry.

Z přehledu je zřejmé, že s ohledem na klimatické podmínky v r. 2004, zejména na deštivé počasí v červenci, došlo k výraznému snížení počtu lesních požárů včetně způsobených škod a ostatních statistických údajů týkajících se požární ochrany v lesním hospodářství v porovnání s r. 2003, který byl z tohoto pohledu extrémní.

Tabulka 3.5.5.1 Lesní požáry

	2000	2001	2002	2003	2004
Škoda způsobená lesními požáry(mil.Kč)	19,9	6,8	9,1	33,5	19,1
Uchráněné hodnoty lesů (mil. Kč)	332,4	120,6	136,9	507,2	160,4
Počet požárů	1499	483	604	1754	873
Rozloha lesních požárů (ha)	375	87	179	1 235	334

Pramen : MV - GRH HZS ČR

3.6 Zdravotní stav lesů

Z obecného hlediska byly podmínky pro vývoj zdravotního stavu lesa v roce 2004 příznivější než v několika předcházejících letech, zejména pak v roce 2003. Teplotně byl rok 2004 celkově mírně nadnormální (+0,3°C), výrazné odchylky nebyly zaznamenány. Srážkově byl normální (101 % normálu), extremity rovněž nenastaly. Rozdíly mezi Čechami a Moravou se Slezskem byly relativně malé a v celoročním průměru nevýznamné. Poškození lesa abiotickými vlivy se proti roku 2003 výrazně snížilo, především v důsledku nižších objemů polomů. Pro rozvoj většiny živočišných škůdců panovaly méně příznivé podmínky, především v první polovině

vegetační sezóny (nejvýrazněji se to projevilo u podkorního hmyzu); u houbových chorob je možno hovořit spíše o opačné situaci, k významnému nárůstu škodlivého působení došlo u václavky ve smrčínách.

V souladu s výše uvedeným byl zaznamenán (viz tabulka 3.6.1) pokles celkové výše nahodilých těžeb ve srovnání s rokem 2003 (o 34,4 %), což je nesporně příznivé; přesto však jejich podíl zůstal stále neúměrně vysoký (cca 1/3 těžeb celkových).

Tabulka 3.6.1 Nahodilé těžby podle druhů v mil. m³

	mil. m ³	mil. m ³	mil. m ³	mil. m ³	mil. m ³
Rok	živelná	exhalační	hmyzová	ostatní	celkem
1999	2,74	0,13	0,33	0,54	3,74
2000	2,39	0,08	0,32	0,50	3,29
2001	1,49	0,06	0,23	0,60	2,38
2002	3,38	0,03	0,29	0,51	4,21
2003	6,12	0,06	1,26	0,76	8,20
2004	2,76	0,04	1,27	1,30	5,37

Pramen: VULHM, ČSÚ

3.6.1 Monitoring zdravotního stavu lesů

Zdravotní stav lesa se v České republice hodnotí pozemním šetřením již od roku 1986 na monitorovacích plochách I. úrovně mezinárodního kooperativního programu Evropské hospodářské komise při OSN, zkráceně označovaného jako ICP Forests, který se zabývá sledováním a vyhodnocováním vlivu znečištění ovzduší na lesy (International Cooperative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests). Úkolem tohoto programu je koordinovat na evropské úrovni shromažďování srovnatelných údajů o změnách v lesních porostech, souvisejících s aktuálním stavem prostředí (znečištění ovzduší, kyselá depozice aj.) a přispět tím k hodnocení trendů poškození a k lepšímu pochopení vztahů příčin a následků. Program ICP Forests vychází z Konvence o dálkovém přenosu látek znečišťujících ovzduší (CLRTAP, Ženeva 1979) a naplňování jeho úkolů je plně v souladu s rezolucemi Ministerských konferencí o ochraně lesů v Evropě (Štrasburk 1990, Helsinky 1993 a Lisabon 1998). Od roku 2004 na program ICP Forests navazuje nový projekt evropské spolupráce „Forest Focus“ vyplývající z nařízení č. 2152/2003 Evropského parlamentu a Rady ze dne 17. 12. 2003 týkající se monitoringu lesů a environmentálních vlivů v lesích evropského společenství.

V současné době se pravidelné šetření I. úrovně programu Forest Focus v České republice provádí na monitorovacích plochách základní sítě 16 × 16 km a vybraných plochách ze sítě 8 × 8 km v celkovém počtu 306 ploch, které jsou rozmístěny rovnoměrně podle lesnatosti po celém území České republiky. Plochy jsou umístěny v lesních porostech tak, aby dobře charakterizovaly dané stanovištní a porostní podmínky. V nadmořských výškách od 150 m do 1300 m se hodnotí každým rokem více než 14 tisíc stromů, reprezentujících 28 druhů lesních dřevin v různých věkových třídách. Na každé monitorovací ploše jsou zjišťovány základní stanovištní a porostní charakteristiky. V pravidelných intervalech (1–5 let) se provádí tato odborná šetření: hodnocení stavu koruny (defoliace, barevné změny aj.), zjišťování sociálního postavení, měření dendrometrických parametrů a fytoocenologické snímkování.

V nepravidelných intervalech se jako doplňující šetření provádí listové, půdní a letokruhové analýzy. Zdravotní stav stromů je charakterizován především stupněm defoliace, která je definována jako relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách. Je to ztráta, která je způsobena především vlivem nepříznivých změn prostředí lesních ekosystémů, jako důsledku dlouhodobého a nadměrného znečištění ovzduší různými škodlivinami (SO₂, NO_x, F, Cl, O₃, těžké kovy, prachové částice aj.). Dynamika vývoje defoliace u hospodářsky nejvýznamnějších jehličnatých druhů (porosty 60leté a starší, viz tabulka 3.6.1.1) je výrazně odlišná v průběhu konce osmdesátých let, kdy došlo k prudkému zhoršování zdravotního stavu, a v následujícím období devadesátých let s výrazným poklesem této dynamiky. Ve sledovaném období 1986–2004 dosáhla průměrná hodnota defoliace smrku a borovice výrazného kulminačního bodu v roce 1992. Následovala stagnace, v roce 1996 průměrná defoliace těchto dřevin opět stoupla a dosáhla maximální hodnoty (smrk 33,9 %, borovice 38,3 %). V dalších letech následoval pokles a od roku 1998 průměrná defoliace mírně stoupá (hodnoty nad 30 %).

V jednotlivých regionech České republiky jsou v dlouhodobém vývoji defoliace jehličnanů patrné určité rozdílnosti. Relativně vyrovnaný lze označit trend defoliace v Ústeckém, Karlovarském, Olomouckém a Moravskoslezském kraji. Převážně stoupající trend defoliace jehličnanů se vyskytuje ve

Středočeském, Libereckém, Královéhradeckém a Pardubickém kraji a v Kraji Vysočina. K postupnému zvýšení defoliace a následnému snížení ve sledovaném období došlo v Plzeňském a Jihočeském kraji. Největší rozkolísanost ve vývoji defoliace, pravděpodobně ovlivněné především nerovnoměrností v průběhu klimatických podmínek, byla sledována v kraji Jihomoravském a Zlínském. Relativně nejnižší defoliace jehličnanů v roce 2004 se vyskytla v kraji Olomouckém, kde součet tříd defoliace 2-4 dosáhl hodnoty 60,2 %. Naopak nejvyšší defoliace v roce 2004 byla v Královéhradeckém, Pardubickém a Jihomoravském kraji, kde procento zastoupení tříd defoliace 2-4 (defoliace vyšší než 25 %) v každém z těchto krajů přesáhlo hodnotu 77 %.

U listnáčů (porosty 60leté a starší) je dlouhodobý vývoj defoliace trochu odlišný. Ve sledovaném období 1991–2004 dosáhla defoliace listnáčů nejvyšší úrovně v roce 1993 (průměrná defoliace dubu 43,0 % a buku 22,5 %), v dalších letech klesala až na nejnižší úroveň v roce 1998 (průměrná defoliace dubu 27,8 % a buku 14,6 %), následoval vzestup a od roku 2000 defoliace stagnuje. Mezi jednotlivými druhy jsou výrazné rozdíly. Dub má z pohledu dlouhodobého vývoje větší rozkolísanost a vyšší úroveň defoliace než buk. K postupnému snížení defoliace (v letech 1997-1999) a následnému zvýšení došlo v Jihomoravském, Středočeském a Zlínském kraji a v Kraji Vysočina. V ostatních krajích s významným zastoupením listnatých druhů je vývoj defoliace poměrně rozkolísaný. Relativně nejnižší defoliace listnáčů (zastoupení tříd defoliace 2-4 menší než 25 %) v roce 2004 se vyskytla v Zlínském, Moravskoslezském, Jihočeském kraji a v Kraji Vysočina (17,9 %). Naopak nejvyšší defoliace v roce 2004 byla v Královéhradeckém kraji (zastoupení tříd defoliace 2-4 dosáhlo 71,0 %).

Mladší porosty (do 59 let, viz tabulka 3.6.1.2) dosahují všeobecně nižších hodnot defoliace, přitom tento rozdíl ve srovnání se staršími porosty je nejvýraznější právě u jehličnanů.

U hlavní dřeviny smrku (*Picea abies*) v kategorii porostů 60letých a starších nedošlo v porovnání s minulým rokem k žádným výrazným změnám. U smrkových porostů věkové kategorie do 59 let došlo k mírnému přesunu procentického zastoupení stromů z třídy defoliace 1 do třídy 2. Ke stejně nevýrazným změnám došlo u borových porostů (*Pinus sylvestris*) obou věkových kategorií. K nejvýraznějším změnám došlo u jedle (*Abies alba*) v porostech 60letých a starších, kde došlo k výraznému poklesu zastoupení stromů v třídě defoliace 2 z 90,7 % na 69,2 % a současně ke zvýšení zastoupení v třídě 1 z 9,3 % na 30,8 %. U většiny listnatých druhů obou věkových kategorií došlo ke zřetelnému posunu části procentického zastoupení stromů z nižších tříd defoliace do vyšších tříd. Výjimkou je buk (*Fagus sylvatica*), u kterého došlo k méně výraznému přesunu procentického zastoupení stromů z třídy defoliace 1 do nižší třídy 0. Celkové mírné zvýšení defoliace u jehličnatých i listnatých druhů obou věkových kategorií mohlo být ovlivněno teplým průběhem vegetačního období s nedostatkem srážek.

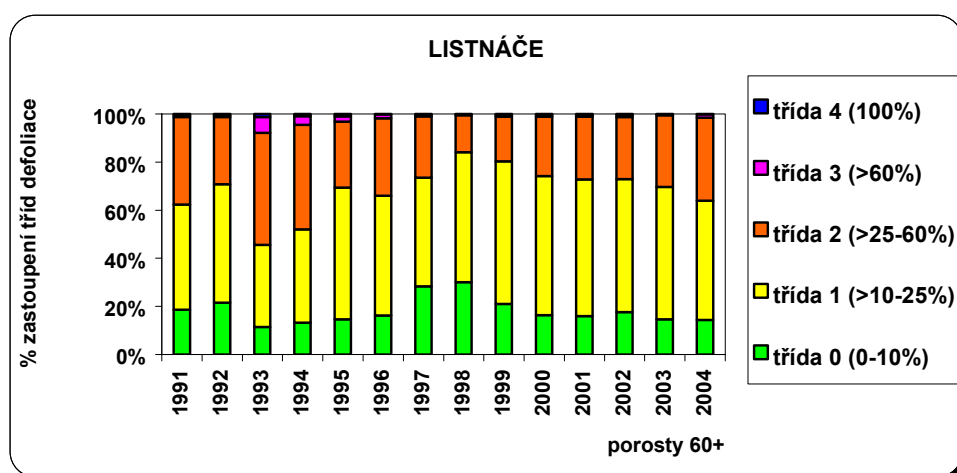
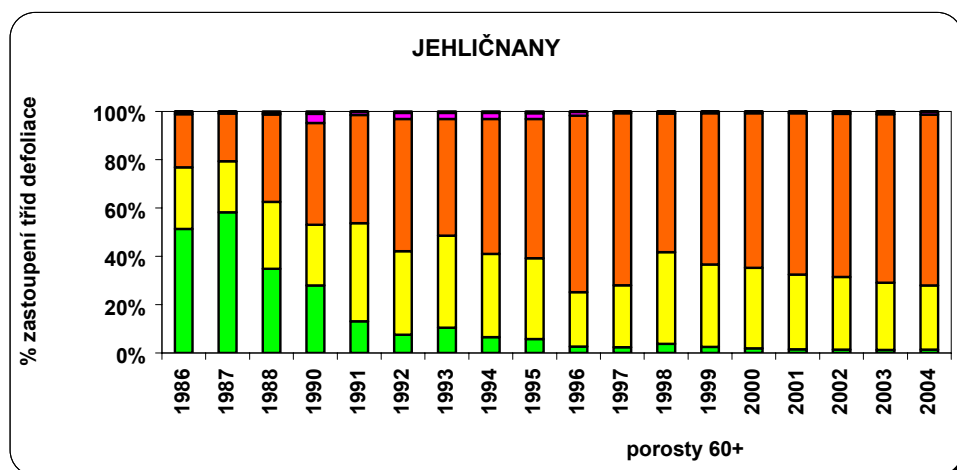
Během letního období červen – červenec byly lesní porosty v některých lesních oblastech, především v západních Čechách a na severní Moravě, mechanicky poničeny bořivým větrem, charakteru downburstu, výjimečně i tornáda. V průběhu vegetačního období byly ve všech lesních oblastech zaznamenány případy významnějšího výskytu podkorního hmyzu především na smrkových porostech. Pokračující snižování emisí hlavních znečišťujících látek (tuhé látky, SO₂, CO, VOC) bylo v roce 2004 ve srovnání s minulými roky již méně výrazné. U emise oxidů dusíku (NO_x) došlo v posledních letech k mírnému vzestupu.

Obrázek 3.6.1.1 Defoliace smrku 30 %

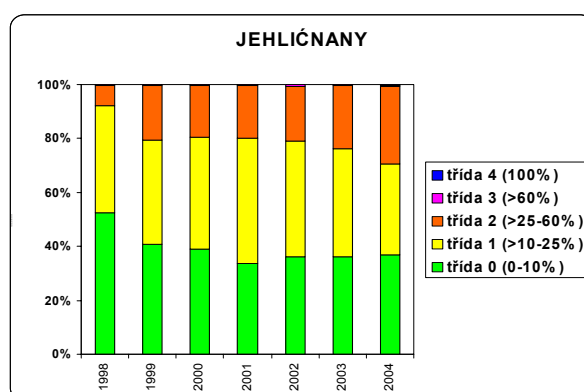
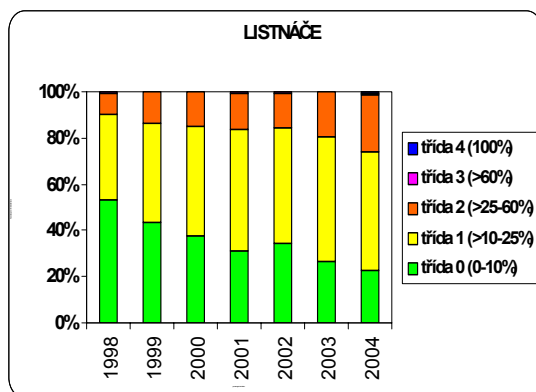
Pramen: VÚLHM

Grafy 3.6.1.1 Vývoj defoliace jehličnanů a listnáčů ve věku 60 a více let podle tříd defoliace-

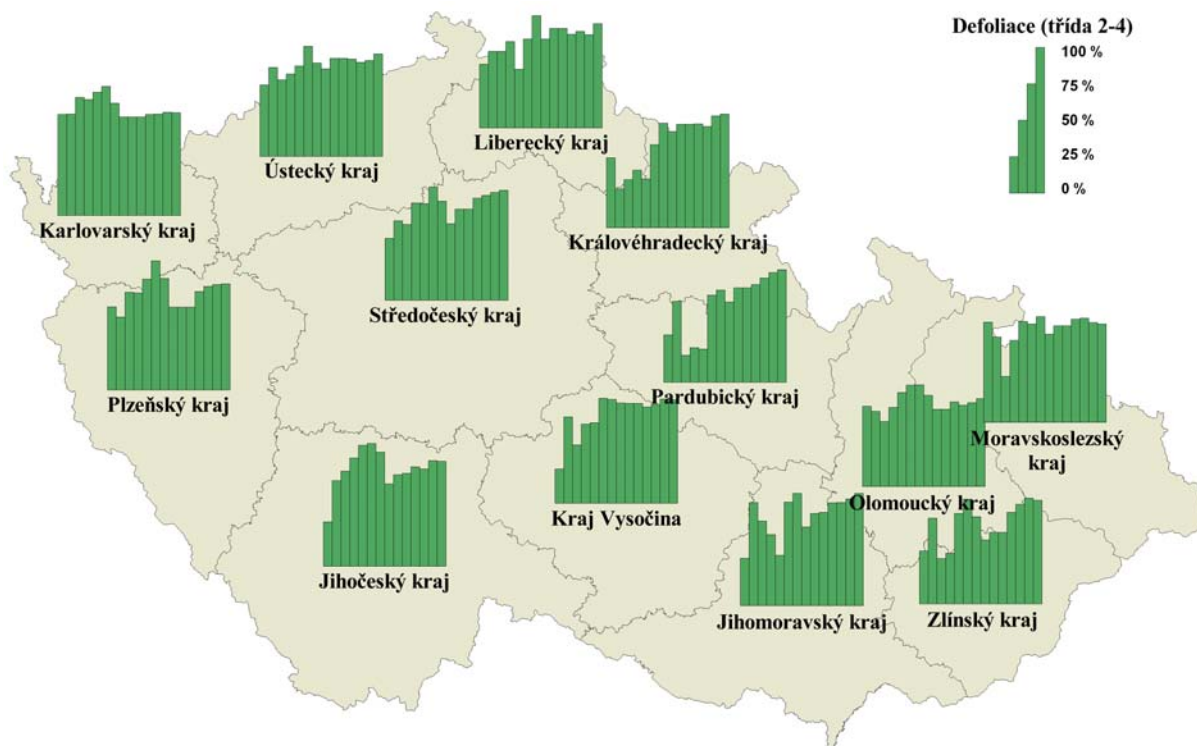
Pramen: VÚLHM

Grafy 3.6.1.2 Vývoj defoliace jehličnanů a listnáčů ve věku do 59 let podle tříd defoliace

Pramen: VÚLHM

Mapa 3.6.1.1 Vývoj defoliace jehličnanů ve věku 60 a více let v letech 1991 až 2004 v jednotlivých krajích ČR

Pramen: VÚLHM

3.6.2 Škodliví činitelé a jejich následky

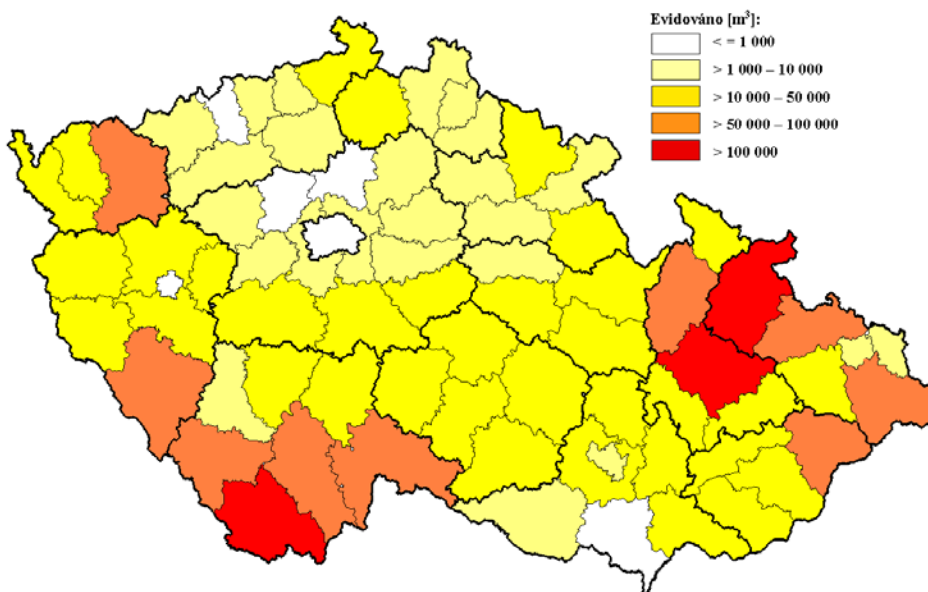
Předkládané údaje o výskytu škodlivých činitelů jsou vztaženy na 100 % rozlohy lesa v ČR (údaje ze zhruba 1/4 rozlohy lesa, které nejsou evidenčně k dispozici, jsou proporcionálně dopočítány). Jsou zde použita data evidovaná Lesní ochrannou službou VÚLHM Jíloviště-Strnady a Českým statistickým úřadem.

3.6.2.1 Abiotičtí činitelé

Celková výše evidovaných nahodilých těžeb způsobených abiotickými vlivy (vítr, sníh, námraza, exhalace, sucho a ostatní příčiny) činila 3 360 tis. m³, což je 48 % stavu v roce 2003. Nejvyšší podíl nahodilých těžeb připadl jako obvykle na vítr (2 113 tis. m³, 36 % živelních nahodilých těžeb roku 2003). V rámci jednotlivých krajů (viz mapa 3.6.2.1) byly evidovány následující objemy: Moravskoslezský (400 tis. m³), Olomoucký (264 tis. m³), Plzeňský (263 tis. m³), Jihočeský (234 tis. m³), Zlínský (183 tis. m³), Karlovarský (157 tis. m³), Vysočina (140 tis. m³), Středočeský (119 tis. m³), Pardubický (110 tis. m³), Jihomoravský (94 tis. m³), Královéhradecký (71 tis. m³), Ústecký (44 tis. m³), Liberecký (33 tis. m³), Praha (1 tis. m³). Mezi deset nejpostiženějších okresů patřily: Bruntál (199 tis. m³), Olomouc (141 tis. m³), Karlovy Vary (97 tis. m³), Opava (84 tis. m³), Tachov (69 tis. m³), Frýdek-Místek (67 tis. m³), Vsetín (67 tis. m³), Klatovy (64 tis. m³), Český Krumlov (64 tis. m³) a Šumperk (60 tis. m³). Na území těchto okresů bylo evidováno 43 % celkového objemu nahodilých těžeb způsobených větrem.

V mnohem menší míře se na nahodilých těžbách podílely přímé ztráty způsobené suchem (653 tis. m³, 143 %), sněhem (399 tis. m³, 271 %), blíže neurčenými příčinami (109 tis. m³, 104 %), námrazou (49 tis. m³, 70 %) a exhalacemi (39 tis. m³, 79 %). Suchem byly nejvíce zasaženy kraje Olomoucký (147 tis. m³), Středočeský (103 tis. m³), Jihomoravský (91 tis. m³) a Jihočeský (69 tis. m³); z okresů pak Olomouc (140 tis. m³), Příbram (44 tis. m³) a Vyškov (34 tis. m³). Mrazem bylo poškozeno celkem 260 ha porostů (163 % roku 2003).

Mapa 3.6.2.1 Evidované poškození porostů větrem, sněhem a námrazou

Pramen: VÚLHM

3.6.2.2 Biotičtí činitelé

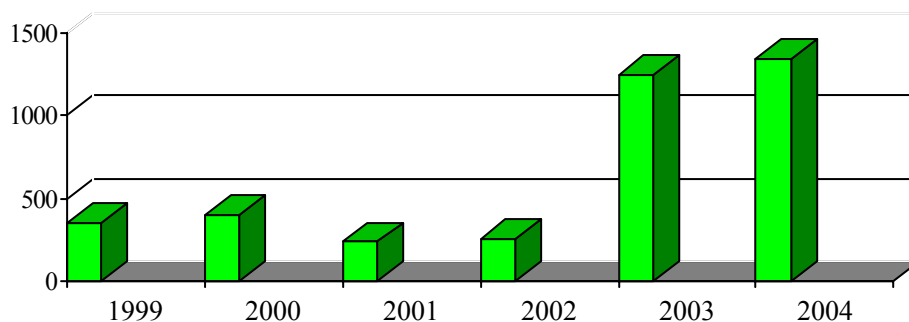
Hmyz

Objem evidovaného smrkového dříví napadeného kůrovci (viz graf 3.6.2.1) činil včetně lapáků 1 343 tis. m³, jednalo se tedy o zhruba stejný rozsah jako v roce 2003 (1 246 tis. m³). Z uvedeného množství bylo připraveno 337 tis. m³ lapáků, což představuje výrazný nárůst ve srovnání s rokem 2003 (143 tis. m³). Zvýšení podílu lapáků (cca 1/4 objemu kůrovcového dříví) dobře dokumentuje intenzitu obranných opatření a dokládá, že v celkovém měřítku nebyla vážnost situace ze strany lesního provozu podceňena. Odkorněno bylo 120 tis. m³ (2003: 151 tis. m³), chemicky asanováno 294 tis. m³ (2003: 696 tis. m³), zbylá část byla vyvezena z lesa a zpracována na dřevoskladech. Nejvyšší podíl napadené hmoty připadal jako každoročně na lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*) a lýkožrouta lesklého (*Pityogenes chalcographus*) (1 194 tis. m³), lýkožroutem severským (*Ips duplicatus*) bylo podle evidence napadeno 120 tis. m³. Z uvedeného plyne, že v roce 2004 se lýkožrout smrkový a ostatní kůrovci na smrku na většině území vyskytovali ve zvýšeném až kalamitním stavu (v přepočtu reprezentovalo kůrovcové dříví hodnotu 0,89 m³/ha smrkových porostů).

Nejvážnější situace nadále panuje v oblasti severní Moravy a Slezska a rovněž v oblasti jižních a západních Čech, tedy na místech nejsilněji zasažených v minulosti suchem a polomy, kde byla kůrovcová situace nejvážnější i v roce 2003. Na území samotného Moravskoslezského kraje bylo v roce 2004 evidováno 329 tis. m³ smrkového kůrovcového dříví, tj. téměř plná čtvrtina celkového vykázaného množství. Následují kraje Jihočeský (250 tis. m³), Plzeňský (172 tis. m³), Olomoucký (108 tis. m³), Středočeský (90 tis. m³), Vysočina (90 tis. m³), Jihomoravský (87 tis. m³), Pardubický (56 tis. m³), Karlovarský (44 tis. m³), Královéhradecký (33 tis. m³), Liberecký (30 tis. m³), Ústecký (29 tis. m³), Zlínský (24 tis. m³) a Praha (1 tis. m³). Jak je patrné, na území tří nejvíce postižených krajů (Moravskoslezský, Jihočeský a Plzeňský) byla evidována více jak polovina celkového objemu kůrovcového dříví (56 %). Z okresního hlediska byly nejvyšší objemy smrkového kůrovcového dříví vykázané na okrese Opava (167 tis. m³), Klatovy (64 tis. m³), Prachatice (64 tis. m³), Nový Jičín (50 tis. m³), Šumperk (44 tis. m³), České Budějovice (37 tis. m³), Olomouc (37 tis. m³), Bruntál (34 tis. m³), Jindřichův Hradec (34 tis. m³) a Příbram (34 tis. m³). Objem dříví z území těchto deseti okresů (565 tis. m³) představuje 42 % celkových evidovaných kůrovcových těžeb v České republice, přičemž zcela mimořádná situace panuje na Opavsku, stejně jako v roce 2003.

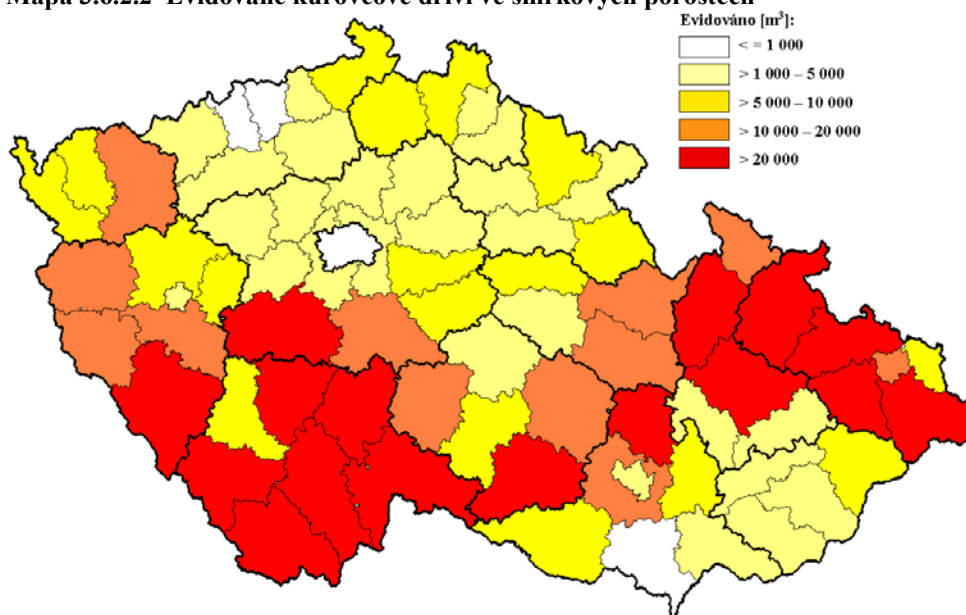
Samostatnou zmínku zaslouží lýkožrout severský, který je kalamitně přemnožen především na území Moravskoslezského kraje (zde evidováno přes 90 % celkového objemu dříví napadeného tímto kůrovcem, tj. 109 tis. m³, což činí plnou 1/3 celkového množství smrkového kůrovcového dříví v tomto kraji), v menší míře pak i v dalších krajích na Moravě a ve Slezsku. V západní polovině republiky zatím evidenčně vykazován není (s výjimkou Pardubického kraje), a přestože se zde již také vyskytuje, významnější poškození doposud nepůsobí.

Graf 3.6.2.1 Evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech v tis. m³

Pramen: VÚLHM, ČSÚ

Mapa 3.6.2.2 Evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech

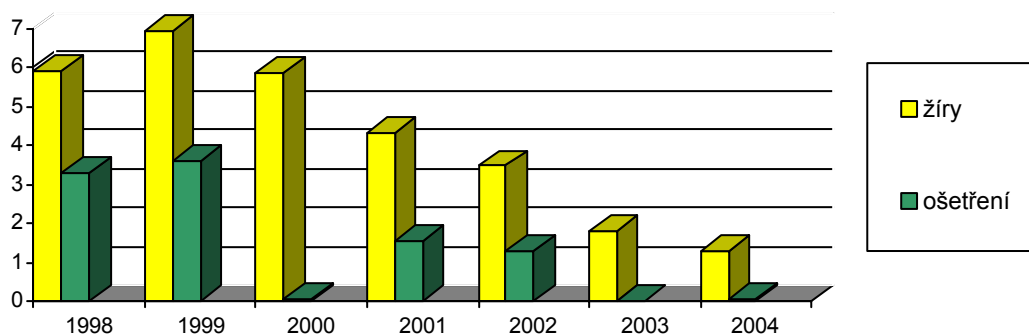

Pramen: VÚLHM

Podkorní hmyz na ostatních dřevinách již nezpůsobil ztráty, srovnatelné se situací ve smrkových porostech. Borového dříví napadeného podkorním hmyzem bylo evidováno celkem 25 tis. m³ (v roce 2003 se jednalo o 11 tis. m³). Přes zhruba dvojnásobný meziroční nárůst reprezentuje borové „kůrovcové dříví“ méně než 0,1 m³/ha borových porostů. Nejvíce bylo vykázano napadení krascem borovým (*Phaenops cyanea*). Na ostatních dřevinách bylo evidováno pouze cca 1,4 tis. m³ napadené hmoty (v roce 2003 se jednalo o 1,1 tis. m³), přičemž polovina tohoto objemu byla vázána na modřínové porosty.

Listožravý hmyz v jehličnatých porostech byl evidován na přibližné rozloze 3,4 tis. ha, což představuje 72 % roku 2003 (4,7 tis. ha). Kontrola výskytu proběhla na ploše cca 200 tis. ha, obranné zásahy zamezující vzniku žirů byly provedeny na rozloze pouhých 0,04 tis. ha a týkaly se výhradně pozemního zásahu proti pilatkám na smrku. Výskyt ploskohřbetek na smrku (*Cephalcia* spp.) byl evidován na celkové rozloze kolem 0,6 tis. ha, což představuje významný pokles ve srovnání s rokem 2003 (1,6 tis. ha). Nejvyšší výskyt byl hlášen z území okresu Ústí nad Orlicí (0,2 tis. ha). Plocha smrkových porostů napadených pilatkou smrkovou (*Pristiphora abietina*) se proti roku 2003 dále snížila (o zhruba 1/3), evidováno bylo kolem 1,3 tis. ha (viz graf 3.6.2.2). Největší část napadených ploch se nacházela ve východních Čechách a na severní Moravě a ve Slezsku, podobně jako v roce 2003. Stejně jako v minulých letech nebylo podle očekávání ve smrkových porostech zaznamenáno přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha*); výskyt mnišky byl evidován na ploše 1,3 tis. ha. Podobná situace panovala i u smrkové formy obaleče modřínového (*Zeiraphera griseana*); výskyt byl zjištěn na ploše cca 0,1 tis. ha. Škůdci ostatních jehličnatých dřevin rovněž nebyli ve významnější míře zjištěni.

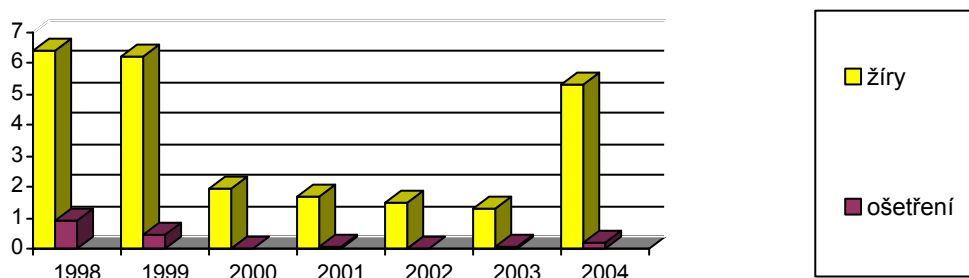
Graf 3.6.2.2 Evidovaný výskyt pilatek na smrku a ošetřené porosty v tis. ha

Pramen: VÚLHM

V listnatých porostech byl zaznamenán výskyt listožravého hmyzu (viz graf 3.6.2.3) na celkové ploše kolem 7,4 tis. ha, což představuje zhruba dvojnásobný nárůst ve srovnání s rokem 2003 (3,3 tis. ha). Obranné zásahy byly provedeny na ploše kolem 1,3 tis. ha (v roce 2003 se jednalo o cca 1,0 tis. ha), přičemž většina rozlohy byla vázána na zásah proti bekyni velkohlavé. Výskyt obalečů a píďalek na dubech byl evidován na ploše 5,3 tis. ha, což představuje téměř čtyřnásobný nárůst ve srovnání s rokem 2003 (1,3 tis. ha). Byl soustředěn především do oblasti Jihomoravského kraje (okresy Břeclav, Hodonín a Znojmo) a Středočeského kraje (okres Nymburk). V prostoru jižní Moravy, kde byly v roce 2003 zaznamenány první příznaky přemnožení bekyně velkohlavé (*Lymantria dispar*), bylo v roce 2004 evidováno celkem 1,5 tis. ha poškozených dubových porostů (okresy Hodonín, Břeclav a Znojmo), přičemž rozsah napadené plochy se po rojení motýlů dále zvýšil (zhruba na trojnásobek). Výskyt dospělců chroustů (*Melolontha* spp.) byl evidován pouze v nízkém rozsahu (0,3 tis. ha), převážně v oblasti středních Čech (okresy Nymburk a Kolín).

Graf 3.6.2.3 Evidovaný výskyt obalečů a píd'alek na dubech a ošetřené porosty v tis. ha

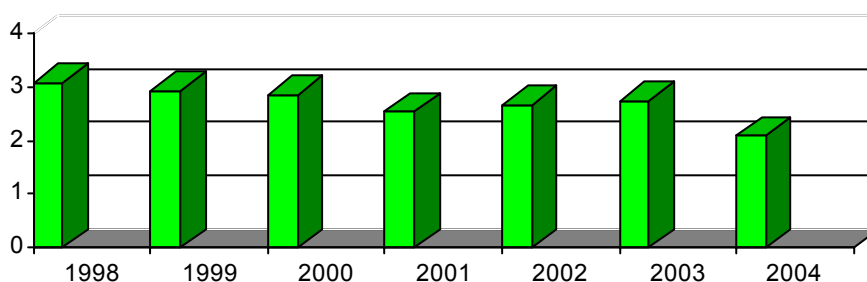

Pramen: VÚLHM

Poškození jehličnatých výsadeb klikorohem borovým (*Hylobius abietis*) bylo evidováno na celkové rozloze 2,1 tis. ha, což je (viz graf 3.6.2.4) nižší rozsah ve srovnání s rokem 2003 (2,8 tis. ha). Nejvíce postižené oblasti se jako ve většině minulých let nalézaly především v Čechách – Jihočeský kraj (0,63 tis. ha), Plzeňský kraj (0,27 tis. ha) a Pardubický kraj (0,26 tis. ha) vykázaly přes 50 % celkového výskytu. Za účelem zamezení žírů bylo ošetřeno kolem 8,6 tis. ha výsadeb (v roce 2003 se jednalo o plochu 8,5 tis. ha), což představuje zhruba dvě pětiny jehličnatých výsadeb v daném roce. Z dlouhodobého pohledu došlo v posledním desetiletí k postupnému snížení plochy poškození a celkový rozsah výskytu klikoroha borového zůstává v posledních letech na relativně nízké úrovni.

Žíry ponrav chroustů (*Melolontha* spp.) byly hlášeny především ze středočeské oblasti výskytu (okresy Nymburk, Mladá Boleslav a Kolín), z rozlohy kolem 0,15 tis. ha.

Graf 3.6.2.4 Evidovaný výskyt klikoroha borového v tis. ha

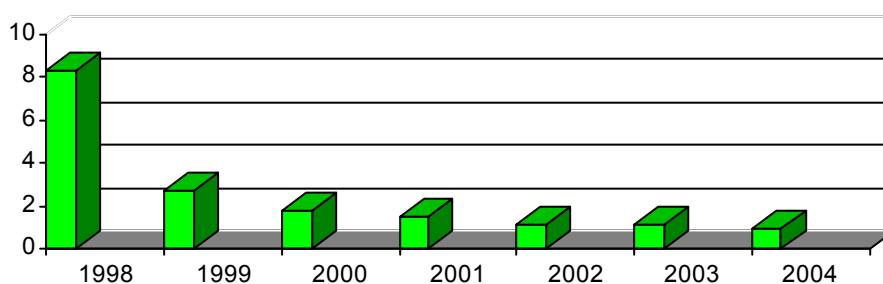

Pramen: VÚLHM

Hlodavci

V roce 2004 pokračoval nízký stav výskytu hlodavců. Bylo evidováno kolem 0,9 tis. ha, což představuje mírný pokles ve srovnání s rokem 2003 (1,1 tis. ha). Nejvyšší poškození bylo zaznamenáno v Ústeckém kraji (okresy Most a Chomutov). Vyšší stavy hlodavců v podzimním období a následný nárůst poškození bude evidenčně podchycen až v údajích za rok 2005.

Graf 3.6.2.5 Evidovaný výskyt hlodavců v tis. ha

Pramen: VÚLHM

Zvěř

Škody, ať už okusem, ohryzem či loupáním, které nám zvěř v lesním hospodářství každoročně působí, zůstávají stále velkým problémem ochrany lesa. Jsou největší měrou připisovány především zvěři jelení, dále mufloní a zvěři sika, i když srovnatelné škody jako zvěř jelení může způsobovat v oblasti chovu i zvěř daňčí. Menší měrou se na celkové výši škod podílí zvěř srnčí (zejména při okusu a vytloukání). Rovněž škody způsobené černou zvěří nejsou zanedbatelné, mohou být však citelnější v oblasti zemědělské. Dá se říci, že výše škod přímo souvisí s početností zvěře, které nijak v posledních letech neubývá, i když je vyvíjen neustálý nátlak na snižování jejich stavů. Z každoročně poskytovaných údajů vyplývá, že v roce 2004 došlo ke snížení stavů pouze překvapivě u černé zvěře o necelou 0,1 %. U ostatních druhů spárkaté zvěře došlo v posledním vykazovaném roce k nežádoucímu zvýšení. U zvěře jelení oproti roku 2003 činí toto navýšení 8,3 %!, (nejvyšší vykazované stavy od roku 1991), u zvěře daňčí má tento údaj hodnotu 7,5 %, (vůbec nejvyšší údaj od počátku 80. let), u mufloní zvěře došlo ke zvýšení "pouze" o 2,05 %, můžeme konstatovat, že JKS se pohybují poslední tři roky víceméně na stejné výši. U zvěře srnčí je toto navýšení o 9,20 % (opět nejvyšší dosažené stavy v roce 2004 za sledované období od počátku 80. let). Alarmujícího navýšení bylo dosaženo u zvěře sika a to o 22,85 % oproti roku 2003! Při srovnání vykázaných kmenových stavů s normovanými jarními stavy u jednotlivých druhů zvěře je situace stále neuspokojivá, i když se zde jeví mírný pokles, který je ale způsoben vyššími stanovenými NS v roce 2004 oproti roku 2003. JKS zvěře jelení oproti NS činí tudíž v roce 2004 175,4 % oproti 197,8 % v roce 2003, u zvěře daňčí je to 133,9% oproti 139,5 % v roce předchozím, JKS zvěře mufloní oproti normovaným činí 149,7 % (v roce 2003 - 154 %), JKS srnčí zvěře v roce 2004 oproti NS činí 107,8 % (v roce 2003 - 117%), JKS zvěře černé oproti NS 435,6 % (v roce 2003 - 415 %). Nejméně příznivě působí JKS zvěře sika, které činí 619,8 % oproti NS v roce 2004 (v roce předchozím dokonce 1048,6 %). Z výše uvedených údajů je patrné, že snaha o podstatné snížení stavů určených druhů spárkaté zvěře vyvolaná v 80. letech a znovu zaktivovaná v posledních letech stále neplní své očekávání.

Co se týče vyjádření škod způsobených zvěří na lese, ať již okusem, ohryzem a loupáním, je stále v platnosti vyhláška č.55/1999 Sb. Při posuzování náhrady vzniklé škody jde především o to, že by na její výši neměl poškozený vlastník profitovat, ani by neměl vypočtenou výši škody tržít.

Tato vyhláška odstraňuje stávající nedostatky (doposud nebylo jasné např. při škodách okusem, kde se jedná o zničenou kulturu nebo pouze o ztrátu ročního přírůstu) a zároveň upřesňuje některé postupy při zjišťování škod. Také u škod ohryzem a loupáním se zpřesňují podmínky, kdy lze škodu uplatňovat (např. škoda ze snížení kvality lesního porostu se uplatňuje za obmýti pouze jednou na každém jednotlivém stromu, a to za předpokladu, že souvislá plocha mechanického poškození je větší než 25 cm nebo poškození přesahuje 10 % obvodu kmene). Od doby platnosti této vyhlášky máme k dispozici "již" pět hodnocených období a proto můžeme lépe porovnávat vývoj situace v hodnocení škod, což v předchozích letech vzhledem k neustálé změně ve výpočtu škod způsobených zvěří na lese nebylo možné.

Výše škod způsobených v roce 2003 - to je 27 417 tis. Kč - se víceméně vymyká ustálenému trendu, právě tak jako výše škod nahlášená za rok 2002, kdy se tento údaj vyšplhal na neuvěřitelných 65 344 tis. Kč; v roce 2001 to bylo 34 440 tis. Kč, v roce 2000 36 374 tis. Kč a v roce 1999 (kdy došlo během roku ke změně výpočtu) 25 774 tis. Kč. Co se týče výše škod podle vlastníků (**tab. 12**), byly nejvyšší škody vykazovány u lesních společnostech - v roce 2003 je to 13 387 tis. Kč (v roce 2002 to bylo 31 906 tis. Kč), u státních lesů v roce 2003 činily tyto škody 12 613 tis. Kč (v roce 2002 - 30 061 tis. Kč), u obecních lesů 719 tis. Kč (v roce 2002 - 1 714 tis. Kč), u soukromých lesů 355 tis. Kč (v roce 2002 - 848 tis. Kč), u lesů ostatních majitelů 343 tis. Kč (v roce 2002 - 815 tis. Kč). Pokud hodnotíme výši škod podle krajů (**tab. 13**), byly nejvyšší škody vykazovány v roce 2003 v kraji Jihočeském (3 891 tis. Kč), následuje kraj Středočeský (3 163 tis. Kč), Plzeňský (3 092 tis. Kč), Vysočina (2 182 tis. Kč) a Jihomoravský (2 035 tis. Kč). V roce 2004 se vykazovaná výše škod zvýšila oproti roku předchozímu cca o 6 mil. Kč, na 33 016 000. Kč. Podle krajů je pořadí s nejvyššími škodami zcela jiné než v roce předchozím. Nejvíce škod je vykazováno v Karlovarském kraji, za 9 100 tis. Kč, dále v kraji

Jihomoravském - 3 838 tis. Kč., v Jihočeském - 2 788 tis. Kč, ve Středočeském - 2 503 tis. Kč, Zlínském - 2 364 tis. Kč a Plzeňském - 2 319 tis. Kč (viz. tabulka). Co se týče škod způsobených podle vlastníků lesa, byly nejvyšší škody vykázány u státních lesů - ve výši 15 868 tis. Kč, dále u lesních společností -9 221 tis. Kč a lesů měst a obcí - 5 124 tis. Kč (viz tabulka).

V minulých letech jsme vzhledem ke srovnání výše kmenových stavů zvěře a odlovů nepředpokládali podstatné snížení škod. Pokles z 36 374 tis. Kč v roce 2000 na 34 446 tis. Kč v roce 2001 byl sice nepatrný, vnesl však trochu optimismu do dalšího vývoje. Silný nárůst v roce 2002 na 65 344 tis. Kč nám ale naději na pozvolné snižování škod již nedával. Rok následující s 27 417 tis Kč by ukazoval, že přeci jen k nějakému podstatnějšímu snižování škod musí docházet, ale je tady ta skutečnost, že stavy zvěře se vůbec nezměnily k lepšímu, lovy zůstávají také na stejné výši a není proto ani důvod při stejném postupu ochrany lesa k nějakému podstatnému snížení škod jako se to ukázalo v roce 2003. V tomto roce dosáhla celková výše škod 42% roku minulého, což k výše uváděným skutečnostem se nejvíce ani moc pravděpodobné. Velkou roli zde s největší pravděpodobností sehrál to, že se skončením platnosti pronájmu honiteb a s ustanovováním nových, vzniklo v mezičase nějaké "mrtvé období", ve kterém vznik škod nebyl podchycen. V roce 2004, nárůst škod na 33 016 tis Kč opět ukázal, že výše škod se drží na víceméně stejné úrovni, když pomineme extrémní roky 2002 a 2003, o kterých již bylo zmiňováno a odpovídá to s největší pravděpodobností skutečnosti, že výše stavů zvěře, která tyto škody na lesních porostech působí nijak neklesá. Víme, že zcela zamezit škodám není možné, jsme ale stále přesvědčeni, že důsledným prováděním integrované ochrany, do které patří především úprava stavů zvěře, lze dosáhnout určitého zmírnění.

Tabulka 3.6.2.1 Škody způsobené zvěří v roce 2004 podle typu vlastnictví lesa

Typ vlastnictví lesa	2003	2004
	Kč	
státní lesy	12 613 000	15 868 000
obecní lesy	719 000	5 124 000
soukromé lesy	355 000	2 618 000
lesní společnosti	13 387 000	9 221 000
lesy ostatních majitelů	343 000	185 000
Celkem ČR	27 417 000	33 016 000

Pramen: MZe

Houbové choroby

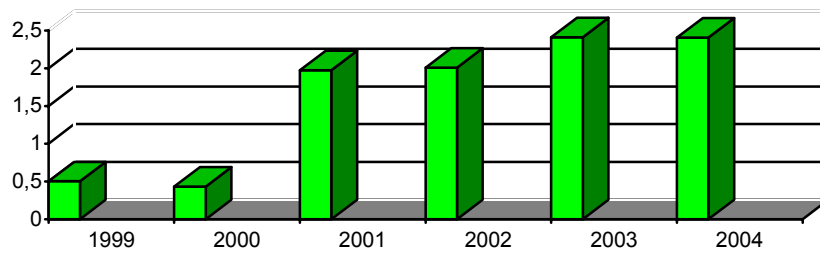
Ujímavost výsadeb byla v roce 2004 podstatně lepší než v roce předchozím. Častější naopak bylo prosychání až odumírání jednoletých a starších výsadeb (oslabených suchem roku 2003), doprovázené napadením houbami z rodu *Fusarium*, *Alternaria*, *Cylindrocarpon*.

Příznivější vlhkostní poměry v druhé polovině jara zapříčinily zvýšený výskyt plísně šedé - *Botrytis cinerea*. Výskyt hub působících listové skvrnitosti byl spíše nižší než obvykle. Situace ve výskytu rzí a původců sypavek zůstává poslední roky víceméně stabilizovaná. Mezi sypavkami jehličnanů jednoznačně dominovaly sypavky borovic působené houbami *Lophodermium pinastri* a *Lophodermium seeditiosum*, jejichž škodlivost byla výrazně posílena i špatným zdravotním stavem mladých borovic po předchozím suchu.

Z dřevokazných hub, napadajících kořenové systémy, působí největší hospodářské škody v porostech jehličnanů václavky z rodu *Armillaria* a kořenovník vrstevnatý - *Heterobasidion annosum*. V roce 2004 došlo k značnému nárůstu poškození václavkou, především václavkou smrkovou - *Armillaria ostoyae*. Kromě kalamitní situace na severní Moravě a v Slezsku, kde v porostech docházelo v předchozích letech na mnoha místech k invazi václavky a následnému přemnožení podkorního hmyzu, se objevují další lokality se zvýšeným odumíráním smrku po napadení touto houbou. Výskyt václavky byl evidován na celém území republiky, v důsledku napadení václavkou bylo vytěženo 423 tis. m³ (více než dvojnásobek roku 2003).

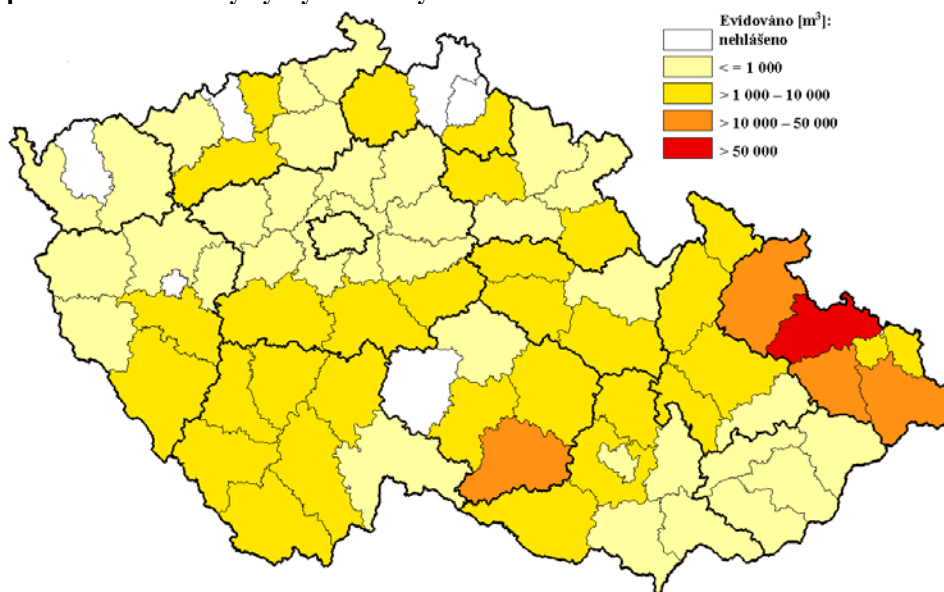
Významným a nápadným důsledkem mimořádného sucha roku 2003 je zvýšený výskyt nekůrovcových souší prakticky všech druhů dřevin. K prosychajícím borovicím černým, oslabeným opakovanými přísuškami a následně napadených houbou *Sphaeropsis sapinea*, přibyla na řadě lokalit (především v Čechách) i suchem roku 2003 výrazně oslabená borovice lesní, jejíž odumírání uspišil většinou další houbový patogen *Cenangium ferruginosum*. Prosychání borovic bylo na řadě lokalit až kalamitního charakteru, navíc doprovázené zvýšeným výskytem podkorního hmyzu.

Graf 3.6.2.6 Evidovaný výskyt sypavky borové v tis. ha

Pramen: VÚLHM

Mapa 3.6.2.5 Evidovaný výskyt václavky

Pramen: VÚLHM

3.6.2.3 Antropogenní činitelé

Negativní působení činnosti člověka na lesní ekosystémy je závažný škodlivý vliv v celém regionu střední Evropy. Skládá se z mnoha dílčích aspektů, počínaje depozicí atmosférických nečistot a konče např. krádežemi (neoprávněnými těžebními zásahy).

Z hlediska ochrany lesa lze říci, že v posledních letech se výrazně nezvyšuje evidované poškození lesních porostů imisemi (v roce 2004 vykázano 44,6 tis. m³ tzv. exhalačních těžeb, v roce 2003 se jednalo o 60,4 tis. m³). Naopak výrazně narůstá vliv tzv. novodobých typů poškození, ať již jde o poškození lesních porostů podél komunikací (především působením splachů a rozstříků posypových solí v zimním období) či různých výživových deficiencí, pramenících především z poškození půd předchozí silnou imisní zátěží v kombinaci s nepříznivými meteorologickými situacemi (za nejvíce postiženou oblast jsou považovány Krušné a Orlické hory).

3.7 Mimoprodukční funkce lesa

V současné době je rekreační funkce jednou z obyvatelstvem nejčastěji využívaných funkcí lesů. Lidé ji přijímají zcela automaticky a význam této funkce do budoucna ještě výrazně poroste. Některé lesní části, zejména v okolí velkých měst a městských aglomerací, jsou k rekreaci využívány intenzivněji než jiné. Proto snahou lesníků je takovéto části vybrat a přednostně v nich umožnit návštěvníkům odpovídající rekreaci.

Je třeba si uvědomit, že návštěvník lesa si do něj přichází hlavně odpočinout, načerpat novou energii a uklidnit se.

Vzhledem k těmto skutečnostem byla z mimoprodukčních funkcí lesa vybrána právě rekreační funkce lesů, s níž chceme všechny seznámit.

Sběr lesních plodin

Významnost sběru hlavních lesních plodin a návštěvnosti lesa je zjišťována prostřednictvím dotazníkových průzkumů domácností v reprezentativním vzorku obyvatel ČR od r. 1994. Výsledky dokumentují poměrně velký význam sběru lesních plodin a návštěvnosti lesa pro obyvatele ČR a rekreační funkci lesa. V dosud sledovaném období 11 let (1994-2004) bylo dosaženo nejvyššího celkového objemu sběru hlavních lesních plodin v roce 1995 na úrovni 58,5 mil. kg a nejnižšího v roce 2003 ve výši 26,3 mil. kg, při průměru 39,6 mil. kg.

Objem sběru je v jednotlivých letech (viz tabulka 3.7.1) výrazně ovlivněn produkcí, která závisí do značné míry na klimatických podmínkách. Z toho důvodu produkce i objem sběru poměrně značně kolísá mezi jednotlivými roky. Podle hodnotového vyjádření objemu sběru v běžných cenách, bylo dosaženo nejvyššího objemu sběru v roce 2001, a to 3,636 mld. Kč, nejnižšího pak v roce 1996 ve výši 1,995 mld. Kč, při průměru 2,946 mld. Kč. Hodnotové údaje jsou ovlivněny jednak cenovým vývojem u jednotlivých komodit, jednak úrovní inflačního prostředí. Kromě uvedených komodit jsou sbírány i další v menších množstvích, zejména léčivé rostliny, jejichž sběr však není do šetření pravidelně zařazován.

**Tabulka 3.7.1 Množství sběru hlavních lesních plodin návštěvníky lesa
v kg/domácnost**

Lesní plodiny	Rok											Průměr
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Houby	6,15	7,76	4,79	4,66	4,63	5,28	6,21	6,11	5,55	3,52	4,30	5,36
Borůvky	2,95	3,90	2,47	2,28	2,69	3,39	2,27	2,32	2,84	1,70	1,91	2,61
Maliny	1,11	1,52	0,82	1,04	1,28	0,92	1,06	0,96	0,94	0,68	0,67	1,00
Ostružiny	0,70	0,74	0,46	0,43	0,61	0,61	0,70	0,61	0,56	0,52	0,47	0,58
Brusinky	0,17	0,34	0,19	0,25	0,16	0,31	0,19	0,19	0,24	0,09	0,57	0,25
Bezinky	1,03	1,00	0,39	0,57	0,68	0,83	0,46	0,37	0,55	0,37	0,43	0,61
Celkem	12,11	15,27	9,12	9,23	10,05	11,34	10,89	10,56	10,68	6,88	8,35	10,41

Pramen: ČZU - FLE

**Tabulka 3.7.2 Celkové množství sběru hlavních lesních plodin návštěvníky lesa
v mil. kg**

Lesní plodiny	Rok											Průměr
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Houby	23,6	29,7	18,4	17,8	17,7	20,2	23,8	23,4	21,2	13,5	13,7	20,3
Borůvky	11,3	15,0	9,4	8,7	10,3	13,0	8,7	8,9	10,9	6,5	6,1	9,9
Maliny	4,2	5,8	3,1	4,0	4,9	3,5	4,1	3,7	3,6	2,6	2,1	4,0
Ostružiny	2,7	2,8	1,8	1,7	2,3	2,3	2,7	2,3	2,1	2,0	1,5	2,2
Brusinky	0,7	1,3	0,7	0,9	0,6	1,2	0,7	0,7	0,9	0,4	1,8	0,9
Bezinky	3,9	3,9	1,5	2,2	2,6	3,2	1,8	1,4	2,1	1,4	1,4	2,3
Celkem	46,4	58,5	34,9	35,3	38,4	43,4	41,8	40,4	40,8	26,3	26,6	39,6

Pramen: ČZU - FLE

Tabulka 3.7.3 Celkové množství sběru hlavních lesních plodin návštěvníky lesa v mil. Kč v běžných cenách

Lesní plodiny	Rok											Průměr
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Houby	1 314	1 658	1 082	1 510	1 578	1 880	2 087	2 298	1 922	1 399	1 420	1 650
Borůvky	881	1,164	456	585	727	973	628	710	821	562	538	731
Maliny	180	248	173	202	260	197	290	294	261	218	198	229
Ostružiny	161	169	129	96	138	144	218	176	162	170	138	155
Brusinky	22	43	42	72	51	105	66	65	89	36	194	71
Bezinky	140	137	113	95	118	149	72	93	111	80	102	110
Celkem	2 698	3 419	1 995	2 560	2 872	3 448	3 361	3 636	3 366	2 465	2 590	2 946

Pramen: ČZU - FLE

V intenzitě sběru uvedených lesních plodin na jednotku plochy existují značné rozdíly mezi kraji, což je způsobeno nejen intenzitou sběru domácnostmi, ale i počtem obyvatel (domácností) připadajících na jednotku výměry lesní půdy přístupné veřejnosti (tj. zejména bez lesů ve správě Ministerstva obrany). Výrazně nadprůměrné množství lesních plodin na jednotku plochy je sbíráno na území Středočeského kraje – v hodnotě přes 2 tis. Kč/ha lesní půdy přístupné veřejnosti (vliv obyvatel Prahy) oproti průměru ČR 1,3 tis. Kč/ha.

Hodnota sběru nejvýznamnější lesní bobuloviny – borůvky na 1 ha plochy borůvkového porostu v borůvkových lesních typech dosáhla v ukazateli charakteru hrubé produkce v průměru za roky 1999 – 2003 průměrné hodnoty za ČR téměř 4 tis. Kč, a ve všech sledovaných plodinách téměř 5 tis. Kč. Sběr lesních plodin a především borůvek ovlivňuje do značné míry i kvantitu a strukturu návštěvnosti lesa. Lesní plodiny jsou sbírány prakticky bez ohledu na imisní zatížení lesů. V této souvislosti však bylo zjištěno, že imisní oblasti neovlivňují kontaminaci lesních plodin těžkými kovy.

Tabulka 3.7.4 Jednotkové roční hodnoty sběru hlavních lesních plodin podle průměru údajů z období 1999 – 2004 (Kč/ha lesa)

Kvalitativní charakteristiky	Ročně
	Kč/ha
Hlavní lesní plodiny / plocha lesa	1 315
Houby / plocha lesa	775
Borůvky a brusinky / plocha borůvek a brusinek	3 956
Maliny / plocha maliníku	3 170
Ostružiny / plocha ostružiníku	3 379
Bezinky / plocha bezu černého	1 656
Hlavní lesní plodiny / plocha borůvek a brusinek	4 944
Hlavní lesní plodiny / plocha lesa, mimo borůvky a brusinky	987

Pramen: ČZU - FLE

Návštěvnost lesa

Návštěvnost lesa přístupného veřejnosti včetně lesů lázeňských, rekreačních a příměstských se v průměru ČR pohybuje dlouhodobě na úrovni 21 návštěv na obyvatele, což odpovídá 87 návštěvám/ha lesa přístupného veřejnosti, při minimu 16 návštěv v roce 2004 (68 návštěv/ha lesa) a maximu 25 návštěv v roce 1994 (106 návštěv/ha lesa). Nejčastějším hlavním účelem návštěv je relaxace, druhým hlavním účelem návštěv je sběr lesních plodin. Návštěvnost lesa je výrazně místně diferencována, souvisí nejen s dostupností z velkých sídel, rekreační přitažlivostí a vybaveností, lesnatostí, ale i s výskytem lesních plodin. Návštěvnost lesů ve středočeském kraji je v průměru výrazně vyšší oproti ostatním krajům, což souvisí s návštěvami lesa obyvateli Prahy.

Tabulka 3.7.5 Návštěvnost lesa přístupného veřejnosti v ČR

Počet návštěv	Rok Year	Průměr
---------------	----------	--------

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Na 1 obyvatele	25,3	22,4	17,3	23,4	19,4	21,6	22,6	23,1	19,6	19,3	16,2	20,9
Na 1 ha *	105,7	93,4	72,0	97,4	80,7	89,9	94,1	96,3	81,5	80,4	68,0	87,2

Pozn.: * lesní půda volně přístupná veřejnosti (zejména bez lesů MO a některých dalších území)

Naplnění veřejného zájmu

V souvislosti s rekreačním využíváním lesů je pozornost provozních pracovníků LČR orientována na:

Rekreační úpravy porostního prostředí

- ◆ údržba a budování cílených výhledů v lesích
- ◆ uvolňování drobných odpočinkových ploch v okruhu významných porostních prvků
- ◆ vytváření a údržba estetických palouků a zákoutí v lesích
- ◆ obnova, budování a údržba turistických rozhleden v lesích

Rekreační úpravy lesní cestní sítě

- ◆ obnova a údržba stezek, pěšin a chodníků pro pěší turistiku
- ◆ tvorba lyžařských běžeckých tras a tras orientačních běhů
- ◆ obnova a údržba lesních cest pro cykloturistiku
- ◆ vyčlenění samostatných stezek a cest pro jízdu na koních

Péče o účelové stavby a objekty

- ◆ ochrana kulturních památek v lesích
- ◆ péče o regionálně významné drobné stavby a objekty
- ◆ vytváření lesních tábořišť a zabezpečených ohnišť
- ◆ drobné odpočinkové a účelové stavby a zařízení
- ◆ budování malých parkovišť a odstavných ploch na přístupech do lesů

Rekreační terénní vzdělávací a informační systém

- ◆ budování a údržba informačních a odborných poutačů
- ◆ budování a údržba rozcestníků a orientačních značení
- ◆ budování a údržba naučných stezek

Program 2000 - zajištění cílů veřejného zájmu u LČR (1999, 2000) rozpracovává zejména složku mimoprodukčních funkcí lesa. Záměrem tohoto programu bylo formulovat veřejný zájem na lesích a postupné kroky k jeho zajištění v podmínkách LČR. V roce 2004 byly v rámci Programu 2000 provedeny práce v celkové hodnotě 18,591 mil. Kč.

V rámci investičních akcí (o celkové výši 5 396 tis. Kč) bylo vyčerpáno celkem 3 649 tis. Kč na nové odpočinkové a vyhlídkové objekty, 925 tis. Kč na stezky, trasy a odstavná parkoviště, 234 tis. Kč na budování nových studánek, 531 tis. Kč na obnovu památných objektů, 263 tis. Kč na budování informačního systému pro veřejnost, atd.

Na neinvestiční opatření bylo vyčerpáno celkem 13 196 tis. Kč, z toho: estetické úpravy krajiny (údržba historických alejí, výsadba okrasných dřevin, obnova a údržba historických parků, průhledů v krajině atd.) – 2 540 tis. Kč, péče o vodní zdroje (opravy a údržba studánek a pramenů) – 1 358 tis. Kč, péče o biodiverzitu – 1 321 tis. Kč, péče o drobné historické stavby – 1.809 tis. Kč, péče o drobné objekty sloužící k odpočinku veřejnosti (odpočinkové a vyhlídkové objekty, odstavná parkoviště, dětská hřiště atd.) – 1 999 tis. Kč, potlačování, invazních druhů rostlin (bolševniku a křídlatek) – 1 543 tis. Kč, informační systém pro veřejnost – 263 tis. Kč, speciální programy - 344 tis. Kč, opravy a údržba tras pro veřejnost – 926 tis. Kč aj. Za účelem propagace Programu a LČR byl v roce 2004 vyroben krátkometrážní snímek s názvem Cesty lesem.

Tabulka 3.7.6 Náklady na realizaci Programu 2000 za léta 1999 – 2004

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkové náklady (mil. Kč)	10,000	30,000	22,863	23,921	25,842	18,591

Pramen: LČR, s.p.

Celkové náklady za léta 1999 – 2004 činí 131,217 mil. Kč.

Vedle výše uvedených činností k podpoře vybraných funkcí lesů byla součástí realizace Programu 2000 také činnost Grantové služby, dále smluvní spolupráce s ČSOP (od roku 1999), spolupráce se Sítí středisek ekologické výchovy Pavučina, Klubem českých turistů, Junákem a Ligou lesní moudrosti. Všechny tyto aktivity jsou hrazeny výhradně z vlastních prostředků podniku.

Podnik spravuje a udržuje rozsáhlou síť lesních účelových komunikací, které jsou, vyjma zpoplatnění vjezdu motorových vozidel, využívány veřejností zcela zdarma. (Z celkové délky 38,5 tis. km značených turistických cest spravovaných Klubem českých turistů vede lesem nebo jeho okrajem plných 60 %.) V neposlední řadě podnik spravuje více než 550 vodních nádrží o celkové rozloze přesahující 1850 ha, s převážně retenční a protipožární funkcí, řadu kulturních památek atd.

3.8 Národní lesnický program

Národní lesnický program (NLP) byl schválen usnesením vlády ČR č. 53 ze dne 13. ledna 2003. V usnesení je uloženo vybraným ministerstvům (MZe, MŽP a některým dalším) zohlednit schválené záměry NLP při realizaci příslušných resortních politik. K zajištění realizace NLP vytvořilo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí koordinační radu a meziresortní řídicí výbor.

V **koordinační radě** pracují zástupci Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Lesnické a environmentální fakulty České zemědělské univerzity Praha, Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity Brno, Lesů České republiky s.p., Správy Šumavského národního parku a Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti Jíloviště-Strnady. Koordinační rada zajišťuje přímé usměrňování prací na NLP.

Do **meziresortního řídicího výboru** byli jmenováni zástupci Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva obrany a Asociace krajů ČR. Jeho posláním má být zajištění součinnosti všech zainteresovaných resortů a krajů při realizaci NLP.

Po dohodě MZe a MŽP, jako dvou resortů nejvíce spjatých s NLP, bylo rozhodnuto, že při přípravě **konkrétních lesnickopolitických opatření**, která by měla sloužit k naplnění vládou schválených záměrů NLP, bude vždy využito **odborných expertiz**, jejichž vypracování bude zadáno celkem šesti kvalifikovaným pracovním týmům, složeným z předních odborných specialistů a praktiků. Jednotlivé týmy jsou vedeny koordinátory, na jejichž jmenování se obě ministerstva při zadávání expertiz dohodla. Obě ministerstva se také podílejí na finančním zajištění práce těchto odborných týmů. Vrchní koordinací práce expertních týmů byl pověřen VÚLHM.

ŘEŠENÍ PROGRAMOVÝCH OPATŘENÍ V ROCE 2003

V souladu se stanoveným časovým rozvrhem byly v roce 2003 zpracovány následující expertizy:

PRIORITA: Obhospodařování lesů podle zásad trvale udržitelného hospodaření

- Návrh systému legislativních, odborných a ekonomických předpokladů pro uplatnění přirozené obnovy geneticky vhodných porostů v podmínkách, kde je to z biologického a ekonomického hlediska efektivní
- Doporučení vlastníkům lesa na postupnou přeměnu současné druhové skladby lesů ve prospěch dřevin, které jsou tolerantní k působení škodlivých činitelů, poskytují meliorační účinky na půdu a současně poskytují vysoký produkční i mimoprodukční efekt (včetně návrhu systému účinnější dotační podpory realizace doporučení).
- Zhodnocení systému odborného vzdělávání pracovníků lesního hospodářství a jejich sociálních podmínek (včetně návrhu opatření na dosažení vyšší úrovně a na postup jejich realizace)
- Návrh na řešení postavení, role a funkcí státní správy lesů v novém regionálním uspořádání (včetně upřesnění vztahu mezi výkonem státní správy lesů a vrchním státním dozorem).

PRIORITA: Udržení a rozvoj biologické diverzity lesních ekosystémů

- Návrh novelizace zákona č. 114/1992Sb. a příslušných prováděcích vyhlášek, přesně vymezujících definici a rajonizaci geograficky nepůvodních druhů, s ohledem na biologický, ekonomický a ekologický význam některých introdukovaných rostlin

PRIORITA: Zabezpečení produkce a využití surového dříví

- Návrh na úpravu motivační podpory zájmu vlastníků zemědělsky trvale neobdělávaných půd na jejich zalesnění, z hlediska zjednodušení jejich převodu do lesního půdního fondu, požadavků na náročnost zalesňovacích projektů, daňového zvýhodnění
- Návrh státního programu Surovinová politika v oblasti obnovitelných zdrojů, zabývajícího se dřívím

PRIORITA: Péče o lesy ve zvláště chráněných územích

- Parametry pro hodnocení přirozenosti lesních porostů v ZCHÚ
- Dokončení revize reprezentativnosti lesních ekosystémů chráněných ve ZCHÚ
- Zpráva o přípravě soustavy NATURA 2000

PRIORITA: Ochrana lesních ekosystémů proti škodlivým faktorům

- Návrh na rozšíření mezinárodního programu ICP Forests (sledování zdravotního stavu porostů na kontrolních plochách v síti 16x16 km) na úrovni II i na další dřeviny (BO, DB, BK) a do imisních oblastí

- Metodický návod zintenzivnění působení na veřejnost se zdůrazněním působení převážně antropogenních stresorů

PRIORITA: Realizace NLP v regionech

- Doporučené makety regionálních programů

ŘEŠENÍ PROGRAMOVÝCH OPATŘENÍ V ROCE 2004

V roce 2004 byly dokončeny následující expertizy:

PRIORITA: Obhospodařování lesů podle zásad trvale udržitelného hospodaření

- Analýza dosavadních trendů snižování znečišťování životního prostředí, zejména ovzduší a výsledků lesnických opatření, zmírňujících negativní dopady znečištění
- Návrh upřesnění postavení oblastních plánů rozvoje lesů, zejména z hlediska závaznosti doporučení tohoto metodického nástroje lesnické politiky pro tvorbu lesních hospodářských plánů jednotlivých vlastníků lesa.
- Návrh na úpravu pravidel Státního fondu životního prostředí tak, aby jeho prostředky byly přednostně orientovány na zajištění principů trvale udržitelného obhospodařování lesů

PRIORITA: Rozvoj produkčních a mimoprodukčních funkcí lesa

- Návrh dopracování systému hodnocení funkcí lesů na základě oponentního posouzení navrhovaných variant včetně návrhu legislativního vymezení oblastí použití jednotlivých metodik.

PRIORITA: Udržení a rozvoj biologické diverzity lesních ekosystémů

- Návrh zařazení lokalit, klíčových z hlediska ochrany biodiverzity do územně plánovací dokumentace všech stupňů
- Návrh přehodnocení doporučených rámcových zásad hospodaření pro soubory lesních typů z hlediska jejich využívání, s ohledem na plnění funkcí v segmentech ÚSES včetně doplnění druhové skladby o všechny přirozeně se vyskytující druhy lesních dřevin.
- Návrh doplnění dotačního systému lesního hospodářství o úhrady nákladů, které musí vlastníci lesa vynakládat na opatření spojená se zvyšováním biodiverzity obhospodařovaných lesních porostů
- Doporučení vlastníkům lesa k začlenění ponechávání některých stromů (stojících, doupných event. spadlých) jako biotopů ptáků, savců, rostlin a mikroorganismů do běžných metod obhospodařování lesů.

PRIORITA: Zabezpečení produkce a využití surového dříví

- Zhodnocení a přezkoumání lesnických a dalších právních norem z hlediska jejich působení na uplatnění zásad zabezpečujících trvalost a bezpečnost produkčních a mimoprodukčních efektů v lesích všech kategorií.
- Optimalizace a využívání potenciálních schopností lesů.
- Návrh na doplnění Koncepce průmyslové politiky a jejich podprogramů o náměty na podporu budování a modernizace kapacit efektivní finalizace produkce zpracování dříví.

PRIORITA: Péče o lesy ve zvláště chráněných územích

- Zpracování návrhu perspektivní optimalizace struktury CHKO v souladu se Státním programem ochrany přírody a krajiny, včetně kvantifikace ekonomických důsledků.

PRIORITA: Ochrana lesních ekosystémů proti škodlivým faktorům

- Formulace zásad a postupů rozhodování o účelnosti aplikace ochranných zásahů a ozdravných opatření podle zásad integrované ochrany lesa. Stanovení prahu hospodářské škodlivosti a vlivu na životní prostředí.
- Vytvoření jednotné databáze monitoringu a výzkumných programů, sledujících zdravotní stav porostů
- Návrh na řešení otázky škod, které vznikají lesům a jejich vlastníkům realizací a provozem elektrovedů a jiných liniových staveb

Výstupy expertiz jsou průběžně posuzovány a vyhodnocovány věcně příslušnými odbory ministerstva zemědělství a ministerstva životního prostředí a budou postupně využívány při přípravě směřujících k inovacím v oboru právních předpisů, ekonomických pravidel, programu lesnického výzkumu apod.

4. Hlavní produkční činitelé

4.1 Lesní pozemky

Plocha lesních pozemků setrvale mírně roste (viz tabulka 4.1.1). Meziročně se zvýšila o 0,06 %

Tabulka 4.1.1 Vývoj výměry lesních pozemků v ha

	2000	2001	2002	2003	2004

Plocha lesních pozemků	2 637 290	2 638 917	2 643 058	2 644 168	2 645 737
-------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Pramen: ČSÚ

4.2 Lesní porosty

Průměrná plocha jednotek prostorového rozdělení lesa se v posledním desetiletí neustále zmenšuje (viz tabulka 4.2.1). Průměrná plocha orientačních jednotek prostorového rozdělení lesa (oddělení) je 32,68 ha, u jednotek hospodaření (lesní porosty) je 3,75 ha. Průměrná plocha popisových jednotek (více méně homogenní porostní skupina) je 1,18 ha, to znamená, že se za posledních pět let zmenšila na 79 %. Tento trend je z větší části způsoben růstem četnosti drobných lesních majetků. Zmenšování velikosti lesních majetků přispívá k zvětšování ekonomických problémů vlastníků těchto lesů.

Tabulka 4.2.1 Průměrné velikosti jednotek prostorového rozdělení lesa v ha

Rok	Průměrná výměra			
	Oddělení	Dílec	Porost	Porostní skupina
1997	51,63	-	9,93	2,23
1998	43,81	8,92	7,89	1,56
1999	42,20	8,76	6,90	1,48
2000	40,08	8,47	5,58	1,36
2003	34,17	7,49	4,18	1,22
2004	32,68	7,36	3,75	1,18

Pramen: ÚHÚL

4.2.1 Přírodní, růstové a hospodářské podmínky lesů

Tabulka 4.2.1.1 Hospodářské charakteristiky těžebních možností

Kategorie lesa	Průměrný věk porostů	Průměrná obnovní doba	Průměrné obmýty
	let		
Les hospodářský	62	30	110,9
Les ochranný	83	56	148,4
Les zvláštního určení	66	35	124,3
Všechny	63	32	115,0

Pramen: ÚHÚL

Oproti roku 2000 se průměrné obmýty v lesích hospodářských zkrátily o 0,6 roku, u lesů zvláštního určení o 1,5 roku a v lesích ochranných o 5,8 roku. Zkracování průměrného obmýty zčásti souvisí s prodloužením obnovní doby a s dřívějším začátkem obnovy.

Průměrná obnovní doba je 32 let, v návaznosti na používání jemnějších obnovních způsobů a vyšší podíl přirozené obnovy se v posledních pěti letech mírně prodlužuje.

Průměrný věk porostů v lesích hospodářských za posledních pět let vzrostl o jeden rok, u lesů ochranných se snížil o pět let a u lesů zvláštního určení se nezměnil, stejně jako se nezměnil v celkovém průměru za všechny lesy. Změna u lesů ochranných pravděpodobně souvisí se zařazováním soukromých lesů do této kategorie.

Lesy hospodářské mají průměrné skutečné zakmenění 90,7 %, lesy ochranné 82,6 % a lesy zvláštního určení 89,6 % tabulkového zakmenění. Průměrné zakmenění lesů všech kategorií se meziročně zvýšilo o přibližně 0,5 až 1,5 procentního bodu. Tato změna údaje může být ovlivněna i změnami v metodice terénního šetření.

Tabulka 4.2.1.2 Rámcové charakteristiky těžebních možností lesů

Kategorie lesa	Plocha porostní ha	Věková skupina	Zásoba	
			celková	na 1 ha
			m ³ b.k.	
Les hospodářský	1 952 670	bez určení věku	49 530	341,6
Les ochranný	79 891	předmýtní	379 573 195	204,2
Les zvláštního určení	558 491	mýtní	277 995 888	394,2
Všechny	2 591 052	celkem	657 618 613	256,5

Normální paseka	Průměrný mýtní přírůst	Modelové těžební %	Probírky
-----------------	---------------------------	-----------------------	----------

ha	m3 b.k.			
23 526	7 803 498	11 694 793	13 361 731	2489877,81

Pramen: ÚHÚL

Krátkodobé těžební možnosti dané nerovnoměrnou věkovou strukturou značně převyšují těžbu z normální paseky.

Tabulka 4.2.1.3 Zakmenění podle věkových stupňů v %

Rok	Věkový stupeň																
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
1990	92	95	94	91	91	89	88	87	87	87	87	87	86	84	82	83	77
2000	90	93	94	92	89	89	88	87	86	86	86	85	83	82	80	79	75
2002	93	95	95	93	90	90	89	88	87	87	86	86	86	84	82	82	79
2003	94	95	95	94	90	90	89	88	87	87	87	86	86	85	83	83	81
2004	94	95	95	94	91	90	89	88	87	87	87	87	86	85	84	83	81

Pramen: ÚHÚL

Průměrné zakmenění ve věkových stupních se od roku 1990 u porostů předmýtního věku a u porostů nejstarších věkových stupňů mírně zvýšilo. Zvýšení ve věkových stupních pod 50 let naznačuje změnu přístupu k výchově těchto porostů.

Vývoj zakmenění porostů podle věkových stupňů ukazuje, že zřejmě nedocházelo k prořezávání předmýtních porostů.

Tabulka 4.2.1.4 Střední plošný věk hlavních dřevin v letech

Dřevina	Rok						
	1950	1970	1980	1990	2000	2003	2004
	střední věk v letech						
Smrk	51	54	58	60	61	62	62
Jedle	63	65	68	72	76	74	73
Borovice	60	61	64	65	69	70	71
Modřín	49	45	49	52	55	55	56
Dub	52	54	59	62	68	69	69
Buk	66	67	69	71	73	72	72
Bříza	*	32	41	41	44	45	45
Jehličnaté	54	56	59	61	63	63	64
Listnaté	51	48	53	57	62	62	62
Celkem	53	54	58	60	63	63	63

Pramen: ÚHÚL

Pozn.: Inventarizace lesů 1950 měla jinou strukturu.

Růst průměrného věku dřevin, který souvisí se zjemněním hospodářských způsobů, se v posledních letech zpomalil až zastavil. Nižší průměrný věk jedle pravděpodobně souvisí se znovuzaváděním jedle do obnovy porostů po poklesu imisního zatížení lesů.

4.2.2 Kategorie lesů z hlediska jejich funkcí

Tabulka 4.2.2.1 Vývoj kategorizace lesů v %

Rok	Kategorie lesa		
	lesy hospodářské	lesy ochranné	lesy zvláštního určení
2000	76,7	3,5	19,8
2001	76,3	3,4	20,3
2002	76,0	3,5	20,5
2003	75,6	3,5	20,9
2004	75,4	3,1	21,6

Pramen: ÚHÚL

Plocha lesů zvláštního určení se meziročně zvětšila o 0,7 procentního bodu, plocha lesů ochranných se naopak zmenšila, pravděpodobně přesunem do subkategorií chráněných lesů v kategorii lesů zvláštního určení. Podíl lesů hospodářských se každoročně snižuje.

4.2.3 Druhové složení lesů

Tabulka 4.2.3.1 Druhové složení lesů v ha a % z celkové plochy porostní půdy

Dřevina	Rok				
	2000	2001	2002	2003	2004
Smrk	1 397 013 54,1	1 395 328 53,9	1 391 970 53,8	1 385 122 53,5	1 381 407 53,2
Jedle	23 138 0,9	23 020 0,9	23 092 0,9	23 363 0,9	23 534 0,9
Borovice	453 159 17,6	451 911 17,5	450 224 17,4	449 092 17,4	447 013 17,3
Modřín	97 170 3,8	98 053 3,8	98 397 3,8	99 285 3,8	99 707 3,9
Ostatní jehličnaté	4 587 0,2	4 484 0,2	4 906 0,2	5 095 0,2	5 617 0,2
Jehličnaté	1 975 065 76,5	1 973 099 76,3	1 968 588 76,1	1 961 957 75,8	1 957 278 75,5
Dub	163 761 6,4	164 930 6,4	166 603 6,5	168 278 6,5	169 150 6,5
Buk	154 791 6,0	157 381 6,1	160 976 6,2	164 797 6,4	168 212 6,5
Bříza	74 560 2,9	74 629 2,9	74 505 2,9	74 750 2,9	74 447 2,9
Ostatní listnaté	186 185 7,1	199 347 7,6	188 865 7,2	195 388 7,4	194 064 7,5
Listnaté	576 808 22,3	583 125 22,5	590 949 22,8	600 213 23,2	606 983 23,4
Celkem bez holiny	2 551 873 98,8	2 556 224 98,8	2 559 538 98,9	2 562 171 99,0	2 564 261 99,0

Pramen: ÚHÚL

Plocha jehličnatých dřevin se oproti roku 2000 zmenšila o 1,0 %. Především se zmenšuje plocha smrku. Je to výsledek trvalého úsilí lesníků o zvětšení diverzity druhové struktury lesů ČR, zčásti i výsledek cílené finanční podpory státu zaměřené na zabezpečení nezbytného podílu melioračních a zpevňujících druhů dřevin při obnově lesa.

Budeme-li považovat porostní skupiny se zastoupením 75 % a více jehličnanů za převážně jehličnaté, při zastoupení listnatých dřevin 75 % a více za převážně listnaté a ostatní porostní skupiny za smíšené, bude zařazeno 69,1 % porostních skupin mezi porosty převážně jehličnaté, 14,2 % k porostům převážně listnatým a 15,7 % mezi porosty smíšené. Při posuzování tohoto ukazatele je ovšem třeba brát na vědomí, že porostní skupiny jsou u nás vymezovány mimo jiné i s ohledem na homogenitu jejich skladby.

Tabulka 4.2.3.2 Rekonstruovaná přirozená a současná skladba lesů v %

Skladba lesů	smrk	jedle	borovice	modřín	ostatní jehl.	Sa jehl.	dub	buk	habr
přirozená	11,2	19,8	3,4	0,0	0,3	34,7	19,4	40,2	1,6
současná	53,3	0,9	17,3	3,9	0,2	75,5	6,5	6,5	1,2
doporučená	36,5	4,4	16,8	4,5	2,2	64,4	9,0	18,0	0,9
	jasan	javor	jilm	bříza	lípa	olše	ost.list.	Sa list.	holina
přirozená	0,6	0,7	0,3	0,8	0,8	0,6	0,3	65,3	0,0
současná	1,2	1,1	0,0	2,9	1,0	1,5	1,5	23,4	1,0
doporučená	0,7	1,5	0,3	0,8	3,2	0,6	0,6	35,6	0,0

Pramen: ÚHÚL

Skupiny dřevin podle dřevinných zkratk:	
smrk	SM, SMP, SMC, SMS, SMO, SME, SMX
jedle	JD, JDO
borovice	BO, BOC, BKS, VJ, LMB, BOP, BOX, KOS, BL
modřín	MD, DX
ostatní jehličn.	DG, JDJ, JDK, JDV, JDX, TS, JAL, JX, OJ
dub	DB, DBS, DBZ, DBP, DBB, DBX, CER, DBC
buk	BK
habr	HB
jasan	JS, JSA, JSU
javor	JV, KL, BB, JVJ, JVX
jilm	JL, JLH, JLV
bříza	BR, BRP
lípa	LP, LPV, LPS
olše	OL, OLS, OLZ
ostatní listn.	AK, OS, TP, TPC, TPX, TPS, JIV, VR, JR, BRK, MK, OR, ORC, PL, TR, STR, HR, JB, LTX, KS, KJ, PJ, LMX, KR, SOL

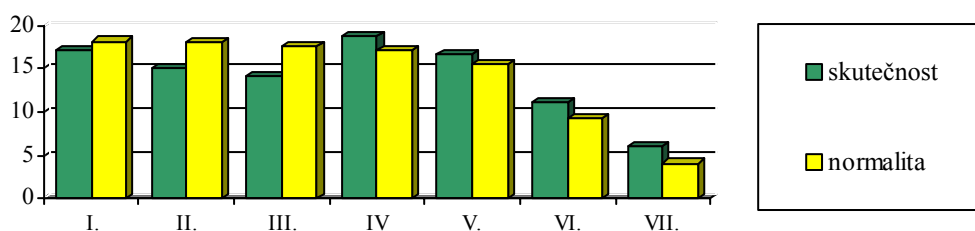
Doporučovaná dřevinná skladba je všestranně optimalizovaným kompromisem mezi skladbou přirozenou, tedy skladbou blízkou skladbě klimaxové v době před ovlivněním lesa u nás člověkem, a skladbou výhodnou z ekonomického hlediska v současnosti. Současná dřevinná skladba se v uplynulých desetiletích neustále postupně přibližuje skladbě optimalizované. Rychlá změna dřevinné skladby není možná bez neúměrných ztrát a rizik.

4.2.4 Věkové složení lesů

Věková struktura našich lesů je stále nerovnoměrná (viz tabulka 4.2.4.1). Podnormální rozloha porostů mladších než 60 let, z níž přibližně za třicet let vyplyne značné snížení těžebních možností způsobí v budoucnosti problémy ve sladění ekonomických hledisek (optimální obmytí z hlediska produkce) a potřebou dříví na trhu. Nadnormální rozloha porostů starších než 60 let je stále ještě zčásti důsledkem rozsáhlých hmyzích kalamit ve dvacátých a třicátých letech minulého století. Nadnormalita nejstarších věkových stupňů je pak výsledkem způsobu obhospodařování lesů ochranných a z určité části i odsouváním obnovy ekonomicky neatraktivních a méně přístupných porostů.

Tabulka s grafem 4.2.4.1 Podíl věkových tříd

Rok	Holina	bez určení	Věková třída (rozpětí věku v letech)						
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
			1 - 20	21 - 40	41 - 60	61 - 80	81 - 100	101 - 120	121 +
% výměry porostní půdy									
2000	1,2		16,7	15,5	14,7	18,8	17,3	10,2	5,5
2001	1,2		16,6	15,5	14,6	18,8	17,2	10,4	5,7
2002	1,1		16,8	15,4	14,5	18,7	17,1	10,6	5,8
2003	1,0		17,0	15,2	14,4	18,7	16,9	10,8	6,0
2004	1,0	0,0	17,1	15,1	14,2	18,7	16,7	11,1	6,1
Normalita	-	-	18,2	18,1	17,6	17,2	15,6	9,3	4,1

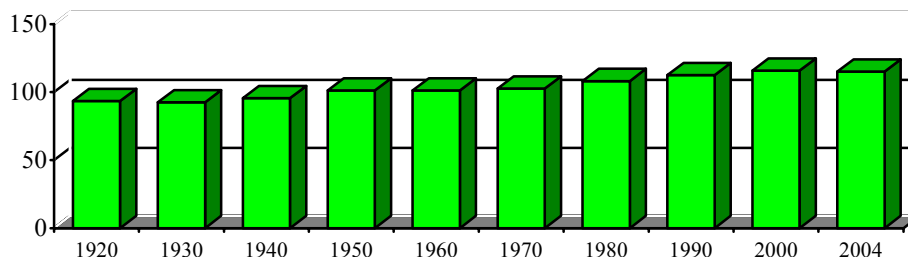

Pramen: ÚHÚL

Podíl zalesnění v roce provedené těžby výrazně převažuje. Mírně se zlepšil podíl první věkové třídy. Z hlediska trvalé vyrovnanosti těžeb je věková struktura ale stále příliš nevyrovnaná. První tři věkové třídy jsou i nadále pod normalitou, což negativně ovlivní těžební možnosti v blízké budoucnosti. Zvětšuje se podíl nejstarších věkových tříd, což přispívá k nestabilitě stávajících porostů.

Tabulka s grafem 4.2.4.2 Průměrné obmýty v letech

1920	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2002	2003	2004
93,4	92,5	95,4	101,1	101,2	102,6	108,1	112,4	115,8	115,4	115,3	115,0

Pramen: ÚHÚL

Průměrné obmýty od roku 2000 mírně klesá. Příčiny tohoto poklesu nejsou jednoznačné. Velmi pravděpodobně se na něm podílí zkrácení obmýty v lesích zvláštního určení a změna jejich rozlohy.

4.2.5 Hospodářské tvary a způsoby

Plocha lesa nízkého (pařezin) se mírně zvětšuje a v roce 2004 činila 4 tis. ha, tj. 0,2 % celkové plochy lesů v ČR. Plocha lesa středního nepřesáhla 1 tis. ha.

Naprostou většinu lesů tvoří les vysoký. Plocha lesa vysokého výběrného vzrostla na 1,3 % celkové výměry lesů v ČR. U lesa výběrného dosud není vyřešena problematika sběru dat a vyhodnocování kritérií a indikátorů trvalé udržitelného hospodaření v lesích.

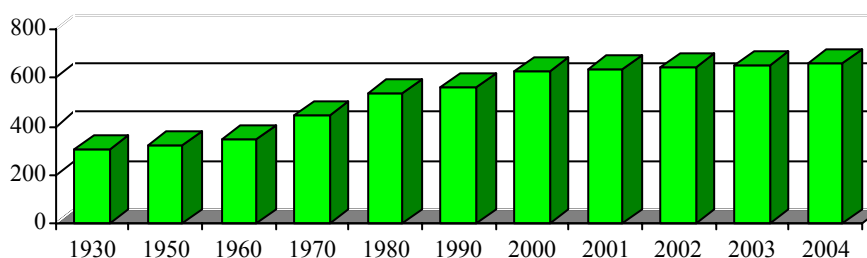
4.2.6 Porostní zásoby dřeva a přírůsty

Nárůst celkových zásob dříví v lesích v ČR pokračoval i v roce 2004. Podílí se na tom jednak růst zakmenění porostů a zvětšování podílu porostů vyššího věku, ale i růst běžného přírůstu v Evropě. Všechny zásoby ale nejsou stejně dostupné pro těžbu dříví. Těžitelnost zásob dříví v lese ochranném a lese zvláštního určení je limitována plněním ochranných funkcí nebo cíle hospodaření, v rezervacích a v prvních zónách národních parků je těžba dříví vyloučena.

Průměrná zásoba na 1 ha lesních pozemků je 248,7 m³.

Tabulka s grafem 4.2.6.1 Celkové zásoby dřeva v mil. m³
Growing stock volume (mill. m³)

Rok	1930	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004
Hroubí b. k.	307	322	348	445	536	564	630,5	638,2	641,0	650,0	657,6

Pramen: ÚHÚL

Tabulka 4.2.6.2 Průměrný mýtní přírůst

Průměrný mýtní přírůst	1990	2000	2002	2003	2004
Celkem	mil. m ³ b.k. ročně				
	9,5	11,4	11,5	11,6	11,7
Na 1 ha porostní půdy	m ³ b.k. ročně				
	3,6	4,4	4,4	4,5	4,5

Pramen: ÚHÚL

Tabulka 4.2.6.3 Celkový průměrný a celkový běžný přírůst

Přírůst	Rok				
	1990	2000	2002	2003	2004
	mil. m ³ b.k. ročně				
Celkový průměrný	16,3	16,8	16,8	17,0	17,2
Celkový běžný	17,0	19,8	20,2	20,2	20,3
	m ³ b.k. na 1 ha porostní půdy ročně m ³				
Celkový průměrný	6,3	6,5	6,5	6,6	6,6
Celkový běžný	6,6	7,7	7,8	7,8	7,9

Pramen: ÚHÚL

Z hlediska vyrovnanosti těžebních možností je významnější celkový průměrný přírůst, který udává produkční schopnosti lesů. Pokud jsou porovnávány přírůsty s celkovou těžbou, musí se brát v úvahu, že v údajích o celkové těžbě není zahrnut objem těžebních zbytků ponechávaných v lese, který se pohybuje asi kolem 15 %, jako je tomu jinde v Evropě.

4.2.7 Inventarizace lesů v ČR

V roce 2004 ukončili pracovníci Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů v rámci prvního cyklu inventarizace lesů 2001 – 2004 venkovní sběr dat. Inventarizace lesů tak vstoupila do fáze zpracování nasbíraných údajů. Zpracování dat probíhá na základě matematicko-statistických metod. V podzimních a zimních měsících proběhla první etapa zpracování dat IL tak, aby byly vytvořeny předpoklady pro splnění Nařízení vlády č.193/2000 Sb. Nasbírané údaje byly vyhodnoceny na úrovni České republiky, krajů, okresů a přírodních lesních oblastí. Mezi více než stovkou sbíraných a vyhodnocených položek jsou údaje dendrometrické, údaje popisující strom např. z hlediska poškození či vitality. Velký důraz je kladen na zjišťování a zpracování dat týkajících se obnovy lesa, odumřelého dřeva, ekologických charakteristik, druhů rostlin. Dále je zjišťován stav lesních cest, vodních toků a okrajů lesa.

V roce 2004 byla vytvořena komise inventarizace lesů při Ministerstvu zemědělství, která se vyjadřovala ke zpracování dat prvního cyklu IL. Komise byla složena ze zástupců Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Lesů České republiky, Vojenských lesů a statků, Sdružení vlastníků obecních lesů, Ústavu pro výzkum lesních ekosystémů.

Vzhledem k metodice IL je potřeba výsledek vnímat jako střední hodnotu sledované veličiny s intervalem spolehlivosti. Inventarizace lesů je založena na nezávislém sběru dat na pravidelné síti trvalých ploch rozmístěných po celé republice. Inventarizace poskytuje často jiná data, než mohly poskytnout SLHP. Při porovnání údajů SLHP (tedy sumarizace děl LHP/O) a údajů poskytovaných IL je třeba si uvědomit zásadní rozdíly v metodice tvorby obou informačních zdrojů. Bez znalosti souvislostí proto není přímé porovnání možné. Výsledky poskytované inventarizací lesů budou v některých případech odlišné od dosavadních údajů vzniklých sumarizací dat lesních hospodářských plánů. Tato skutečnost se objevuje i v dalších evropských státech a od počátku je dána odlišným přístupem ke sběru dat.

Nejpřesnější výsledky budou na úrovni republiky a s menší územní rozlohou se bude přesnost snižovat. V první etapě zpracování jsou zahrnuty všechny zjišťované údaje v terénu a dále několik souhrnných výstupů včetně zásob dřevní hmoty.

Projektem celorepublikové, tzv. národní inventarizace lesů se Česká republika zařadila mezi vyspělé evropské státy. V létě roku 2004 podepsala Česká republika vstupní dokumenty pro akci COST E43, která zaštiťuje komunikaci a spolupráci v rámci programu ENFIN (the European National Forest Inventory Network). Českou republiku zastupuje Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem a Ústav pro výzkum lesních ekosystémů. Tato mezinárodní spolupráce si klade za cíl harmonizaci národních inventarizací lesů evropských zemí.

V roce 2005 proběhne druhá etapa zpracování nasbíraných veličin. Současně je řešen pilotní projekt opakovaného šetření pro druhý cyklus inventarizace lesů. Opakované šetření je základním principem inventarizace lesů a je nezbytné pro zjištění dynamických veličin v lesních ekosystémech.

První cyklus Inventarizace lesů ukázal, jaké možnosti dává k dispozici technologicky podporovaný sběr dat a komplexní zpracování těchto údajů. Výstupy v nejrůznějších podobách využijí obory v lesnictví, dřevařství, ochraně přírody, poslouží výzkumu, vědním oborům a mají význam i pro prognostické ústavy.

Budoucí opakované šetření podá informace o dynamice vývoje lesa a tím významně zvýší hodnotu dosud získaných dat.

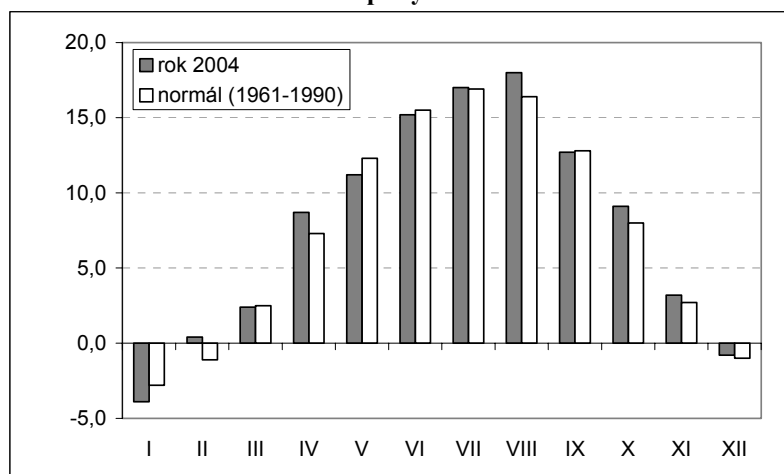
5. Faktory prostředí ovlivňující lesní hospodářství

5.1 Klimatické podmínky

Rok 2004 lze považovat z hlediska průběhu meteorologických parametrů za poměrně normální. Průměrná roční teplota 7,8 °C byla o 0,3 °C vyšší, než je hodnota dlouhodobého normálu (viz graf 5.1.1). Nejvyšší průměrná měsíční teplota byla naměřena v srpnu 2004, kdy se také nejvýrazněji (o 1,6 °C) odchylovala od normálové hodnoty. Jinak byl, jak vyplývá z grafu 5.1.1 teplotní průběh roku 2004 velmi blízký normálovému. Rozdíly mezi Čechami a Moravou a Slezskem nebyly v roce 2004 příliš výrazné. Relativně nejtepleji bylo v kraji Libereckém, kde odchylka od normálu dosáhla +1 °C, nejchladněji pak v kraji Karlovarském, kde byla odchylka od teplotního normálu -0,4°C.

Srážkový úhrn roku 2004 (viz tabulka 5.1.1) činil v České republice 680 mm, což je 101 % dlouhodobého normálu. Relativně nejnižší úhrny srážek byly zjištěny v prosinci (49 % dlouhodobého normálu, v srpnu (72 % dlouhodobého normálu) a také v dubnu, květnu a červenci (79 – 83 % dlouhodobého normálu). V jednotlivých měsících byly srážky v rámci Čech a Moravy se Slezskem často značně nevyrovnané, v celoročním průměru však větší rozdíly zjištěny nebyly. Relativně nejméně srážek spadlo v kraji Jihlavském (90 % dlouhodobého normálu), nejvíce pak v kraji Karlovarském (127 % dlouhodobého normálu). Vzhledem k výraznému suchu v roce 2003 nebyly v některých regionech doplněny během zimního období zásoby půdní vody a zejména v nižších nadmořských výškách docházelo v období srpna a září k přísušku.

Graf 5.1.1 Průměrné měsíční teploty v roce 2004 a v normálovém období 1961-1990

Pramen: ČHMÚ

Tabulka 5.1.1 Vývoj teplot a srážek v ČR

	Průměrná roční teplota [°C]	Roční úhrn srážek [mm]
Normál	7,5	674
1999	8,5	625
2000	9,3	694
2001	7,9	811
2002	8,8	866
2003	8,4	516
2004	7,8	680

Pramen: ČHMÚ

5.2 Znečištění ovzduší

Oxid siřičitý

U této škodliviny přetrvává pozitivní vývoj. Produkce se i nadále mírně snižuje – zásadní redukce o více než 90% již ovšem proběhla v devadesátých letech. V současné době jsou podle údajů ČHMÚ překračovány limity pro ochranu ekosystémů a vegetace stanovené nařízením vlády č. 350/2002 Sb. u oxidu siřičitého (průměrná hodnota $20 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ za zimní období) pouze na nepatrné části území. V zimě 2003/2004 to bylo pouze 0,08 % plochy ČR v Ostravsko-Karvinské pánvi a v Krušných horách. Je pravděpodobné, že tato škodlivina se do budoucna již nebude výrazně negativně podílet na poškození lesních ekosystémů. O tom svědčí i její koncentrace naměřené na stanicích Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, které v roce 2004 nepřekročily průměrnou roční hodnotu $4 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$, maximální denní hodnoty se pohybovaly do $60 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$.

Oxidy dusíku

Produkce oxidů dusíku od druhé poloviny devadesátých let dvacátého století stagnuje. Zvýšené koncentrace jsou zejména v oblasti velkých aglomerací a také u liniových zdrojů jako jsou dálnice a silnice první třídy. Podél komunikací v současné době dochází na řadě lokalit k poškození lesních porostů. To je však způsobeno zejména negativním vlivem solení v zimním období, přímo oxidy dusíku zatím nehrají významnou roli.

Ozon

Ozon je škodlivinou jejíž koncentrace v ČR v posledních letech výrazněji překračují limitní hodnoty. V roce 2004 nebylo vzhledem k průběhu počasí zatížení ozonem tak vysoké jako v roce 2003. Přesto došlo, zejména v horských oblastech k výskytu viditelných symptomů poškození touto škodlivinou.

Obrázek 5.2.1 Poškození listů javoru (*Acer pseudoplatanus*) ozonem

Plocha intenzivního monitoringu Forest Focus Černava, 1000 m n.m.

Pramen: VÚLHM

Obrázek 5.2.2 Poškození listů buku lesního (*Fagus sylvatica*) ozonem

Plocha intenzivního monitoringu Želivka, 420 m n.m.

Pramen: VÚLHM

5.3 Zatížení lesních ekosystémů imisními látkami

Chemismus srážkové vody vstupující do lesních ekosystémů je dlouhodobě sledován na plochách intenzivního monitoringu mezinárodního programu Forest Focus i na dalších výzkumných lokalitách. Výsledky měření organizacích různých resortů jsou sumarizovány v ročenkách Českého hydrometeorologického ústavu.

Stejně jako v předchozích letech je pozorován mírný nárůst hodnot pH srážkové vody v porostech i na volné ploše. I když oproti roku 2003, který byl srážkově podprůměrný, došlo na většině ploch ke zvýšení depozice síry, trend snižování depozice síry nadále pokračuje.

V případě celkové depozice dusíku není trend vývoje jednoznačný. Na některých sledovaných plochách se hodnoty výrazněji nemění, na některých plochách je zřejmý nárůst ve srovnání s předchozím rokem, zejména na volné ploše. Na dlouhodobě sledovaných plochách (např. Želivka na Českomoravské vrchovině, či Lazy ve Slavkovském lese) depozice dusíku stále klesá jak v porostu tak i na volné ploše.

Tabulka 5.3.1 Depozice na výzkumných plochách v kg.ha⁻¹.rok⁻¹

Oblast	Plocha	Dřevina	Porost				Volná plocha			
			pH	H+	N	S	pH	H+	N	S
Okolí Temelína	Strouha	smrk	4,79	0,05	4,89	5,47	4,61	0,133	4,86	7,26
Krušné hory	Přebuz	smrk	4,89	0,15	15,21	12,52	5,37	0,041	8,24	5,03
Jindřichohradecko	Vojířov	smrk, buk	5,19	0,0334	8,55	7,88				
Plochy Forest Focus										
jihovýchod Prahy	Březka	dub, smrk, buk	6,03	0,0031	6,13	4,66	6,49	0,0013	12,81	3,54
jižní Morava (Chříby)	Buchlovice	buk, dub, modřín	5,41	0,0130	8,01	5,46	5,80	0,0080	11,22	5,01
okolí Temelína	Kamýk	buk	5,53	0,0136	9,36	6,27	5,59	0,0165	6,54	3,16
Slavkovský les	Lazy	smrk	4,54	0,2072	14,95	14,35	5,74	0,0059	5,62	2,34
Orlické hory	Luisino údolí	smrk	4,70	0,2066	30,10	31,05				
Českomoravská vrchovina	Želivka	smrk	4,75	0,0685	9,42	6,87	5,04	0,0515	3,38	3,45

Pramen: VÚLHM

6. Ekonomika v lesním hospodářství

6.1 Ekonomická situace vlastníků lesa

Ekonomická situace vlastníků lesa v rámci hospodaření v lesích a s případnými vedlejšími aktivitami se meziročně s výjimkou lesů ve vlastnictví státu dále zhoršila. Dokumentují to výsledky statistického šetření od 308 vlastníků lesů (případně nájemců lesů), které reprezentují celkem 93 % podíl výměry lesů státních, 48 % podíl lesů ve vlastnictví měst a obcí a 23 % podíl lesů soukromých v ČR. Tímto statistickým šetřením se nepřetržitě od roku 1998 monitoruje ekonomická situace vlastníků lesa, kteří obhospodařují lesy na ploše cca 1850 tis. ha - tj. na 70 % výměry lesů v ČR.

Celkově snížené výnosy z prodeje dříví se jen částečně podařilo kompenzovat úsporami nákladů a zvýšením produktivity práce.

Pouze hospodářské výsledky (zisky) subjektů, které vykonávají právo hospodařit ve státních lesích (viz tabulka 6.1.3), se meziročně zvýšily v průměru o 151 Kč /ha a dosáhly tak výše 356 Kč na 1 ha lesa. Rozhodující mírou se na tom podílelo hospodaření státního podniku Lesy ČR, které zvedly celkové výnosy o cca 3 % a zvýšily tak svůj hrubý zisk před použitím rezerv o 129 % na celkových 655 mil. Kč. Přesto státní lesy stále vykazují nejnížší zisk na 1 ha obhospodařovaného lesa v hodnotě 356 Kč.

Nejvyšší pokles zisku se oproti minulému roku projevil u vlastníků soukromých lesů (o 576 Kč) a vytvořený zisk tak činil 678 Kč/ha. Dílčí meziroční pokles vykázaly lesní majetky měst a obcí a to o 75 Kč a vytvořený zisk dosáhl výše 674 Kč/ha. Je třeba si uvědomit, že výraznou finanční podporou ze strany státu jsou poskytované finanční příspěvky vlastníků lesů podle státem stanovených pravidel. Bez těchto finančních příspěvků by realizovaný zisk z 1 ha lesa představoval u státních lesů 243 Kč, u soukromých lesů 144 Kč a u lesních majetků měst a obcí by dokonce dosáhl ztráty ve výši 40 Kč. Významnou nákladovou položkou u lesů měst a obcí je nájemné, neboť ze statistického šetření vyplynulo, že 52 % výměry těchto lesů je pronajmuto a průměrné roční nájemné činí 1 383 Kč/ha lesa, což výrazně ovlivňuje konečnou výši zisku. Pronájem lesů soukromých je přibližně ve 30 % výměry lesů a průměrné roční nájemné činí 1 350 Kč/ ha lesa. Pronájem lesů ve vlastnictví státu je zákonem o lesích zakázán.

Porovnáním hodnot výše zisků včetně příspěvků a bez příspěvků státu na hospodaření v lesích zjistíme finanční podporu státu, která činila na 1 ha lesa v průměru 113 Kč u státních lesů, 714 Kč u lesů v majetku měst a obcí a 534 Kč u lesů soukromých.

Meziroční úspory nákladů se nejvíce realizovaly (viz tabulka 6.1.1) v pěstební činnosti (celkem za lesy průměrný pokles o 25 Kč na 1 ha lesa), přičemž došlo i k poklesu nákladů na ha ve výkonech obnova lesa, prořezávky a v ochraně lesa. V těžební činnosti se pokles nákladů projevil ve výkonech přibližování dřeva, odvoz dřeva a při opravě a údržbě lesních cest. Na průměrném meziročním poklesu nákladů na pěstební činnost na 1 ha obhospodařovaného lesa (o 25 Kč) se výhradně podílely státní lesy (pokles o 109 Kč), zatímco u soukromých

lesů se projevil nárůst nákladů o 52 Kč a u lesů ve vlastnictví obcí a měst nárůst ve výši 193 Kč. Na pěstební činnost celkem vztaženou na 1 ha obhospodařovaného lesa tak vynakládají nejvíce finančních prostředků vlastníci obecních a městských lesů (1 815 Kč), dále státní lesy (1 618 Kč) a soukromé lesy (1 473 Kč). Na čerpání nákladů v lesnických činnostech mají významný vliv přírodní a klimatické podmínky v lese, které limitují nasazování jednotlivých technik a technologií při provádění prací v lese. Dlouhodobě se snižuje objem vynaložených prostředků na opravy a údržbu lesních cest a svážnic. Nejvíce finančních prostředků na opravy a údržbu lesní dopravní sítě vynakládají subjekty hospodařící ve státních lesích (459 Kč/ha), nejméně naopak obecní lesy (198 Kč/ha).

Tabulka 6.1.1 Průměrné vlastní náklady vybraných výkonů v Kč/t.j.

Výkon - činnost	T.j.	2001	2002	2003	2004
Obnova lesa	ha	61 386	58 300	60 074	58 603
Péče o lesní kultury	ha	7 444	7 720	7 859	7 946
Prořezávky	ha	7 285	7 079	7 597	7 508
Ochrana lesa	ha	85	69	128	108
Celkem pěstební činnost	ha lesa	1 705	1 646	1 639	1 614
Těžba dřeva	m ³	154	145	142	160
Přibližování dřeva	m ³	187	202	200	196
Odvoz dřeva	m ³	152	146	162	156
Opravy a údržba lesních cest	ha lesa	503	462	429	367

Pramen: MZe

Tabulka 6.1.2 Průměrné vlastní náklady vybraných výkonů podle kategorií vlastníků v Kč/t.j.

Výkon – činnost	T.j.	Státní lesy	Obecní lesy	Soukromé lesy	Průměr
Obnova lesa	ha	58 921	69 214	50 965	58 603
Péče o lesní kultury	ha	8 614	7 288	6 608	7 946
Prořezávky	ha	8 117	6 683	6 435	7 508
Ochrana lesa	ha	98	168	95	108
Celkem pěstební činnost	ha lesa	1 618	1 815	1 473	1 614
Těžba dřeva	m ³	160	159	160	160
Přibližování dřeva	m ³	192	205	202	196
Odvoz dřeva	m ³	150	174	162	156
Opravy a údržba lesních cest	ha lesa	459	198	235	367

Pramen: MZe

Tabulka 6.1.3 Hospodářský výsledek vlastníků lesa (bez příspěvků na hospodaření v lesích) v Kč/ha

Zisk před zdaněním	2002	2003	2004
Státní lesy	247	47	243
Obecní lesy	169	81	-40
Soukromé lesy	433	722	144
Průměr	277	213	177

Pramen: MZe

Tabulka 6.1.4 Hospodářský výsledek vlastníků lesa (včetně příspěvků na hospodaření v lesích) v Kč/ha

Zisk před zdaněním	2002	2003	2004
Státní lesy	406	205	356
Obecní lesy	764	749	674
Soukromé lesy	953	1 254	678
Průměr	586	534	479

Pramen: MZe

6.2 Ekonomická situace podnikatelů v lesním hospodářství

V podnikatelském prostředí lesního hospodářství nadále probíhá koncentrace podnikatelských subjektů do velkých nadregionálních subjektů, které vlastní výkonnou lesní techniku včetně harvesterů a podnikají nejen v ČR, ale i v zahraničí. Takto vznikla i největší tuzemská lesnická skupina CE WOOD, a. s., která zaměstnává cca 5 200 lidí a vytěžila v roce 2004 cca 1,8 mil. m³ surového dříví – převážně ze státních lesů spravovaných státním podnikem Lesy ČR. U holdingu CE WOOD se vytvořený zisk pohyboval kolem 65 mil. Kč, obrat cca 9 mld. Kč, z toho lesnické práce 2,84 mld. Kč a dřevozpracující firmy 2,18 mld. Kč. Do budoucna se firma chce více zaměřit na zpracování dřeva a směřovat tam i většinu svých investic.

Na druhé straně existují početné podniky místního významu, které poskytují služby malým vlastníkům lesa klasickými technologiemi.

Statistické šetření zahrnuje 34 ekonomických subjektů zapsaných v obchodním rejstříku s převažující lesnickou činností (viz tabulka 6.2.1). Plocha lesa, na které poskytovaly tyto podniky lesnické služby byla cca 820 tis. ha.

Lesnické firmy vykázaly zisk z lesnické činnosti v hodnotě 290 Kč/ha obhospodařované plochy, tj. ve srovnání s předchozím rokem pokles o 237 Kč/ha; více však než průměrný zisk vlastníků lesů bez finančních příspěvků – dotací (177 Kč/ha). Největší pokles zisku byl v těžební činnosti (o 309 Kč/ha), zatímco nárůst zisku se projevil v dodávkách prací pro pěstební činnost (o 6 Kč/ha), školkařství (o 69 Kč/ha), ostatní lesní činnosti (o 13 Kč) a v myslivosti (o 1 Kč/ha).

Do hospodaření podnikatelských subjektů se výrazně promítl zejména pokles zisku z prodeje sortimentů surového dříví, zatímco racionalizace prací, vyšší produktivita práce a následně vyšší tržby omezily ztrátové činnosti již pouze na myslivost.

Rovněž v nelesnických činnostech podnikatelské subjekty omezily ztrátovost – meziročně o 116 Kč/ha. Celkem dosažený hospodářský výsledek (257 Kč/ha) i tak meziročně poklesl o 121 Kč/ha.

Tabulka 6.2.1 Finanční hospodaření podnikatelských subjektů v lesním hospodářství v Kč/ha lesa

Výkon	2001	2002	2003	2004
Pěstební činnost	90	138	145	151
Těžební činnost	516	432	455	146
Školkařství	-81	-60	-63	6
Myslivost	-1	-20	-21	-20
Drobná les. výroba	19	17	18	1
Ost. les. činnosti	8	-6	-7	6
Lesnická činnost celkem	551	501	527	290
Jiné činnosti	-438	-141	-149	-33
Hospodářský výsledek celkem	113	360	378	257

Pramen: MZe

6.3 Sociální situace v lesním hospodářství

6.3.1 Stav na trhu práce

Počet zaměstnanců v lesnických činnostech (resp. v lesnictví a v souvisejících činnostech) ve fyzických osobách u subjektů v podnikatelské a nepodnikatelské sféře se dále snížil a pokračuje tak trend jeho nepřetržitého poklesu od roku 1989 (viz tabulka 6.3.1.1). Meziročně došlo k poklesu zaměstnanců v lesnických činnostech celkem o 3,6 %, přičemž nejvíce došlo k poklesu ve státním sektoru (o 5,6 %) a nejméně v obecním sektoru (o 1,3 %). Úsporný program včetně racionalizačních opatření se tedy projevil u všech sektorů při realizaci lesnických činností.

Tabulka 6.3.1.1 Počet zaměstnanců v lesnických činnostech

		2001	2002	2003	2004
lesní hospodářství celkem		29 804	25 842	24 893	23 996
z toho	státní	7 081	6 680	6 412	6 053
	soukromé	20 083	16 734	16 010	15 503
	obecní	2 640	2 428	2 471	2 440

Pramen: ČSÚ

6.3.2 Vývoj průměrných mezd

Průměrná mzda zaměstnanců ve fyzických osobách v lesnictví a souvisejících činnostech vzrostla oproti předchozímu roku o 6,6 % (viz tabulka 6.3.2.1). Tempo růstu průměrných mezd přesto nedosáhlo růstu mezd v průmyslu (7,0 %) ani v národním hospodářství (6,9 %). Průměrná mzda fyzických osob v lesnictví a souvisejících činnostech za podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru tak zaostává absolutně o 2 890 Kč ve srovnání s průmyslem a o 3 135 Kč ve srovnání s průměrnou mzdou v národním hospodářství. V rámci odvětví lesního hospodářství (lesnictví) je nejvyšší průměrná mzda ve státním sektoru, která přesahuje o 2 451 Kč průměrnou mzdu v soukromém sektoru.

Tabulka 6.3.2.1 Měsíční průměrné mzdy v Kč

Lesnictví		2001	2002	2003	2004	2004/2003 %
		11 471	12 059	12 939	13 796	106,6
z toho	lesy státní	13 046	13 650	14 650	15 524	106,0
	lesy soukromé	10 949	11 530	12 287	13 073	106,4
	lesy obecní	11 773	12 763	13 734	14 595	106,3
Průmysl		14 024	14 730	15 588	16 686	107,0
Národní hospodářství celkem		13 882	14 787	15 838	16 931	106,9

Pramen: ČSÚ, MZe

6.3.3 Ochrana zdraví a bezpečnost při práci

Značně rizikovými činnostmi z hlediska ohrožení bezpečnosti a zdraví osob, jsou v lesním hospodářství stále těžba, soustředování a odvoz dřeva. Na počtu pracovních úrazů a smrtelných pracovních úrazů (SPÚ), ke kterým v souvislosti s prováděním těchto činností dochází, se ve většině případů podílí nekázeň a nezodpovědnost samotných pracovníků k vlastnímu životu a zdraví. Proto je třeba, aby kontroly byly zaměřeny zejména na předcházení pracovním úrazům.

V roce 2004 došlo v lesním hospodářství k 975 pracovním úrazům (viz tabulka 6.3.3.1), z toho ke čtyřem smrtelným pracovním úrazům, ve dvou případech se jednalo o špatně odhadnuté riziko a v dalších dvou šlo o použití nebezpečného postupu a nedostatku osobních předpokladů.

Dnem 1. 1. 2002 nabylo účinnosti Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým byla zrušena evidence těžkých pracovních úrazů.

Tabulka 6.3.3.1 Počet pracovních úrazů v lesním hospodářství

Rok	Pracovní úrazy celkem	Z toho smrtelné pracovní úrazy
2000	1 398	13
2001	1 168	1
2002	1 119	2
2003	1 004	2
2004	975	4

Pramen : ČSU a OS - DLV v ČR

6.4 Finanční prostředky státního rozpočtu pro lesní hospodářství

Tabulka 6.4.1 Podpory lesního hospodářství v mil. Kč

	2001	2002	2003	2004
Závazky státu podle lesního zákona	275	284	221	213
z toho: meliorace a hrazení bystřin	125	124	90	57
náklady na činnost odborného lesního hospodáře	110	119	91	127
náklady na zpracování lesních hospodářských osnov	30	29	29	19
Finanční příspěvky pro vlastníky lesa	359	388	360	388
z toho: zalesnění, zajištění a výchova porostů	242	221	225	248
zajištění mimoprodukčních funkcí lesa	45	32	8	-
vyhotovení lesních hospodářských plánů	2	79	65	70
hrazení bystřin	1	0	0	-
obnova lesů poškozených imisemi	28	22	25	27
Služby pro vlastníky lesa	107	112	39	87
z toho: letecké vápnění a hnojení	70	68	15	60
letecká protipožární a hasičská služba	15	15	14	14
Finanční podpory na změnu struktury zemědělské výroby zalesněním	100	89	82	19
Poskytnutá dotace úroků z úvěrů lesního hospodářství	24	37	14	13
Podpory hospodaření ve vojenských lesích	66	61	65	57
Podpory z prostředků Státního fondu životního prostředí	61	126	11	7
Podpory celkem	992	1 097	792	784

Pramen: MZe

6.4.1 Finanční povinnosti státu vyplývající z lesního zákona

Rok 2004 byl posledním rokem, kdy finanční prostředky státního rozpočtu pro lesní hospodářství poskytoval ústřední orgán státní správy – Ministerstvo zemědělství.

Schválením zákona č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., v rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo i k novele lesního zákona (§ 47 odst. 4), která upravuje poskytování mandatorních výdajů počínaje rokem 2005.

Celkem na závazky státu vyplývající z lesního zákona (viz tabulka 6.4.4.1) bylo vyčerpáno 213,4 mil. Kč. Na částečnou úhradu zvýšených nákladů na výsadbu minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin bylo poskytnuto 10,2 mil. Kč. Takto bylo podpořeno obnovení 3 689 ha lesních porostů, u nichž se podíl těchto dřevin pohybuje v rozmezí od 5 % do 30 %. To znamená, že bylo podpořeno 18 tis. ha smíšených lesních porostů.

Stát hradí náklady na činnost odborného lesního hospodáře vlastníkům lesa do celkové výměry 50 ha. Tato činnost byla vlastníkům poskytována na ploše 385 tis. ha lesa, celkové náklady dosáhly 127,2 mil. Kč.

Vlastníkům lesa do celkové výměry 50 ha, kteří nemají pro svůj majetek vypracován lesní hospodářský plán, stát dále hradí náklady na zpracování lesních hospodářských osnov. Plocha takto zařízeného lesa činila 28 tis. ha, celkové náklady dosáhly 19,1 mil. Kč.

Na opatření související s melioracemi a hrazením bystřin ve veřejném zájmu bylo vynaloženo 56,9 mil. Kč. Pro omezené možnosti státních finančních prostředků nebylo vyhověno všem požadavkům, neuspokojené požadavky byly převedeny do roku 2005. V rámci těchto opatření bylo upraveno 14 km bystřin, byly opraveny nebo vybudovány retenční nádrže s celkovou retenční schopností 8 tis. m³ vody. Meliorace lesních pozemků se ze státních prostředků neprováděly.

Tabulka 6.4.1.1 Finanční povinnosti státu vyplývající z lesního zákona v mil. Kč

Předmět závazku	2001	2002	2003	2004
	poskytnuto			
Meliorační a zpevňující dřeviny	11,1	11,1	10,2	10,2
Činnost odborného lesního hospodáře	109,8	119,4	91,0	127,2
Náklady na zpracování LHO	29,6	29,1	29,1	19,1
Meliorace a hrazení bystřin	124,7	124,3	90,3	56,9
Celkem	275,2	283,9	220,6	213,4

Pramen: MZe

6.4.2 Služby, kterými stát podporuje hospodaření v lesích

Stát pomáhá vlastníkům lesa zabezpečovat ochranu lesů před škodlivými činiteli prostřednictvím služeb. V rámci poradenské činnosti jsou vlastníkům lesů poskytovány aktuální informace k preventivní ochraně jejich lesů a k možnostem obranných opatření proti škodlivým vlivům.

V roce 2004 pokračovalo vápnění a hnojení ve vybraných lesních porostech Krušných a Orlických hor, které byly nejvíce postiženy imisemi, na základě usnesení vlády ČR č. 532 ze dne 31. května 2000. Celkově bylo vynaloženo na tato opatření částka ve výši 60 mil. Kč.

V imisních oblastech Krušných a Orlických hor bylo provedeno letecké vápnění dolomitickým vápencem na ploše 5 273 ha. Pro vápnění lesních porostů byl aplikován dolomitický vápenec s obsahem MgCO₃ min. 36,5 %, a to rovnoměrným rozptylem v dávce 3 tuny na 1 ha. Takto ošetřené plochy v Krušných horách zasahovaly do kraje Karlovarského (celkem 3 384 ha v lokalitách Kraslice a Horní Blatná) a kraje Ústeckého (celkem 478 ha v lokalitě Děčín – Krupka). V Orlických horách (v kraji Královéhradeckém) bylo ošetřeno 1 411 ha imisemi zatížených lesů. Celkové náklady na vápnění všech lokalit dosáhly 39,4 mil. Kč.

Ke zlepšení stavu lesů se uskutečnilo letecké hnojení práškovým hnojivem Silvamix bez dusíku v dávce 300 kg na 1 ha lesa. Takto bylo ošetřeno v Krušných horách celkem 1 077 ha lesů v oblastech působnosti lesních správ Horní Blatná, Klášterec nad Ohří a Kraslice. Vynaložené náklady na tato opatření činily 13,6 mil. Kč.

V návaznosti na vápnění a hnojení lesních porostů v imisních oblastech Krušných hor a Orlických hor v předchozích letech provedl VÚLHM odběry a analýzy půdních vzorků a asimilačních orgánů na plochách před vápněním a hnojením a po provedených ošetřeních; ÚKZÚZ v Brně provedl analýzy vyhodnocení účinnosti leteckého vápnění. Objem těchto prací dosáhl celkem 6,5 mil. Kč.

Nepostradatelnou službou pro vlastníky lesů bylo nadále zabezpečení komplexní letecké protipožární a hasičské služby na celkové ploše 2,4 mil. ha lesních pozemků v lesích na území ČR -tj. 91% výměry všech lesů (mimo lesy v působnosti MO a MŽP), s cílem ochrany lesů před lesními požáry. Tato činnost byla zabezpečena Leteckou službou Policie České republiky (dle Dohody o spolupráci při zajišťování letecké hasičské služby mezi MV a MZe) a leteckou společností JAS AIR (JIHOČESKÁ AVIA SPOLEČNOST) spol. s r.o. se sídlem letiště Hosín (dle uzavřené smlouvy). Celkem bylo vynaloženo na tuto službu 14 mil. Kč. Letouny ve II. a I. stupni pracovní pohotovosti provedly celkem 221 letů při kterých nalétaly 290 hodin a bylo zjištěno 21 požárů. Současně bylo v tomto období hasebními letouny provedeno 18 hasebních zásahů u 6 lesních požárů, při kterých bylo nalétáno 21 hodin a spotřebováno 10 litrů smáčedla Pirocool. V roce 2004 tak došlo vzhledem ke chladnějšímu a vlhčímu počasí ve vegetačním období k výraznému poklesu počtu letů, letových hodin i hašených požárů ve srovnání s rokem 2003.

Velkoplošné zásahy v ochraně lesa byly provedeny leteckou aplikací postřiků proti bekyni velkohlavé na ploše 650 ha v oblasti LS Strážnice a LZ Židlochovice, proti chroustům na ploše 108 ha v lokalitě Oseček u Poděbrad a proti klíněnce jírovcové na ploše 68 ha v lokalitách Březka a Vlková (Středočeský kraj).

Celkové náklady na velkoplošné zásahy činily 3,4 mil. Kč.

VÚLHM dále poskytoval poradenskou službu vlastníkům lesa na požádání bezplatně v oblasti lesního školkařství, zalesňování, obnovy a výchovy lesních porostů a v oboru biotechnologií.

Ke zvýšení úrovně hospodaření v lesích přispěly i odborné semináře konané pro vlastníky lesů a jejich odborné lesní hospodáře, organizované profesními lesnickými organizacemi a sdruženími (Sdružení vlastníků obecních a

soukromých lesů v ČR, Česká lesnická společnost, Česká komora odborných lesních hospodářů a Sdružení lesních školkařů ČR).

V ostatních službách byly obsaženy odběry půdních vzorků a asimilačních orgánů pro průzkum stavu lesních půd a výživy lesních porostů ve vybraných přírodních lesních oblastech (provedl ÚHÚL) a navazující analýzy a vyhodnocení na předchozí odběry (provedl ÚKZÚZ). Ke zlepšení stavu genových základů a uznaných porostů byly provedeny ozdravné zásahy na ploše 150 ha. V lokalitách lužních lesů Břeclavska a Strážnicka bylo prováděno monitorování a provedení obranného zásahu proti komárům. Pro potřebu státní správy lesů a vlastníků lesů byly provedeny ve vybraných oblastech rekognoskační lety za účelem zjišťování zdravotního stavu lesů (tj. zejména napadení lesů kůrovci a škody suchem v lesích).

Tabulka 6.4.2.1 Služby, kterými stát podporuje hospodaření v lesích v mil. Kč

Charakter služby	2001	2002	2003	2004
Letecké vápnění a hnojení	70	68	15	58
Letecká protipožární a hasičská služba	15	15	14	14
Velkoplošné zásahy v ochraně lesa	1	2	2	3
Poradenství	15	18	6	8
Ostatní služby	6	9	2	4
Služby celkem	107	112	39	87

Pramen: MZe

6.4.3 Finanční příspěvky

Finanční příspěvky byly poskytovány na základě „Závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích v roce 2004 a způsobu kontroly jejich využití“ (dále jen „pravidla“), která byla publikována jako příloha č. 10 k zákonu č. 457/2003 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2004.

Sazby finančních příspěvků se meziročně nezměnily. U příspěvků na obnovu lesů poškozených imisemi a na zalesnění, zajištění a výchovu porostů byla umělá obnova poloodrostky a odrostky přesunuta ze skupiny první sadba do skupiny opakovaná sadba. Toto zařazení lépe odpovídá skutečnému cíli příspěvku.

Tabulka 6.4.3.1 Finanční příspěvky na hospodaření v lesích podle účelu a vlastnictví v mil. Kč

Předmět příspěvku	Kategorie vlastnictví	2002	2003	2004
Obnova lesů poškozených imisemi	obecní	15,2	16,9	19,8
	státní	-	-	-
	ostatní	7,1	7,6	7,0
	celkem	22,3	24,5	26,8
Zalesnění, zajištění a výchova porostů	obecní	101,5	81,8	92,7
	státní	2,8	0,6	0,8
	ostatní	116,2	142,4	154,4
	celkem	220,5	224,8	247,9
Sdružování vlastníků lesů malých výměrs	ostatní	3,8	3,8	4,0
	celkem	3,8	3,8	4,0
Ekologické a k přírodě šetrné technologie	obecní	8,7	7,8	8,4
	státní	0,2	0,1	0,2
	ostatní	12,0	18,3	22,5
	celkem	20,9	26,2	31,1
Zajištění mimoprodukčních funkcí lesa	obecní	7,2	1,0	-
	státní	7,2	3,1	-
	ostatní	17,6	3,5	-
	celkem	32,0	7,6	-
Hrazení bystřin	obecní	-	-	-
	státní	-	-	-
	celkem	-	-	-
Podpora ohrožených druhů zvěře	obecní	-	0,0	0,0
	státní	1,3	1,1	1,4
	ostatní	2,7	1,4	2,7
	celkem	4,0	2,5	4,1
Vyhotovení lesních hospodářských plánů	obecní	17,1	7,9	12,3
	státní	52,3	42,9	48,4
	ostatní	9,4	14,2	8,9
	celkem	78,8	65,0	69,6
Ostatní hospodaření v lesích	obecní	0,2	0,0	0,0
	státní	1,2	1,3	1,2
	ostatní	3,8	3,5	2,1

	celkem	5,2	4,8	3,3
Programy spolufinancované s fondy ES	obecní	-	-	-
	státní	-	-	-
	ostatní	-	-	-
	celkem	-	-	-
Chov a výcvik národních plemen loveckých psů a loveckých dravců	obecní	-	-	-
	státní	-	-	-
	ostatní	-	0,3	0,8
	celkem	-	0,3	0,8
Finanční příspěvky celkem	obecní	149,9	115,4	133,2
	státní	65,0	49,1	52,0
	ostatní	172,6	195,0	202,4
	celkem	387,5	359,5	387,6

Pramen: MZe

Tabulka 6.4.3.2 Finanční příspěvky na obnovu lesů poškozených imisemi

Předmět příspěvku	T.j.	Pásmo ohrožení				Celkem		
		A		B		t.j.	tis. Kč	
		t.j.	tis. Kč	t.j.	tis. Kč			
Přirozená obnova	ha	3	28	5	66	8	94	
z toho	meliorační a zpevňující dřeviny	ha	0	2	3	50	3	52
	ostatní dřeviny	ha	3	26	2	16	5	42
První zalesnění	ha	116	5 292	68	4 307	184	9 599	
z toho	meliorační a zpevňující dřeviny	ha	26	2 485	23	2 297	49	4 782
	ostatní dřeviny	ha	90	2 807	45	2 010	135	4 817
Opakované zalesnění	ha	34	1 088	11	600	45	1 688	
z toho	meliorační a zpevňující dřeviny	ha	8	404	4	294	12	698
	poloodrostky	ha	1	18	0	3	1	21
	odrostky	ha	-	-	-	-	-	-
	ostatní dřeviny	ha	26	684	7	306	33	990
Ochrana mladých lesních porostů	ha	2 892	10 450	1 031	3 065	3 923	13 515	
z toho	ochrana kultur proti buření	ha	941	4 233	423	1 692	1 364	5 925
	ochrana kultur proti zvěři	ha	1 463	5 119	459	1 143	1 922	6 262
	ochrana kultur proti klikorohu	ha	82	82	52	37	134	119
	ochrana kultur proti myšovitým	ha	406	1 016	97	193	503	1 209
Zřizování nových oplocenek	km	5	315	10	675	15	990	
Hnojení a vápnění lesních porostů	ha	410	821	35	71	445	892	
z toho	letecké	ha	-	-	-	-	-	-
	pozemní	ha	202	405	9	18	211	423
	k sazenicím	ha	208	416	26	53	234	469
Celkem		x	17 994	x	8 784	x	26 778	

Pramen: MZe

Source: Ministry of Agriculture

Finanční prostředky na obnovu lesů poškozených imisemi v pásmech ohrožení A a B byly poskytnuty ve výši 26,8 mil. Kč. Oproti roku 2003 došlo k nárůstu. Nejvíce finančních prostředků 13,5 mil. Kč směřovalo na ochranu mladých lesních porostů.

Tabulka 6.4.3.3 Finanční příspěvky na zalesnění, zajištění a výchovu porostů

Předmět příspěvku	Skupina lesních pozemků				Kategorie lesů								Celkem	
	1		2		ochranné		zvl. určení		restituční		hospodářské			
	ha	tis. Kč	ha	tis. Kč	ha	tis. Kč	ha	tis. Kč	ha	tis. Kč	ha	tis. Kč	ha	tis. Kč
Přírozená obnova	55	579	90	931	2	30	51	571	0	0	103	1 239	301	3 350
z toho meliorační a zpevňující dřeviny	13	157	20	235	1	18	32	381	-	-	103	1 239	169	2 030
základní dřeviny	42	422	70	696	1	12	19	190	-	-	-	-	132	1 320
První zalesnění	1 249	48 865	485	18 959	11	564	235	13 189	0	0	1 082	83 374	3 062	164 951
z toho meliorační a zpevňující dřeviny	627	19 830	134	9 920	5	349	144	11 142	-	-	1 082	83 371	1 992	124 612
základní dřeviny	622	29 035	351	9 039	6	215	91	2 047	-	-	0	3	1 070	40 339
Opakované zalesnění	8	74	1	13	-	-	2	31	14	469	37	441	62	1 028
z toho meliorační a zpevňující dřeviny	8	74	1	13	-	-	2	31	8	238	37	441	56	797
sazenice	-	-	-	-	-	-	-	-	7	220	-	-	7	220
poloodrostky	8	70	1	11	-	-	2	24	1	18	35	411	47	534
odrostky	0	4	0	2	-	-	0	7	-	-	2	30	2	43
základní dřeviny	-	-	-	-	-	-	-	-	6	231	-	-	6	231
Zajištění lesních porostů	634	15 194	370	7 238	10	242	234	2 892	0	0	356	7 099	1 604	32 665
z toho meliorační a zpevňující dřeviny	186	6 283	128	3 378	4	147	98	1 970	-	-	356	7 099	772	18 877
základní dřeviny	448	8 911	242	3 860	6	95	136	922	-	-	-	-	832	13 788
Rekonstrukce porostů	-	-	-	-	-	-	152	1 521	-	-	40	379	192	1 900
Výchova do 40 let věku	-	-	-	-	114	441	2 200	8 206	0	0	9 303	35 361	11 617	44 008
předmýtní úmyslná těžba	-	-	-	-	18	57	810	2 587	-	-	3 607	11 435	4 435	14 079
Finanční příspěvky celkem	x	64 712	x	27 141	x	1 277	x	26 410	x	469	x	127 893	x	247 902

Pramen: MZe

Finanční příspěvky na zalesnění, zajištění a výchovu porostů (viz tabulka 6.4.3.3) byly poskytnuty ve výši 247,9 mil. Kč. Oproti roku 2003 došlo k celkovému nárůstu o 23,1 mil. Kč. Největší objem finančních prostředků 164,9 mil. Kč směřoval na první zalesnění. Celkem s tímto státním příspěvkem bylo umělou obnovou nově zalesněno 3 062 ha lesních pozemků. Tento předmět příspěvku zaznamenal největší meziroční nárůst poskytnutých finančních prostředků.

Tabulka 6.4.3.4 Finanční příspěvky na sdružování vlastníků lesů malých výměr

Velikost sdruženého majetku	Výměra lesů vlastníků ve sdruženích					Celkem	
	do 5 ha	do 50 ha	do 150 ha	do 300 ha	nad 300 ha	sdružený majetek	příspěvky
	ha					ha	tis. Kč
od 150 do 500	1 333	707	1 536	388	-	3 964	660
nad 500 a do 1 000	386	1 690	3 282	1 681	756	7 795	1 156
nad 1 000	1 752	1 928	3 011	4 357	2 599	13 647	2 217
Celkem	3 471	4 325	7 829	6 426	3 355	25 406	4 033

Pramen: MZe

Příspěvky na sdružování vlastníků lesů malých výměr (viz tabulka 6.4.3.4) byly poskytnuty ve výši 4,0 mil. Kč. Celkem bylo podpořeno 32 sdružení. Průměrný finanční příspěvek na hektar sdruženého majetku je 159 Kč. Výměra sdružených lesních majetků, na které byl poskytnut příspěvek, se oproti minulému roku o 2 126 ha zvýšila.

Tabulka 6.4.3.5 Finanční příspěvky na ekologické a k přírodě šetrné technologie

Předmět příspěvku	T.j.	Lesy						Celkem	
		ochranné		zvl. určení		hospodářské		t.j.	tis. Kč
		t.j.	tis.Kč	t.j.	tis.Kč	t.j.	tis. Kč		
Vyklizování nebo přibližování dříví lanovkou	m ³	4 150	332	20 527	1 642	14 584	729	39 261	2 703
Vyklizování nebo přibližování dříví koněm	m ³	3 531	106	102 035	3 108	626 135	12 572	731 701	15 786
Vyklizování nebo přibližování dříví speciálním strojem	m ³	487	15	4 875	146	55 733	1 115	61 095	1 276
Likvidace klestu před obnovou lesa štěpkováním	ha	0	2	168	1 963	780	9 358	948	11 323

Pramen: MZe

Finanční příspěvky na ekologické a k přírodě šetrné technologie (viz tabulka 6.4.3.6) se meziročně zvýšily o 18,7 %. Toto zvýšení se v plném rozsahu projevilo v soukromých lesích. V členění podle technologií byl nárůst zaznamenán výrazný nárůst u vyklizování nebo přibližování dříví speciálním strojem a u likvidace klestu štěpkováním před obnovou lesa.

Tabulka 6.4.3.6 Finanční příspěvky na podporu mimoprodukčních funkcí lesa
v mil. Kč

Předmět příspěvku	2002	2003	2004
Práce lesotechnických meliorací	5	1	-
Opatření v PHO, oblastech vodních zdrojů	1	0	-
Výstavba a opravy retenčních nádrží	10	1	-
Výstavba a opravy lesních cest	15	4	-
Posílení rekreačních funkcí lesa	1	2	-
Celkem	32	8	-
Total			

Pramen: MZe

Finanční příspěvky na mimoprodukční funkce lesa nebyly v roce 2004 poskytovány. Tato podpora byla zařazena v upravené podobě do operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.

Tabulka 6.4.3.7 Finanční příspěvky na podporu ohrožených druhů zvěře

Předmět příspěvku	2002		2003		2004	
	ks	tis. Kč	ks	tis. Kč	ks	tis. Kč
Tetřev hlušeč	71	994	49	686	40	560
Tetřívěk obecný	90	990	53	583	6	66
Koroptev polní	7 712	1 542	2 641	528	4 056	811
Umělé nory	-	-	64	160	120	300
Koza bezoárová	45	68	-	-	28	42
Bílý jelen	160	400	176	440	165	413
Obnova biotopů	-	-	x	95	x	1 876
Budky a podložky pro dravce	-	-	x	44	x	39
Veterinární vyšetření	-	-	x	-	x	6
Celkem	x	3 994	x	2 536	x	4 113

Pramen: MZe

Finanční příspěvky na podporu ohrožených druhů zvěře (viz tabulka 6.4.3.7) byly poskytnuty v celkové výši 4,1 mil Kč. Nejvíce finančních prostředků bylo poskytnuto na rekonstrukce a obnovování biotopů pro drobnou zvěř a na podporu ohrožených druhů zvěře, především na vypouštění nakoupených nebo odchovaných jedinců tetřeva hlušece a koroptve polní.

Příspěvek na vyhotovení LHP v digitální formě měl standardní průběh, proti roku 2003 došlo k mírnému nárůstu čerpání a k přesunu objemu do obecního sektoru na úkor soukromého. Bylo uspokojeno 276 oprávněně podaných žádostí na výměru 202 tis. ha lesa, pro který byl vypracován lesní hospodářský plán.

Počet a struktura žádostí o příspěvky na genové zdroje, semenné sady a mimořádná opatření při kalamitách nedoznaly výrazných změn, došlo k mírnému poklesu počtu žádostí i výše požadavku. Bylo uspokojeno 59 žádostí, na které bylo poskytnuto 3,3 mil. Kč, z toho 1,7 mil. Kč na genové zdroje, 1,4 mil. na semenné sady a 0,2 mil. Kč na mimořádná opatření.

Příspěvky na programy spolufinancované s fondy ES a příspěvky na hrazení bystřin nebyly poskytovány. Byly v upravené formě převedeny do operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, který je kofinancován z evropských zdrojů.

Tabulka 6.4.3.8 Finanční příspěvky na chov a výcvik národních plemen loveckých psů a loveckých dravců

Předmět příspěvku	2004	
	ks pc	tis. Kč 1,000 CZK
Český teriér	22	22
Český fousek	170	170
Jestřáb lesní	12	84
Sokol stěhovavý	62	310
Raroh velký	37	185
Orel skalní	4	20
Celkem	x	791

Pramen: MZe

U příspěvku, který byl zaveden v roce 2003 ve smyslu nového zákona o myslivosti, směřovaného na podporu chovu a výcviku národních plemen loveckých psů český fousek a český teriér a na odchov loveckých dravců, došlo k navýšení čerpaných prostředků oproti předchozímu roku a bylo proplaceno 124 žádostí v celkové výši 791 tis. Kč.

6.4.4 Dotace na změnu struktury zemědělské výroby zalesněním**Tabulka 6.4.4.1 Dotace na zalesňování zemědělských pozemků**

Vlastnictví	2001		2002		2003		2004	
	ha	mil. Kč	ha	mil. Kč	ha	mil. Kč	ha	mil. Kč

Soukromé	764	36,3	821	32,3	700	28,2	-	-
Obecní	327	16,6	382	13,8	240	10,6	-	-
Celkem	1091	52,9	1203	46,1	940	38,8	-	-

Pramen: MZe

V poskytování dotací na změnu struktury zemědělské půdy (viz tabulka 6.4.4.2) zalesněním došlo v roce 2004 k zásadní změně financování. Nařízením vlády č.203/2004 Sb. bylo ukončeno poskytování dotací na zalesňování zemědělské půdy a dále je financována pouze ochrana dřívě založených lesních porostů do jejich zajištění.

Tabulka 6.4.4.2 Dotace na změnu struktury zemědělské výroby zalesněním

Předmět dotace	T.j.	2002		2003		2004	
		t.j.	mil. Kč	t.j.	mil. Kč	t.j.	mil. Kč
První zalesnění	ha	527	25,6	416	22,0	-	-
	ha	676	20,5	524	16,8	-	-
Opakované zalesnění	ha	99	2,7	149	3,8	-	-
	ha	552	2,6	177	2,9	-	-
Ochrana kultur I	ha	5 585	17,9	6 410	20,5	5 433	17,5
	ha	1 051	1,8	1 022	1,7	844	1,4
	km	737	17,8	619	14,0	-	-
Celkem		x	88,9	x	81,7	x	18,9

Pramen: MZe

Zalesňování zemědělské půdy (viz tabulka 6.4.4.1) je počínaje rokem 2004 nově kofinancováno ze strukturálních fondů Evropské unie a je prováděno podle nařízení vlády č. 308/2004 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování dotací na zalesňování zemědělské půdy a na založení porostů rychle rostoucích dřevin na zemědělské půdě určených pro energetické využití.

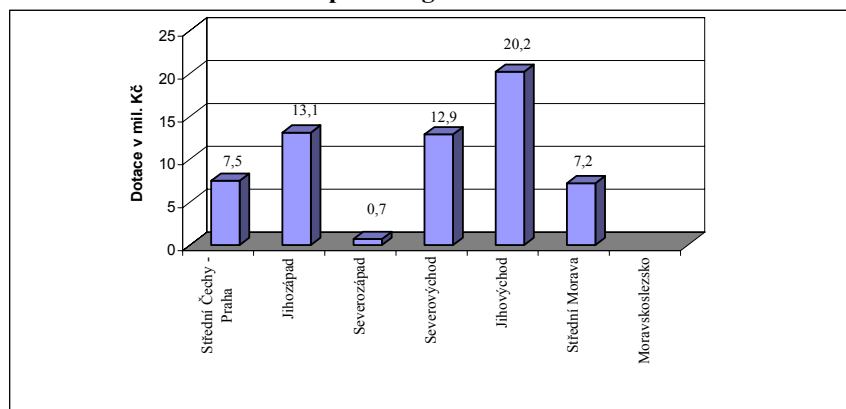
Dotace v rámci programu zalesňování zemědělské půdy se skládá ze tří složek, a to

- na založení lesního porostu,
- na péči o založený lesní porost,
- za ukončení zemědělské činnosti na zalesněném pozemku.

V roce 2004 bylo v rámci tohoto opatření zalesněno celkem 570 ha zemědělské půdy, z toho 110 ha jehličnatých, 107 ha listnatých a 353 ha smíšených porostů.

Na provedení tohoto opatření byly určeny na rok 2004 finanční prostředky ve výši 149,2 mil. Kč a na základě předložených žádostí bylo přiznáno 64,5 mil. Kč.

Graf 6.4.4.1 Přehled dotací podle regionů NUTS II

Zdroj: MZe

6.4.5 Kontrola finančních příspěvků poskytovaných na hospodaření v lesích

Poskytování finančních příspěvků ze státního rozpočtu je pravidelně kontrolováno. Objem a kvalita provedených prací, na které byl poskytnut státní příspěvek, prověřují ještě před rozhodnutím určení zaměstnanci krajských úřadů dle předem stanoveného klíče. V případě zjištěných nedostatků při kontrole se krátí výše požadovaného příspěvku. V případě důvodného podezření, že finanční příspěvek byl získán neoprávněně, provedení prací neodpovídalo uváděnému rozsahu, účelu a kvalitě nebo došlo k neohlášené změně v projektové dokumentaci nebo k uvedení nepravdivých údajů, mohou příslušní zaměstnanci krajských úřadů provést následnou kontrolu. Z celkového finančního objemu kontrolovaných žádostí (viz tabulka 6.4.5.1) bylo provedeno krácení ve výši 5,2 %.

Tabulka 6.4.5.1 Přehled provedených kontrol poskytnutých finančních příspěvků

Žadatel	Počet kontrol	Z toho kráceno		Kontrol.objem mil.Kč	Vyčíslení krácení	
		počet	%		mil.Kč	%
Fyzická osoba	228	53	23,2	16,3	0,7	4,3
Právnícká osoba	210	54	25,7	19,6	1,0	5,1
Sdružení	156	37	23,7	4,1	0,2	4,9
Obecní	301	70	23,3	23,1	1,0	4,3
Státní	81	13	16,0	10,7	0,1	0,9
Ostatní	25	3	12,0	3,5	1,0	28,6
Celkem	1 001	230	23,0	77,3	4,0	5,2

Pramen: MZe

6.4.6 Podpory z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a.s.

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond a. s. (dále jen „Fond“) poskytuje podpory podnikatelským subjektům v lesním hospodářství a v zemědělství. Fond je akciovou společností ve 100% vlastnictví státu a poskytuje mimo jiné dotace na úroky z úvěrů a bankovní garance za úvěry subjektům v lesním hospodářství a zemědělství.

Zájem podnikatelských subjektů z oblasti lesního hospodářství o tyto formy podpory se výrazně nezměnil. V roce 2004 bylo podáno 38 žádostí, z toho bylo 6 žádostí zamítnuto z důvodu nesplnění podmínek. Celkový objem dotace úroků se mírně snížil na 13 mil. Kč. Nižší míra dotace souvisí s obecným snižováním úrokové míry poskytovaných úvěrů. Garance za poskytnuté úvěry jsou poskytovány v omezeném rozsahu, v roce 2004 byly poskytnuty garance podnikatelským subjektům v lesním hospodářství ve výši 4 mil. Kč (viz tabulka 6.4.6.1).

Od počátku působení Fondu v roce 1994 bylo celkem schváleno 532 žádostí subjektům v lesním hospodářství, celková výše podporovaných úvěrů činila 2 323 mil. Kč, výše přiznaných dotací úroků 453 mil. Kč a výše poskytnutých garancí činila 592 mil. Kč.

Tabulka 6.4.6.1 Podpory lesního hospodářství z Fondu

	Tj. Unit	2001	2002	2003	2004
Celkem podáno žádostí	ks	46	36	50	38
z toho schváleno	ks	45	35	47	32
Podpořené úvěry celkem	mil. Kč	190	195	217	183
Poskytnutá dotace úroků	mil. Kč	24	37	14	13
Poskytnutá garance úvěrů	mil. Kč	1	7	10	4
Dospělé záruky	mil. Kč	6	5	9	0

Pozn.: Údaje za jednotlivé roky jsou získány rozdílem stavů k 31. 12.

Pramen: MZe

6.5 Finanční pomoc z Operačního programu „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“

V roce 2004 Ministerstvo zemědělství zahájilo poskytování finanční pomoci na projekty Operačního programu **Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství** (dále jen OP Zemědělství) na období 2004 – 2006. Operační program byl předběžně schválen dne 24. dubna 2004 Evropskou komisí a MZe vydalo pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování pomoci z OP Zemědělství. Možnost získání pomoci je omezena na uvedené tříleté období.

Žadatelé předkládají ve vyhlášených termínech „Žádost o finanční pomoc z OP Zemědělství“, respektive projekt na Regionální odbory Státního zemědělského intervenčního fondu, kde je provedeno jejich zaregistrování.

V rámci priority I – Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnímu hospodářství je zařazeno opatření **1.3. Lesní hospodářství**.

V roce 2004 mohli uživatelé lesů poprvé využít možnosti podpor, které byly poskytovány prostřednictvím Operačního programu rozvoj venkova a multifunkční zemědělství ze strukturálních fondů EU. V rámci opatření týkajících se přímo lesního hospodářství bylo možno využít čtyři podopatření s různou mírou spolufinancování. Administraci těchto podpor zajišťuje pro MZe Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) a jeho regionální pracoviště.

Podopatření 1.3.1. *Obnova lesního potenciálu poškozeného přírodními kalamitami a požárem a zavádění příslušných ochranných a preventivních opatření* bylo zaměřeno zejména na vegetativní a technická opatření v porostech a v povodích drobných vodních toků. Týká se projektů nevytvářejících zisk s podporou 100% přijatelných výdajů, kde příjemci mohou být i vlastníci veřejných lesů včetně státu. Na toto podopatření bylo podáno 15 projektů, z toho 14 projektů s celkovým finančním objemem 26,4 mil. Kč bylo přijato, jeden byl pro nesplnění podmínek odmítnut.

Podopatření 1.3.2. *Investice do lesů* směřuje k zvýšení ekonomické, ekologické i sociální hodnoty lesních majetků. Přijatelnými výdaji jsou především náklady na budování a modernizaci dopravní sítě, úpravu vodního režimu, zařízení sloužících k usměrňování návštěvnosti a bezpečnosti návštěvníků a na pořízení některých strojů a technologií. Příjemcem podpory nemohou být vlastníci veřejných lesů, výše podpory je do 50% přijatelných výdajů. Na toto podopatření bylo podáno celkem 19 projektů, z toho 14 projektů v objemu 77,6 mil. Kč celkových přijatelných výdajů bylo přijato, 5 projektů nesplňujících podmínky bylo odmítnuto. Schválená výše podpory činí 34,7 mil. Kč.

Podopatření 1.3.3. *Sdružování majitelů lesa* umožňuje podporu do výše 50% přijatelných výdajů na založení sdružení majitelů lesa s právní subjektivitou. Nebyla uplatněna žádná žádost.

Podopatření 1.3.4. *Zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd* se opět netýká veřejných vlastníků těchto pozemků, podpora odpovídající v průměru 100% přijatelných výdajů se poskytuje sazbou na technickou jednotku. Byly podány 2 projekty v hodnotě 0,6 mil. Kč a oba byly přijaty.

Všechny přijaté projekty byly ke konci roku v procesu dalšího zpracování a kontrol, v roce 2004 nebyla žádná podpora vyplacena konečnému příjemci.

Tabulka 6.5.1 Finanční objem předložených a přijatých projektů v rámci Operačního programu 1.3 Lesní hospodářství v mil. Kč

Podopatření	Přijatelné výdaje celkem		Spolufinancování z EU a SR		
	Předložené projekty	Přijaté projekty	Předložené projekty	Přijaté projekty	Vyplaceno v r. 2004
1.3.1.	27,1	26,4	27,1	26,4	-

1.3.2.	93,2	77,6	42,6	34,7	-
1.3.3.	-	-	-	-	-
1.3.4.	0,6	0,6	0,6	0,6	-
Celkem	120,9	104,6	70,3	61,7	-

Pramen: MZe

Tabulka 6.5.2 Operační program 1.3 Lesní hospodářství

Podopatření	Počet projektů	Regionální odbor SZIF							Celkem
		100	200	300	400	500	600	700	
1.3.1. Obnova lesního potenciálu poškozeného přírodními kalamitami a požárem a zavádění příslušných ochranných preventivních opatření	Podaných		1		1	1	10	2	15
	Přijatých		1		1		10	2	14
	Odmítnutých					1			1
1.3.2. Investice do lesů	Podaných	3	4	2	2	4	1		16
	Přijatých	2	3		2	3	1		11
	Odmítnutých	1	1	2		1			5
1.3.3. Sdružování majitelů lesa	Podaných								0
	Přijatých								0
	Odmítnutých								0
1.3.4. Zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd	Podaných	1	1						2
	Přijatých	1	1						2
	Odmítnutých								0
1.3. Lesní hospodářství celkem	Podaných	4	6	2	3	5	11	2	33
	Přijatých	3	5	0	3	3	11	2	27
	Odmítnutých	1	1	2	0	2	0	0	6

Pramen: MZe

7. Trh se surovým dřívím

7.1 Trh se surovým dřívím v tuzemsku

Celkové dodávky surového dříví (viz tabulka 7.1.1) se meziročně zvýšily o 461 tis. m³ na celkovou výši 15 601 tis. m³, v tom dodávky jehličnatého dříví dosáhly výše 13 920 tis. m³ a dodávky listnatého dříví 1 681 tis. m³. Meziroční nárůst dodávek byl u jehličnatého dříví o 260 tis. m³ (tj. o 1,9 %) a u listnatého dříví o 201 tis. m³ (tj. o 13,6 %). Nárůst celkových dodávek surového dříví byl způsoben zejména přednostním prováděním nahodilých těžeb (podíl živelní, exhalační, hmyzové a ostatní těžby), který dosáhl 34,5 % z celkové těžby dřeva, dále požadavkem na získání nezbytných finančních zdrojů za prodej surového dříví (v době poklesu či stagnace cen) a snahou pro zabezpečení chybějící jehličnaté vlákniny a kulatiny na tuzemském trhu pro rozhodující odběratele ve 4. čtvrtletí 2004.

Obchod se surovým dřívím na tuzemském trhu nadále ovládaly podnikatelské subjekty v důsledku toho, že největší správce státních lesů – státní podnik Lesy České republiky, Hradec Králové (dále jen LČR) nadále podle dřívě uzavřených smluv prodal podnikatelským subjektům, které prováděly lesnické služby s koupí surového dříví „nastojato“ celkem 7 074 tis. m³ – tj. 92,4 % z celkové těžby u LČR. Tyto podnikatelské subjekty (i přes dílčí povinnost pro tzv. „zpětný odkup“ pro LČR) směřovaly nadále značnou část dodávek surového dříví na vývoz, zejména do Rakouska a Německa. Vlastníci lesů (stát, obce a města, soukromé osoby) tedy v důsledku dřívější politiky LČR přestaly být rozhodujícím článkem na tuzemském trhu se surovým dřívím. Novou strategií podniku LČR je převést postupně do „vlastních rukou“ asi 40 % obchodu s vytěženým dřívím u podniku LČR a tím nejen zvýšit své možnosti pro realizaci dodávek surového dříví podnikům dřevozpracujícího průmyslu, ale i zvýšit výrazně zisk z prodeje dříví.

Z dosavadního vývoje těžeb a dodávek surového dříví za posledních 5 let je zřejmý jejich předstih před nárůstem celkového průměrného i celkového běžného přírůstu a aktuálním úkolem státní správy lesů bude posouzení výše těžeb ve vztahu k těžebním možnostem lesů v ČR.

7.1.1 Ceny dříví

Ceny dříví vyplývají ze zpracovaného měsíčního výkazu ČSÚ Ceny Les 1-12 a vyjadřují průměrné realizační ceny jednotlivých sortimentů surového dříví na lokalitě odvozní místo bez DPH (viz tabulka 7.1.1.2).

Průměrné ceny pilařských kulatinových sortimentů se oproti roku 2003 výrazně nezměnily a v důsledku nárůstu cen ve 4. čtvrtletí 2004 se tak zastavil jejich dlouhodobý pokles od roku 2000. V letech 2000 až 2004 poklesly např. průměrné ceny kulatiny sm III. A třídy jakosti z 2000 Kč/m³ na 1462 Kč/m³ (tj. o 27 %) a u kulatiny db III. A třídy jakosti z 2070 Kč/m³ na 1872 Kč/m³ (tj. o 10 %). U vlákninového dříví V. třídy jakosti došlo ve srovnání s rokem 2003 k poklesu průměrných cen sm vlákniny o 6,3 % a naopak k nárůstu ceny listnaté vlákniny o 12,8 %. Od roku 2000 do roku 2004 však poklesly průměrné ceny sm vlákniny z 922 Kč/m³ na hodnotu 641 Kč/m³ (tj. pokles o 30 %) a u listnaté vlákniny z 592 Kč/m³ na hodnotu 527 Kč/m³ (tj. pokles o 11 %).

Dlouhodobý pokles průměrných cen u rozhodujících sortimentů surového dříví (tj. u jehličnaté kulatiny a vlákniny) se tak negativně projevoval v poklesu tržeb za dříví s dopadem na pokles zisku u vlastníků lesů.

Tabulka 7.1.1 Dodávky dříví v tis. m³

Dodané sortimenty z výroby (bez dovozu)		2002	2003	2004
kulatina ^{x)}		8 073	8 725	8 688
z toho	jehličnatá	7 580	8 208	8 061
	listnatá	493	517	627
vláknina a ost.prům. ^{xx)}		5 453	5 205	5 693
z toho	jehličnatá	4 773	4 732	5 131
	listnatá	680	473	562
lesní štěpka		8	30	30
z toho	jehličnatá	7	30	28
	listnatá	1	0	2
palivo		1 007	1 180	1 190
z toho	jehličnaté	650	690	700
	listnaté	357	490	490
dodávky dříví celkem		14 541	15 140	15 601
z toho	jehličnaté	13 010	13 660	13 920
	listnaté	1 531	1 480	1 681

Pramen: ČSÚ

Pozn.: x) včetně tyčoviny a doloviny

xx) včetně dříví na výrobu dřevoviny

Tabulka 7.1.1.2 Průměrné ceny dodávek surového dříví pro tuzemsko (Kč/m³)

Sortimenty	2003	2004												průměr
	průměr	měsíc												
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Jehličnaté														
Výřezy I. třídy	3 265	3 754	3 753	3 593	3 692	3 565	3 590	3 637	3 815	3 847	3 894	3 882	3 658	3 723
Výřezy II. třídy	2 580	2 652	2 742	2 733	2 674	2 722	2 640	2 617	2 676	2 686	2 720	2 875	2 903	2 720
Výřezy III. A třídy	1 656	1 608	1 740	1 640	1 676	1 685	1 653	1 666	1 679	1 684	1 701	1 708	1 762	1 683
z toho: smrk	1 763	1 690	1 815	1 657	1 725	1 738	1 724	1 724	1 746	1 747	1 779	1 784	1 820	1 746
borovice	1 282	1 370	1 424	1 424	1 449	1 410	1 405	1 393	1 391	1 389	1 397	1 416	1 475	1 412
Výřezy III. B třídy	1 536	1 297	1 428	1 368	1 386	1 391	1 390	1 377	1 379	1 383	1 395	1 395	1 404	1 383
z toho: smrk	1 635	1 357	1 515	1 451	1 467	1 468	1 468	1 456	1 458	1 461	1 486	1 478	1 479	1 462
borovice	1 189	1 120	1 181	1 154	1 144	1 137	1 129	1 115	1 146	1 118	1 099	1 130	1 151	1 135
Výřezy III. C třídy	1 199	1 149	1 170	1 144	1 151	1 149	1 149	1 152	1 120	1 149	1 122	1 148	1 147	1 146
z toho: smrk	1 281	1 207	1 225	1 213	1 219	1 226	1 204	1 215	1 173	1 204	1 195	1 208	1 222	1 209
borovice	962	964	951	915	988	972	978	969	949	963	973	967	970	963
Výřezy III. D třídy	.	868	845	853	852	860	852	831	854	848	836	876	854	852
z toho: smrk	.	893	868	871	870	884	866	853	879	858	868	895	879	874
borovice	.	818	739	732	759	771	770	771	779	757	752	784	777	767
Výřezy IV. třídy	933	936	893	912	915	903	900	901	852	859	866	875	882	891
Výřezy V. třídy	675	645	644	637	648	633	627	619	631	625	630	624	633	633
z toho: smrk	684	642	646	651	664	635	633	628	644	635	636	633	642	641
borovice	631	673	636	641	628	602	611	608	627	615	618	616	631	626
Dříví VI. třídy	277	284	310	281	291	293	298	307	308	325	344	344	337	310
Listnaté														
Výřezy I. třídy	5 109	6 722	7 855	7 201	8 269	7 156	6 450	6 366	5 826	6 261	5 826	6 161	7 794	6 824
Výřezy II. třídy	3 091	3 505	3 624	3 308	3 284	3 365	3 233	3 102	2 877	3 142	2 860	3 143	3 421	3 239
Výřezy III. A třídy	1 895	1 811	2 028	2 044	2 025	2 070	2 063	2 199	3 281	1 997	2 115	2 008	2 031	2 139
z toho: dub	2 194	2 349	2 465	2 636	2 676	2 730	2 707	2 674	2 532	2 435	2 673	2 607	2 658	2 595
buk	1 818	1 752	1 858	1 895	1 793	1 794	1 727	1 710	1 792	1 745	1 849	1 804	1 828	1 796
Výřezy III. B třídy	1 633	1 587	1 556	1 523	1 519	1 540	1 522	1 510	1 539	1 529	1 500	1 534	1 514	1 531
z toho: dub	1 891	1 890	1 827	1 930	1 935	1 924	1 869	1 870	1 837	1 809	1 819	1 856	1 902	1 872
buk	1 567	1 432	1 518	1 446	1 463	1 431	1 374	1 304	1 350	1 395	1 415	1 409	1 443	1 415

Výřezy III. C třídy	1 220	1 251	1 204	1 230	1 156	1 234	1 232	1 267	1 189	1 277	1 234	1 270	1 243	1 232
z toho: dub	1 380	1 430	1 384	1 433	1 457	1 468	1 464	1 491	1 442	1 505	1 493	1 495	1 479	1 462
buk	1 130	1 065	1 139	1 139	1 128	1 091	1 102	1 063	1 095	1 134	1 131	1 132	1 109	1 111
Výřezy III. D třídy	.	805	807	812	884	881	870	892	980	975	926	989	995	901
z toho: dub	.	912	917	896	1 022	999	978	1 000	1 065	1 067	1 062	1 085	1 095	1 008
buk	.	774	771	802	819	849	750	803	823	813	815	798	826	803
Dříví V. třídy	467	515	495	524	533	530	524	546	542	530	517	531	538	527
Dříví VI. třídy	400	399	428	427	425	430	459	459	450	452	455	472	450	442

Pramen: ČSÚ

7.1.2 Vývoz a dovoz surového dříví

Ke dni vstupu ČR do EU byly i pro surové dříví zrušeny tzv. automatické licence, které sloužily k evidenci vyvezeného množství dříví. Obchod se surovým dřívím je tedy plně liberální. Clo (vývozní ani dovozní) není uplatňováno. Národní licenční systém byl zrušen; v EU vývoz surového dříví není licencován, dovoz však může být licencován – potom platí celounijní kvóty, které rozděluje Brusel. Volný pohyb zboží v rámci zemí EU je zjednodušen a zachycen v Intrastatu, obchod s nečleny EU je zachycen v Extrastatu. Údaje nezachycují pouze hodnoty od malých firem, které nejsou plátcí DPH.

Při dovozu a vývozu surového dříví (viz tabulka 7.1.2.1), lesních sazenic, lesních semen apod. je však nutné se řídit Vyhláškou č. 330/2004 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů v platném znění, ve které jsou zapracované příslušné Směrnice ES.

Vývoz surového dříví se meziročně zvýšil o 218 tis. m³ na celkovou výši 3 850 tis. m³, když nárůst byl zejména u štěpek, třísek, pilin a dřevěného odpadu (o 300 tis. m³) a listnaté vlákny (o 98 tis. m³). Pokles vývozu byl zejména u jehličnaté kulatiny (o 222 tis. m³).

Rovněž dovoz surového dříví se meziročně zvýšil o 132 tis. m³ na celkovou výši 866 tis. m³, když nárůst byl zejména u jehličnaté kulatiny (o 118 tis. m³) a pilin (o 26 tis. m³); pokles byl naproti tomu u jehličnaté vlákny (o 32 tis. m³) a štěpek a třísek (o 24 tis. m³).

Aktivní saldo zahraničního obchodu se u surového dříví snížilo na hodnotu 3,3 mld. Kč. Do zemí EU se vyvezlo 99,2 % z hodnoty celkového vývozu; nejvíce do Rakouska (78,7 %) a Německa (13,3 %). Rovněž dovoz surového dříví byl realizován zejména ze zemí EU – 83,2 % z hodnoty celkového dovozu; nejvíce z Německa (48,2 %) a Slovenska (30,9 %).

Tabulka 7.1.2.1 Vývoz a dovoz surového dříví v ČR v tis. m³

	Vývoz	Dovoz	Saldo	Vývoz	Dovoz	Saldo	Vývoz	Dovoz
	mil.Kč			1000 m ³			Průměrná cena Kč/m ³	
Celkem	4 643	1 295	3 348	3 850	866	2 984	1 206	1 495
z toho								
	4 607	1 077	3 530	3 843	851	2 992	1 199	1 266
Německo	620	519	101	699	399	300	887	1 301
Rakousko	3 654	76	3 578	2 815	90	2 725	1 298	844
Itálie	64	1	63	53	1	52	1 208	1 000
Slovensko	76	333	-257	100	283	-183	760	1 177
Slovinsko	19	17	2	18	3	15	1 055	5 666
Maďarsko	7	28	-21	1	8	-7	7 000	3 500
Polsko	105	57	48	112	57	55	938	1 000

Pramen: MZe

Tabulka 7.1.2.2 Roční objem vývozu a dovozu surového dříví v mil. Kč

Obchodní bilance	2002			2003			2004		
	Vývoz	Dovoz	Saldo	Vývoz	Dovoz	Saldo	Vývoz	Dovoz	Saldo
Celkem	4 042	1 493	2 549	5 640	1 300	4 340	4 643	1 295	3 348
z toho EU	3 943	811	3 132	5 472	544	4 928	4 607	1 077	3 530
CEFTA	72	569	-497	82	454	-372

Pozn.: ... Údaje nejsou k dispozici.

Pramen: ČSÚ

Tabulka 7.1.2.3 Vývoz a dovoz surového dříví v ČR v tis. m³

Sortiment		Vývoz	Dovoz
Jehličnatá kulatina a vláknina		2 494	555
z toho:	smrk	2 244	352
	borovice	162	194
	ostatní	88	9
Listnatá kulatina a vláknina		364	146
z toho:	řeb	13	8
	buk	277	108
	topol	9	16
	břıza	32	2
	ostatní	33	12
Jehlič. a listn. užitkové dříví		2 858	701
Uhlí dřevěné		6	7
Dřevo palivové		216	11
Štěpky, třísky		70	67
Piliny dřevěné		266	59
Zbytky, odpad dřevěný		434	21
Celkem		3 850	866

Pramen: ČSÚ

7.2 Trh s dřevařskými výrobky v Evropě a Severní Americe

Trhy s dřevařskými výrobky zůstaly podle prognózy EHK OSN pro rok 2004 v celém regionu EHK OSN na vysokých objemech, jak je evidentní z rostoucí spotřeby již třetím po sobě jdoucím rokem. Tento vývoj ale není univerzální ve všech zemích ani u všech výrobků.

Hnacím motorem poptávky po dřevařských výrobcích v regionu EHK OSN byly Spojené Státy, a to po primárních i sekundárních výrobcích, v souvislosti s výstavbou domků a bytů, v počtu cca 2 milióny jednotek, tak jako v roce 2003.

Mimo region prudce vzrostl čínský a japonský dovoz temperátního a tropického dřeva.

Rozvoj sektoru s dřevařskými výrobky v Číně byl mohutný a vzrůstající měrou ovlivnil světový obchod a strukturální změny v Severní Americe, od výroby nábytku až po lesy. Čína dovážela kulatinu a řezivo z mnoha zdrojů, včetně regionu EHK OSN, zvláště pak z Ruska.

Trhy s certifikovanými dřevařskými výrobky jsou ovlivňovány částečně vládní politikou zajišťující trvale udržitelné lesní hospodářství a legálnost zdroje jejich nákupu. Certifikovaná plocha lesů se celosvětově blíží 200 miliónům hektarů, z nichž většina je v regionu EHK OSN.

Politika podpory využití dřeva k energetickému účelu a rekordně vysoké ceny ropy vyústily v jeho vyšší spotřebu a sektory výroby buničiny a desek na bázi dřeva se proto obávají vyšších nákladů na nákup vstupní suroviny.

7.2.1 Průmyslové dřevo jehličnaté a jehličnaté řezivo

Výroba (těžba) průmyslového dřeva jehličnatého se v roce 2004 zvýšila proti roku 2003 v Evropě o téměř 1,0 % na 281,2 mil. m³, v SNS o 1,0 % na 92,9 mil. m³ a v Severní Americe se o méně než 0,1 % snížila na 433,1 mil. m³. V Evropě byl podíl jehličnaté kulatiny 137,3 mil. m³ (-0,9 %), v SNS 50,3 mil. m³ (+2,1 %) a v Severní Americe 323,4 mil. m³ (+0,1 %) a podíl jehličnaté vlákniny byl v Evropě 98,4 mil. m³ (+4,4 %), v SNS 33,3 mil. m³ (+1,2 %) a v Severní Americe činil podíl 100,9 mil. m³ (-0,9 %). Zbývající podíl bylo ostatní průmyslové dřevo.

Spotřeba jehličnaté kulatiny se proti roku 2003 zvýšila v Evropě na 183,5 mil. m³ (+0,1 %), v SNS na 41,1 mil. m³ (+4,0 %) a v Severní Americe na 318,9 mil. m³ (+0,5 %); spotřeba jehličnaté vlákniny se zvýšila v Evropě na 101,8 mil. m³ (+5,8 %) a v SNS na 18,8 mil. m³ (+2,2 %) a snížila v Severní Americe na 100,5 mil. m³ (-1,3 %). V obchodu s jehličnatou kulatinou se zvýšil proti roku 2003 dovoz v Evropě na 19,7 mil. m³ (+7,6 %), v Severní Americe na 5,3 mil. m³ (+1,0 %) a vývoz klesl v Evropě na 9,5 mil. m³ (-3,3 %), v SNS na 9,2 mil. m³ (-9,8 %) a v Severní Americe na 9,9 mil. m³ (-10,2 %).

V obchodu s jehličnatou vlákninou se ve srovnání s rokem 2003 v Evropě zvýšil dovoz na 11,6 mil. m³ (+9,1 %), ale v Severní Americe došlo ke snížení o téměř 50 % na 265 tis. m³. Vývoz v Evropě klesl na 8,3 mil. m³ (-3,3 %), v SNS zůstal na úrovni roku 2003 14,5 mil. m³ a v Severní Americe stoupl na 600 tis. m³ (+15,1 %).

Globalizace v sektoru jehličnatého řeziva pokračovala i v roce 2004 a je charakterizována všeobecně pozitivními trhy na celém světě. V Severní Americe byly tržní podmínky pro jehličnaté řezivo velmi příznivé, poptávka na čínském a japonském trhu se zvýšila.

Výroba jehličnatého řeziva zaznamenala v roce 2004 proti roku 2003 nárůst v celém regionu EHK OSN, a to v Evropě na 100,4 mil. m³ (+2,1 %), v SNS na 21,9 mil. m³ (+3,5 %) a v Severní Americe na 119,7 mil. m³ (+2,2 %).

Spotřeba jehličnatého řeziva v regionu EHK OSN vzrostla v roce 2004 proti roku 2003 o 1,4 % a dosáhla 222 miliónů m³, z toho v Evropě 96,9 mil. m³, v SNS 9,3 mil. m³ a v Severní Americe 116,4 mil. m³.

Poptávka po jehličnatém řezivu vzrostla v západní Evropě a Japonsku, čehož využili zejména evropští vývozci. Ve Spojených státech pokračoval vzestup dovozu jehličnatého řeziva. Dovoz jehličnatého řeziva se zvýšil v Evropě na 40,1 mil. m³ (3,3 %) a v Severní Americe na 36,5 mil. m³ (+2,2 %), zatím co v SNS zůstal na úrovni roku 2003 0,4 mil. m³. Vývoz jehličnatého řeziva se v celém regionu EHK OSN zvýšil. V Evropě na 45,0 mil. m³ (+3,3 %), v SNS na 13,1 mil. m³ (+5,8 %) a v Severní Americe na 39,8 mil. m³ (+3,6 %).

7.2.2 Průmyslové dřevo listnaté a listnaté řezivo

Zvýšení spotřeby listnaté kulatiny v celém regionu EHK OSN, v Evropě 36,8 mil. m³ (+0,3 %), v SNS na 14,9 mil. m³ (+1,3 %) a v Severní Americe na 78,8 mil. m³ (+0,9 %) vyvolalo zvýšení výroby v Evropě na 37,2 mil. m³ (+0,4 %), v SNS na 14,5 mil. m³ (+1,4 %) a v Severní Americe na 79,6 mil. m³ (+1,3 %), a to ve srovnání s rokem 2003.

V obchodu s listnatou kulatinou se v Evropě zvýšil dovoz na 2,7 mil. m³ (+3,2 %) i vývoz na 3,1 mil. m³ (+4,0 %), v SNS se nezměnil ani dovoz (0,8 mil. m³) ani vývoz (0,4 mil. m³) a v Severní Americe se dovoz snížil na 1,6 mil. m³ (-17,0 %) a výše vývozu se nezměnila (2,38 mil. m³).

U listnaté vlákniny došlo v celém regionu EHK OSN ke zvýšení spotřeby. V Evropě na 54,2 mil. m³ (+8,8 %), v SNS na 11,6 mil. m³ (+2,6 %) a v Severní Americe na 82,6 mil. m³ (+0,1 %). Zvýšená spotřeba vyvolala zvýšení výroby v Evropě na 45,4 mil. m³ (+1,4 %), v SNS na 22,0 mil. m³ (+1,4 %) a v Severní Americe na 82,8 mil. m³ (+0,1 %).

V obchodu s listnatou vlákninou se v Evropě zvýšil dovoz a snížil vývoz a v Severní Americe se zvýšil dovoz i vývoz.

V roce 2004 se potvrdila prognóza na zvýšení spotřeby listnatého řeziva v celém regionu EHK OSN. Došlo ke zvýšení o 2,4 %, z toho v Evropě na 16,0 mil. m³, v SNS na 2,9 mil. m³ a v Severní Americe na 27,9 mil. m³. Zvýšení spotřeby vyvolalo i mírné zvýšení výroby v Evropě na 15,1 mil. m³, v SNS na 3,7 mil. m³ a v Severní Americe na 29,5 mil. m³.

Obchod s listnatým řezivem posílil se vzrůstající poptávkou a vyššími cenami ve Spojených Státech a v Evropě, ovlivněné rostoucí výstavbou domků a bytů v Evropě a Severní Americe. V celém regionu EHK OSN došlo ke zvýšení jak dovozu, tak vývozu.

Tabulka 7.2.1.1 Výroba, dovoz a vývoz průmyslového dřeva jehličnatého a jehličnatého řeziva v mil. m³

Země	Průmyslové dřevo jehličnaté												Výr
	Výroba				Dovoz				Vývoz				
	Kulatina		Vláknina-kulat., štěpka		Kulatina		Vláknina-kulat., štěpka		Kulatina		Vláknina-kulat., štěpka		
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	
Rakousko	10,68	10,55	2,60	2,36	5,56	6,1	0,82	0,80	0,44	0,45	0,08	0,06	10,26
Česká rep.	8,11	7,63	4,49	4,88	0,31	0,35	0,16	0,30	2,15	1,67	0,53	0,54	3,50
Finsko	23,59	23,67	19,52	21,45	3,55	3,44	2,48	2,76	0,12	0,13	0,30	0,28	13,64
Francie	15,29	15,50	6,03	6,00	0,59	0,54	0,50	0,67	0,80	0,86	1,36	1,18	7,66
Německo	26,92	24,50	7,40	7,53	1,92	2,00	0,26	0,28	2,25	2,30	0,53	0,40	16,34
Itálie	0,65	0,72	0,17	0,17	0,71
Norsko	3,65	3,87	3,04	3,20	0,49	0,60	1,60	1,65	0,15	0,16	0,24	0,17	2,20
Polsko	9,17	9,30	9,10	9,25	0,07	0,07	0,13	0,12	0,24	0,25	0,61	0,58	2,79
Švédsko	33,82	34,90	23,40	24,00	1,70	1,80	3,30	3,60	0,76	0,80	0,73	0,72	16,70
Ostatní¹⁾	43,05	42,71	18,52	19,61	4,15	4,84	1,44	1,48	2,95	2,91	4,44	4,40	24,48
Celkem Evropa	174,93	173,35	94,27	98,45	18,34	19,74	10,69	11,66	9,86	9,53	8,82	8,33	98,28
Rusko	45,00	45,60	31,50	31,90	0,00	0,00	0,00	0,00	10,20	9,20	14,50	14,50	17,73
Ostatní²⁾	4,75	4,75	1,41	2,41	3,46
Celkem SNS	49,75	50,35	32,91	33,31	0,00	0,00	0,00	0,00	10,20	9,20	14,50	14,50	21,19
Kanada	150,00	150,00	7,00	6,00	3,35	3,30	0,53	0,25	4,12	2,90	0,02	0,05	55,91
Spojené Státy	173,00	173,46	94,86	94,90	1,93	2,03	0,01	0,01	6,91	7,00	0,50	0,55	61,19
Celkem Severní Amerika	323,00	323,46	101,86	100,90	5,28	5,33	0,54	0,26	11,03	9,90	0,52	0,60	117,10

Pramen: MZe

Source: Ministry of Agriculture

Poznámka: 2004 - odhady z října 2004; 2004 -

1) Belgie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Dánsko, Estonsko, Řecko, Maďarsko, Irsko, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Holandsko, Portugalsko, Rumunsko, Srbsko a Černá Hora, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švýcarsko, Rep. Makedonie, Turecko, Spojené Království;

2) Bělorusko, Kazachstan, Ukrajina;

... data nejsou dostupná;

Tabulka 7.2.2.1 Výroba, dovoz a vývoz průmyslového dřeva listnatého a listnatého řeziva (temperátního) v mil. m³

Země	Průmyslové dřevo listnaté												Výroba	
	Výroba				Dovoz				Vývoz					
	Kulatina		Vláknina-kulat., štěpka		Kulatina		Vláknina-kulat., štěpka		Kulatina		Vláknina-kulat., štěpka			
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Rakousko	0,40	0,40	0,64	0,57	0,30	0,25	0,81	0,88	0,13	0,10	0,13	0,10	0,21	0,22
Česká rep.	0,50	0,50	0,47	0,47	0,12	0,12	0,01	0,01	0,03	0,03	0,24	0,24	0,30	0,30
Finsko	0,98	0,85	5,14	5,36	0,58	0,58	6,24	6,60	0,01	0,01	0,00	0,00	0,10	0,10
Francie	5,80	5,60	6,08	5,50	0,23	0,18	0,35	0,27	0,50	0,58	1,44	1,00	2,08	2,02
Německo	3,75	3,70	3,72	3,27	0,02	0,02	0,22	0,23	0,76	0,75	0,52	0,60	1,07	1,20
Itálie	0,98	0,97	0,42	0,42	0,89	0,92
Norsko	0,01	0,01	0,04	0,05	0,01	0,01	0,50	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02
Polsko	2,60	2,65	4,15	4,25	0,11	0,12	0,36	0,40	0,07	0,08	0,03	0,03	0,57	0,60
Švédsko	0,38	0,50	3,30	3,50	0,06	0,09	3,44	3,90	0,00	0,00	0,02	0,02	0,13	0,13
Ostatní ¹⁾	21,63	22,01	20,82	22,03	1,24	1,39	3,72	3,67	1,52	1,59	5,45	5,62	9,45	9,65
Celkem Evropa	37,03	37,19	44,78	45,42	2,67	2,76	15,65	16,46	3,02	3,14	7,83	7,61	14,82	15,16
Rusko	13,30	13,50	20,70	21,00	0,80	0,80	0,00	0,00	0,40	0,40	10,40	10,40	2,41	2,52
Ostatní ²⁾	0,98	0,98	1,00	1,00	1,19	1,19
Celkem SNS	14,28	14,48	21,70	22,00	0,80	0,80	0,00	0,00	0,40	0,40	10,40	10,40	3,60	3,71
Kanada	17,00	18,00	16,00	16,00	1,74	1,40	0,33	0,45	0,21	0,21	0,11	0,15	1,65	1,65
Spojené Státy	61,58	61,60	66,71	66,80	0,19	0,20	0,11	0,08	2,17	2,17	0,49	0,52	27,85	27,86
Celkem Severní Amerika	78,58	79,60	82,71	82,80	1,93	1,60	0,44	0,53	2,38	2,38	0,60	0,67	29,50	29,51

Pramen: MZe

Poznámka: 2004 - odhady z října 2004; 2004;

1) Belgie, Bosna-Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Dánsko, Estonsko, Řecko, Maďarsko, Irsko, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Holandsko, Portugalsko, Rumunsko, Srbsko a Černá Hora, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švýcarsko, Rep. Makedonie, Turecko, Spojené Království;

2) Bělorusko, Kazachstan, Ukrajina;

data nejsou dostupná;;

8. Informatika, výzkum, vzdělávání a práce s veřejností

8.1 Informační střediska pro odvětví lesního hospodářství

V této oblasti působí jednak Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti Jíloviště-Strnady, který byl v roce 2003 pověřen výkonem činností na úseku „Odvětvového informačního střediska pro lesní hospodářství a myslivosti“, jednak Ústav pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýse nad Labem svou organizační jednotkou „Informační datové centrum“.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti Jíloviště-Strnady (VÚLHM) byl v roce 2004 pověřen výkonem činností v oblasti odvětvového informačního střediska pro lesní hospodářství a myslivost. Ústav v rámci tohoto pověření poskytuje zájemcům odborné informace, které slouží jako základ pro vědeckou, výzkumnou a výchovnou činnost. Spravuje oborovou knihovnu, zpracovává domácí a zahraniční lesnickou a mysliveckou literaturu a vydává vědecké a informační publikace.

Ústav současně poskytuje průběžný poradenský servis pro subjekty hospodařící v lesích, který zahrnuje zejména vyhledávání odborných publikovaných informací a vyhotovování rešerší a odborných literárních přehledů v oboru lesního hospodářství a myslivosti.

Odvětvové informační středisko pro lesní hospodářství a myslivost (ODIS LHM) shromažďuje dostupnou lesnickou a mysliveckou literaturu z ČR i ze zahraničí. Literatura je ve středisku ukládána i zpřístupňována standardními knihovnickými, dokumentačními a archivačními metodami a rovněž i moderními informačními metodami.

Knihovna VÚLHM obhospodařuje a průběžně aktualizuje knižní fond přesahující 50 tis. domácích i zahraničních publikací a plní standardní knihovnické činnosti (akvizice, katalogizace, půjčování knih a časopisů, meziknihovní výpůjční služba, mezinárodní výměna publikací, dokumentace a archivace publikací a zpráv atd.). Literatura je opatřována především výměnou, nákupem nebo darem.

V roce 2004 byl tradičně největší zájem o publikace VÚLHM (celkem bylo zájemcům zasláno 3 236 výtisků, z toho 2 534 ks v rámci ČR a 702 ks do zahraničí). Do databázi knihovny a lesnické dokumentace přibylo 821 vlastních záznamů.

Současně je středisko pověřeno vydáváním publikací, včetně jejich redakčního zpracování. Mezi základní publikace vydávané ODIS LHM patří: Zprávy lesnického výzkumu, Communicationes Instituti Forestalis Bohemicae, Lesnický průvodce, Bulletin TEI a v neposlední řadě Výroční zpráva VÚLHM. Zároveň středisko slouží jako podpora ostatních útvarů VÚLHM při prezentaci výsledků činnosti formou zpracovávání sborníků, ročenek apod.

Služeb ODIS LHM v průběhu roku nejvíce využívali vědečtí a výzkumní pracovníci (VÚLHM a VS Opočno i Uherské Hradiště), dále vědečtí pracovníci, pedagogové a studenti (FLE ČZU Praha, LDF MZLU Brno, SLŠ a VOŠL Trutnov, Písek, SLŠ Hranice, Žlutice i řada SOUL). Rovněž služeb ODIS využívá i odborná lesnická veřejnost. Velmi důležitá je i široká spolupráce se zahraničními partnerskými institucemi, firmami a jednotlivými odborníky.

Odvětvové informační středisko pro lesní hospodářství a myslivost (ODIS LHM)

ODIS LHM shromažďuje dostupnou lesnickou a mysliveckou literaturu z ČR i ze zahraničí. Literatura je ukládána a zpřístupňována jak standardními knihovnickými, dokumentačními a archivačními metodami, tak i moderními informačními metodami.

Středisko vede a rozšiřuje odvětvovou lesnickou a mysliveckou knihovnu o rozsahu 55 tisíc svazků. Literatura je shromažďována především výměnou, nákupem nebo darem.

V průběhu roku 2004 bylo celkem získáno 146 knih (nákupem 98 ks, darem 5 ks, výměnou 43 ks), 131 brožur (nákupem 55 ks, darem 14 ks, výměnou 62 ks), 5 slovníků nákupem, dále 7 učebnic (nákup 1 ks, výměna 6 ks) a 11 multimedií (nákupem 2 ks, darem 3 ks, výměnou 6 ks). Do archivu bylo uloženo celkem 120 závěrečných zpráv a 79 cestovních zpráv pracovníků VÚLHM.

ODIS LHM rovněž vydává publikace včetně jejich redakčního zpracování:

- Odborné a vědecké publikace:

Communicationes Instituti Forestalis Bohemicae

Zprávy lesnického výzkumu

Lesnický průvodce

Bulletin TEI

O publikace VÚLHM byl v tomto roce tradičně velký zájem. Celkem bylo rozesláno 3 236 výtisků našich publikací, z toho 2 534 výtisků v rámci ČR a 702 výtisků do zahraničí.

- Informační materiály:

Přirůstkové seznamy knihovny VÚLHM – čtvrtletně jsou aktualizovány, přístupné jsou na webových stránkách.

Rešerše z lesnické a myslivecké literatury – zpracováno bylo 7 rozsáhlých rešerší.

Výroční zpráva za rok 2003.

Aktuality z lesnického výzkumu a literatury na internetu včetně elektronických verzí dokumentů.

Kromě výše zmíněných publikací byly pro ostatní útvary VÚLHM a z pověření MZe redakčně zpracovány následující tituly:

Zpravodaj ochrany lesa

Leták „Populus nigra“

Legal Aspects of European Forest Sustainable Development

Monitoring zdravotního stavu lesa

Lesy a jejich příspěvek k rozvoji regionů po vstupu ČR do EU

ODIS LHM v rámci své poradenské činnosti předkládá náměty na internetové stránky MZe a aktivně se účastní tvorby i naplňování informačního systému MZe průběžně dle požadavků zřizovatele.

Informační datové centrum (IDC) Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýse nad Labem

Útvar Informačních a komunikačních technologií (ISaT) v ÚHÚL

Útvar ISaT plní úkoly v souladu s předmětem činnosti a podporuje rozvoj odborných činností v HÚL. Informační systémy (IS) jsou cestou k cíli, kterým je správa, uložení a analýzy dat HÚL, poskytování podkladů, snadnější orientace a tím kvalifikovanější rozhodování v dnešní přemíře informací. Základní koncepční cíl – zabezpečit provoz všech systémů v ÚHÚL Brandýs nad Labem ve vazbě k IS/IT/ICT a to jak z hlediska stávajících požadavků HÚL, tak i s ohledem na nové požadavky plynoucí z nepřetržitých změn v této oblasti a i z podnětů naší organizace. ÚHÚL vytváří podmínky pro optimální rozvoj technické, programové, organizační, datové základny a mobilizuje lidské zdroje pro splnění dílčích strategií definovaných v předmětu činnosti. Jednotliví vedoucí oddělení odpovídají za praktickou realizaci přijatých rozhodnutí, správu a rozvoj systému, HW, SW, komunikační a systémovou integritu, rozvoj odbornosti pracovníků a ostatních zaměstnanců v užívání IS/IT/ICT pro plnění svých odborných úkolů v rozsahu pracovní náplně.

Informační a datové centrum

Informační a datové centrum (IDC) a jeho datový sklad (DS IDC) je organizační jednotkou Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL), která zajišťuje vedení centrální databáze a archivu o lesích a myslivosti v ČR, včetně dat monitoringu a dalších navazujících informací. Informační a datové centrum obsahuje údaje, které jsou shromažďovány po tři desetiletí. Tato data jsou postupně využívána pro plánování hospodářských opatření v lesích a k prognózám vývoje těchto opatření s ohledem na trvale udržitelné hospodaření.

Datový sklad IDC se skládá z několika nosných databází s různým obsahem a strukturou podle zaměření (IL, OPRL, LHPO, Metadata, SLHP a ISL). Činnosti jsou směřovány k údržbě a správě dat LHP(O) a dalších klientů v jednotném databázovém prostředí - import dat, kontroly dat, prohlížení podrobných dat, práce s daty, editace dat, export dat, analýzy nad daty a následné exporty, maximální využití dat LHP(O) a provázanost s ostatními daty (OPRL, IL, SLHP...). Vstupní data se kontrolují v souladu s platným ISLH a v rozsahu povinných položek v daném roce pomocí SW KoPla. IDC podporuje práci SSL, podílí se na identifikaci a souvislém zobrazení ČR, vydává data, spravuje data a podporuje ostatní skupiny ústavu. Dále zajišťuje výstupy pro tvorbu znalostní databáze HÚL.

Úkolem je :

- Průběžně doplňovat a spravovat data o lesích a lesním hospodářství České republiky.
- Poskytovat jednotná data o lesích a lesním hospodářství České republiky dle pravidel stanovených Ministerstvem zemědělství České republiky.
- Zabezpečit provoz lesnického archivu digitálních a analogových dat.
- Poskytovat servis pro státní správu lesů i pro další orgány státní správy a vlastníky lesa, zlepšit informovanost směrem k Evropské unii.
- Zjednodušit, zrychlit a standardizovat přístup k datům spravovaným v Datovém skladu prostřednictvím webovských technologií v souladu s principy INSPIRE.
- Zajistit přístupy k datům a analytickým výsledkům při zachování dostatečné ochrany dat proti jejich zneužití.

Oddělení informačních a komunikačních technologií (ICT)

zajišťuje systémové a technické zabezpečení informačních technologií (IT) v ÚHÚL jak po stránce hardware, tak po stránce software. Dále zabezpečuje fungování internetového a intranetového řešení ÚHÚL představovaného vlastní konektivitou mezi pobočkou a ústředím a správou služeb používaných v rámci tohoto spojení (konkrétně E-mail, WWW služby, databázová konektivita). V oblasti webových služeb zabezpečuje tvorbu, správu a údržbu oficiálních webových stránek ÚHÚL. Oddělení ICT dále zabezpečuje rozvoj v oblasti IT v ÚHÚL, řeší modernizaci aktivních a pasivních prvků sítě, upgrade software, pro specifické oblasti plně spolupracuje s dalšími odbornými skupinami (GIS skupinou, Kontrolní skupinou, IL). Spravuje centrální databázi informací o lesích .

Oddělení provozu geografických informačních systémů (DS GIS)

zabezpečuje plnění v oblasti sběru a zpracování dat, kartografických výstupů prostřednictvím technologií GIS - je nositelkou těchto technologií v ÚHÚL Brandýs nad Labem. Základem činnosti je práce podle schválených metodických pokynů, závazných metodických dokumentů a metodik. Mezi hlavní aktivity patří činnosti v rámci popsaných technologií datového skladu IDC (klient OPRL) a jeho prezentace, projekty a další činnosti např.:

- Provoz systému pro tvorbu a správu odborných databází HÚL.
- Rozvíjení služeb výdeje a příjmu dat formou rozvoje webových aplikací a služeb.
- Podporování interoperability mezi systémy, konkurenceschopnost organizace.
- Vytváření analytických nástrojů pro výstupy ze znalostní odborné databáze DS IDC a jejich prezentace.
- Rozvíjení činnosti v oblasti GIS formou pilotních řešení a projektů podporující jednotlivé úkoly útvarů a poboček ÚHÚL.

Oddělení technologických provozů informačního a datového centra (TP IDC)

má za úkol zajišťovat finální technologie exportů dat a výrobní služby pro všechny činnosti ÚHÚL. K tomuto účelu je oddělení vybavené speciálními výrobními prostředky pro plnění úkolů v oblasti pořízení (skenování), přípravy a zpracování grafických podkladů a prezentací, přípravy a tisk, včetně finalizace (knihárna, laminace, atd) a archivace analogových podkladů a map.

8.2 Lesnický výzkum

Výraznou roli v oblasti lesnického výzkumu hraje Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti Jiloviště-Strnady, který provádí výzkumnou, expertní a poradenskou činnost pro státní správu a vlastníky lesů hrazenou z prostředků MZe. Výzkumnou činností v oblasti lesního hospodářství v České republice se zabývá řada dalších institucí, např. „lesnické“ fakulty v Praze a v Brně a soukromé výzkumné organizace.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM)

V roce 2004 **Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM)** vykonával celkem 98 aktivit od různých zadavatelů. Nově bylo zahájeno řešení 2 výzkumných záměrů (*Stabilizace funkcí lesa v biotopech narušených antropogenní činností v měnicích se podmínkách prostředí a Šlechtění lesních dřevin a záchrana genových zdrojů cenných a ohrožených populací včetně biotechnologických postupů, metod molekulární biologie a poznatků lesního semenářství v lesním hospodářství*), řešilo se 14 projektů Národní agentury pro zemědělský výzkum, z toho byly 3 výzkumné projekty nově zahájeny. Od dalších zadavatelů (GA ČR, MŽP, MŠMT) bylo v roce 2004 řešeno 8 výzkumných projektů.

Pro zřizovatele bylo realizováno 52 činností, z toho 29 trvalých pověření, které poskytovaly údaje pro rozhodovací proces jednotlivých odborů MZe. Dále pokračovalo provádění expertní a poradenské činnosti pro vlastníky a správce lesů, které je nasměrováno do 10 oblastí - lesní ochranná služba, uznávání genových zdrojů, lesní semenářství, pěstování rychlerostoucích dřevin, kontrola reprodukčních zdrojů, záchrana genofondu lesních dřevin s pomocí biotechnologií, školkařství, obnova a pěstování lesa, škody na lese způsobené imisemi a zpřístupnění odborných a publikovaných informací. Ostatní expertní činnost probíhala v rámci 22 projektů (včetně 3 končících výzkumných projektů pro Grantovou agenturu LČR).

Bylo podáno 5 návrhů výzkumných projektů v rámci Národního programu výzkumu I, z nichž byly 3 projekty přijaty.

Značná pozornost byla věnována zabezpečení kontrolního systému v souladu s § 30 zákona č. 149/2003 Sb. K 1. lednu 2004 byl zřízen nový útvar kontroly reprodukčních zdrojů, který úzce spolupracuje s dalšími útvary VÚLHM. V souvislosti se zabezpečením této činnosti byla dokončena akreditace izoenzymové laboratoře.

Nadále se prohlubovala mezinárodní spolupráce (v roce 2004 - 12 projektů), což se projevuje i na přímé spolupráci na zahraničních projektech (např. COST).

Finanční zdroje na výzkum a odbornou činnost byly tvořeny z 89 % prostředky MZe (pověření, NAZV, služby apod.). Grantové prostředky z jiných resortů představovaly 3 % z celkových zdrojů a 8 % tvořily ostatní výnosy.

Významná byla rovněž ediční činnost VÚLHM a publikační činnost v tuzemských i zahraničních odborných časopisech (celkem bylo publikováno 295 článků, z toho 24 vědeckých, 241 odborných a 30 populárních). Zaměstnanci ústavu se účastnili celé řady národních a mezinárodních vědeckých a odborných konferencí, zastupovali ČR na jednáních vyplývajících z rezolucí ministerských konferencí (Štrasburk, Helsinky) – ICP Forests, Forest Focus, EUFORGEN apod. Nadále pokračovala spolupráce s lesnickými výzkumnými institucemi a dalšími univerzitami v pedagogické oblasti.

Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně (LDF)

V roce 2004 bylo na Lesnické a dřevařské fakultě MZLU v Brně v oblasti vědecko-výzkumné činnosti řešeno celkem 156 grantových projektů a zakázek. Z nich největšího nárůstu oproti předchozímu období bylo dosaženo v Grantové agentuře ČR (11 projektů), v NAZV (8 projektů), v resortu MŽP (9 projektů) a v resortu MŠMT (22 projektů). Oproti předchozímu období naopak klesl počet zakázek z MZe.

Řešená problematika výzkumných záměrů fakulty představuje dlouhodobé prioritní oblasti odborného zaměření fakulty. Oba výzkumné záměry fakulty „*Dřevo z antropicky ovlivněných lesů-vlastnosti, využití a vliv na obývané prostředí*“ a „*Trvale udržitelné hospodaření v lesích a v krajině - od koncepce k realizaci*“, se podařilo v roce 2004 s dobrým hodnocením ukončit a výsledky jsou nabízeny všem potenciálním uživatelům prostřednictvím publikovaných sborníků „*Anotovaný přehled publikovaných prací VZ*“ a sborníku „*Katalog významných výsledků dosažených při řešení VZ v letech 1999-2004*“. V novém výzkumném záměru fakulty pro období 2005-2010 „*Les a dřevo – podpora funkčně integrovaného lesního hospodářství a využívání dřeva jako obnovitelné suroviny*“ došlo dále k posílení výzkumných aktivit ve zvláště chráněných územích ČR formulovaných v programu NATURA 2000 a v těsnějším propojení výzkumných aktivit lesnického, krajinářského a dřevařského oboru.

Koordinovaná, permanentní aktivita v rámci výzkumných záměrů významným způsobem napomohla ke zvýšení publikační aktivity. V jednotlivých kategoriích byl největší nárůst u odborných článků (449), vědeckých studií (118), ale významný nárůst byl zaznamenán i u původních vědeckých prací (103).

Významných výsledků bylo např. dosaženo při řešení problematiky zdravotního stavu smrkových porostů.

Významné jsou zahraniční kontakty jednotlivých pracovišť fakulty. Ty spočívají zejména v oboustranné výměně zkušeností, v pořádání společných konferencí, publikační činnosti a v řešení společných projektů.

Fakulta lesnická a environmentální České zemědělské univerzity v Praze (FLE)

Lesnická a environmentální fakulta ČZU je na poli vědy a výzkumu relativně mladým subjektem. Přesto si však od svého znovuoobnovení v roce 1990 i v této oblasti dokázala vydobýt významné postavení v národním i mezinárodním měřítku.

Na FLE se postupně vyprofilovaly tyto dva hlavní směry vědecko-výzkumné činnosti:

- **lesnicko – dřevařský**, který se zabývá všemi oblastmi lesnického výzkumu počínaje dendrologií, lesnickou botanikou, typologií a ekologií lesa, přes zakládání a pěstování lesů, ochranu lesů, hospodářskou úpravu lesa a dendrometrii až po těžbu a zpracování dřeva, lesnickou ekonomiku a problematiku řízení lesního hospodářství a dále problematikou dřevozpracujícího průmyslu a technologiemi zpracování dřeva.
- **krajinářsko – ekologický**, který řeší aktuální problémy antropogenně využívané krajiny v podmínkách střední Evropy, zejména pak ochranu a zvyšování ekologické stability krajiny, problematiku biologické diverzity, ekologii populací a společenstev, ochranu přírody, optimalizaci vodního režimu, protipovodňových opatření, revitalizaci říčních systémů, rekultivaci a ochranu půdy, organizaci krajinného prostoru, problematiku odpadů, starých ekologických zátěží, transporty znečištění až po hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA a SEA) a ekonomiku a politiku životního prostředí.

Na FLE bylo v roce 2004 dokončeno řešení 4 výzkumných záměrů MŠMT (*Možnosti zvyšování ekologické stability, retence a akumulace vody v krajině, Lesnictví v limitních ekonomických a ekologických podmínkách, Využití vzácných dřevin v polyfunkčním lesním hospodářství a systému lesy-dřevo v ČR, Obnova funkčních lesních ekosystémů Krušných hor*).

Mimo to je na jednotlivých katedrách řešena řada domácích i zahraničních projektů. Celkem bylo v roce 2004 získáno více jak 22,5 mil. Kč z vnějších zdrojů, kromě již zmíněných 4 výzkumných záměrů bylo řešeno dalších 52 projektů – z toho 36 jako hlavní řešitelství a 16 jako spoluřešitelství. Struktura projektů podle poskytovatelů GAČR (8 projektů), MŽP (12 projektů), NAZV (8 projektů), MZe (2 projekty), GAAV (1 projekt), SÚJB (1 projekt), LČR (2 projekty), Pardubický kraj (1 projekt), FRVŠ (12 projektů). Ze hraničí bylo získáno 5 grantů. Lesnická a environmentální fakulta má od roku 2001 též svou interní grantovou agenturu (VGA – Vnitřní grantová agentura FLE), jejího rozpočtu bylo v roce 2004 podpořeno celkem 27 projektů. Z prostředků VGA jsou podporovány projekty mladých vědeckých pracovníků a studentů v doktorských a magisterských studijních programech.

Výsledky vědeckovýzkumné práce jsou pravidelně publikovány ve vědeckých i odborných časopisech a na vědeckých konferencích. V roce 2004 publikovali akademičtí pracovníci FLE celkem 55 článků ve vědeckých časopisech (20 s IF a 35 bez IF), 31 knižních publikací, 60 článků v odborných časopisech a 245 sdělení na vědeckých konferencích (z toho 80 mezinárodních).

V roce 2004 došlo k dalšímu prohloubení spolupráce s významnými evropskými i mimoevropskými institucemi lesnického a environmentálního zaměření. Významná byla tradiční spolupráce s lesnickými výzkumnými institucemi v České republice.

8.3 Propagace a ediční činnost, audiovizuální pořady

Propagační a ediční činnost úseku lesního hospodářství byla orientována na poradenství a osvětu v lesním hospodářství a na propagaci lesního hospodářství.

K poradenství, osvětě i propagaci lesního hospodářství využíval úsek lesního hospodářství lesnický tisk, propagační materiály, cílené publikace, výstavy, výrobu videoprogramů a filmů.

Přehled aktivit na úseku ediční činnosti, videotvorby, výstavnictví a komunikace s veřejností:

Ediční činnost

V průběhu roku 2004 bylo vzhledem k omezeným finančním prostředkům vydáno celkem 12 titulů (včetně spoluvydavatelství činnosti):

Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství ČR k 31. 12. 2003

Závazná pravidla pro poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích v roce 2004 a způsobu kontroly jejich využití

Kůrovci na jehličnanech

Poškození lesních dřevin

Strom, les, příroda a člověk

Průvodce naučnou stezkou – ČSOP při SLŠ Trutnov

FORMICA – Zpravodaj pro aplikovaný výzkum a ochranu lesních mravenců (ČSOP Liberec)

Almanach k 50. výročí lesnického školství ve Šluknově

Porovnání metod hodnocení mimoprodukčních funkcí lesa – sborník z celostátního semináře ČLS

Pěstování sazenic dubu – sborník ze semináře ČLS

Základní problémy lesnictví v roce vstupu do EU – sborník z celostátního semináře ČLS

Vliv rozšíření EU na lesní hospodářství ČR a další mezinárodní lesnické aktivity – sborník z konference ČLS

Samostatné přílohy (časopis Lesnická práce)

Závazná pravidla poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích v roce 2004 a způsobu kontroly jejich využití

Přímá účast úseku lesního hospodářství na tuzemských výstavách

8. mezinárodní lesnický veletrh SILVA REGINA 2004 Brno

ZEMĚ ŽIVITELKA 2004 České Budějovice

Vzdělání a řemesla České Budějovice

V časopise pro lesnickou vědu a praxi **Lesnická práce** byly v průběhu roku otištěny odborné články pracovníků úseku lesního hospodářství:

- Hodnocení transformace lesního hospodářství vyžaduje odstup
- Přestupky a jiné správní delikty podle lesního zákona ve světle zákona o přestupcích
- Finanční příspěvky na hospodaření v lesích v roce 2004
- Finské fórum věnované lesnictví
- Uvádění reprodukčního materiálu lesních dřevin do oběhu
- Mezinárodní seminář pořádaný ve spolupráci s FAO
- Skotové, lesy a lesnictví ve Skotsku
- EU hodnotí v předvečer rozšíření svoji lesnickou strategii
- Zasedání řídicího výboru programu EUFORGEN
- Lesy v rovnováze – spojení tradice a technologie
- Mistrovství světa dřevorubců 2004 – 26. ročník ve Valli di Lanzo v Itálii

Na úseku komunikace odvětví lesního hospodářství s veřejností se v tomto roce uskutečnilo několik konkrétních projektů se zaměřením na osvětu a propagaci lesního hospodářství.

V rámci lesní pedagogiky se podařilo zpracovat dva díly filmu o zimě, jako pomůcky pro lesní pedagogy, včetně dokumentujících fotografií. Rovněž se realizovaly dvě propagační akce na lesnickém veletrhu SILVA REGINA a celostátní výstavě ZEMĚ ŽIVITELKA, jichž se dohromady zúčastnilo cca 1000 dětí a dvě menší akce přímo v lese pro 36 dětí.

V projektu „Strategie pro vzdělávání a komunikaci v lesnictví“ probíhala spolupráce VÚLHM s ÚHÚL, která bude pokračovat i v následujícím roce. Dvě pracovnice VÚLHM byly proškoleny v dané problematice a účastnily se i tréninkových kurzů.

V rámci propagace lesního hospodářství byla ve spolupráci s VÚLHM, LČR a ÚHÚL navržena a realizována expozice na 8. lesnickém veletrhu SILVA REGINA v Brně. Ke zvýšení povědomí veřejnosti byly zpracovány informační texty, informační letáky a drobné reklamní předměty.

V průběhu roku byly z různých zdrojů shromažďovány informace o uskutečněných a připravovaných akcích s lesnickou problematikou. Z těchto podkladů byl zpracován „Registr uskutečněných a připravovaných akcí“, který byl průběžně aktualizován a pro veřejnost je přístupný na webových stránkách VÚLHM: www.vuhlhm.cz.

8.4 Spolupráce s nevládními lesnickými organizacemi

Česká akademie zemědělských věd – Odbor lesního hospodářství (ČAZV OLH)

ČAZV plní funkci poradního vědeckého orgánu ministra a vedení ministerstva. Celkem v 11 odborech sdružuje 635 členů, z toho 93 čestných členů. Zaměření ČAZV zahrnuje kompletně agrární sektor v oblasti biologických, technických i ekonomických věd, a to včetně potravinářství, vodního a lesního hospodářství.

Na úseku lesního hospodářství působí Odbor lesního hospodářství, který v současné době sdružuje 37 členů, z toho 6 členů čestných. V návaznosti na jednání Předsednictva ČAZV se zabýval především následující problematikou:

- Soutěž NAZV a NPV I. – sledování plnění harmonogramu, příprava nové soutěže.
- Terminologický slovník – za OLH.
- Vydavatelská činnost – úsilí o získání impact faktoru pro Journal of Forest Science.
- Publikace k 80. letům ČAZV – korektury rukopisu.
- Připomínkování zákonů a vyhlášek, směřujících do agrárního sektoru.

Významnou akcí bylo rovněž rozšířené zasedání Předsednictva ČAZV dne 25.8.2004 ve Výzkumném ústavu rybářském a hydrobiologickém ve Vodňanech k lesnické politice. Přítomní byli seznámeni s Národním lesnickým programem, Kritérii trvale udržitelného hospodaření, Certifikací hospodaření v lesích a Zásadními a aktuálními lesopolitickými problémy v roce vstupu do EU.

Hlavní činnost OLH se odehrávala v komisích.

Komise biologická

V roce 2004 se sešli členové Biologické komise OLH ČAZV celkem dvakrát na celostátních seminářích, resp. konferencích a setkáních.

Ve dnech 6.-7.5.2004 se uskutečnil dvoudenní seminář s exkurzí členů biologické komise společně s pobočkou Pro Silva Bohemica na téma „Využití LHP na podkladě provozní inventarizace při přestavbě na nepasečný les v Národním parku Podjíř“. Jednání se zúčastnilo 15 členů Biologické komise OLH + 60 členů pobočky Pro Silva Bohemica.

Druhé setkání členů biologické komise se uskutečnilo ve dnech 14.9.-16.9.2004 ve Křtinách na 5. česko-slovenském vědeckém sympoziu pedagogických a vědeckovýzkumných pracovišť oboru Pěstování lesa „Hlavní úkoly pěstování lesů na počátku 21. století“. V průběhu setkání byl na polesí Bílovice ŠLP Křtiny odhalen památník profesoru B. Polanskému. Jednání se zúčastnilo 20 členů biologické komise + 40 dalších účastníků z LDF MZLU Brno, FLE ČZU Praha, VÚLHM VS Opočno, LVÚ Zvolen a LDF TU Zvolen. Ze semináře byl vydán sborník referátů.

Komise pro genetiku, šlechtění a reprodukci lesních dřevin

Komise se sešla tradičně na dvou zasedáních, prvním jednodenním a druhém dvoudenním. První zasedání se uskutečnilo 3.3. 2004 ve VÚLHM Jíloviště-Strnady a bylo věnováno úloze chráněných území pro zachování genofondu původních druhů lesních dřevin. Druhé zasedání proběhlo 12.-13.9. 2004 v Arboretu Sofronka se zaměřením na provenienční výzkum druhů rodu Pinus.

Komise ekonomická

Ekonomická komise OLH ČAZV zasedala v roce 2004 dvakrát. Na prvním zasedání, konaném ve dnech 20.4. – 22.4.2004, byla hlavním tématem jednání ekonomika pěstební činnosti a ekonomické aspekty přírodě blízkých způsobů hospodaření v lesích. Toto dubnové zasedání EK bylo tentokrát společné s Ekonomickou komisí Odboru lesnictva Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied (EK OL SAPV).

Konkrétně se jednalo o ekonomických aspektech přírodě blízkého hospodaření při podpoře obnovy lesních porostů přirozeným zmlazením, ekonomických problémech trvale udržitelného obhospodařování lesa, ekonomice pěstební činnosti a ekonomických aspektech přírodě blízkých způsobů hospodaření v podmínkách LČR, ekonomicko-ekologických aspektech volby způsobu obnovy. Diskutována byla rovněž problematika českého lesního hospodářství v kontextu vstupu ČR do EU, včetně otázek využití strukturálních fondů, předpokládaného růstu významu lesů, pojetí lesa jako součásti venkova, právního rámce lesnictví a lesnické politiky, trhu s dřívím a lesnicko – dřevařského komplexu jako modelového příkladu ekologického průmyslového řetězce, trhu s lesními majetky atd.

Součástí zasedání EK bylo seznámení s LH v podmínkách LS LČR Luhačovice (v LO 38 – Bílé Karpaty a Vizovické Vrchy a LO 41 - Hostýnsko–vsetínské vrchy a Javorníky, převažující LVS dubobukový a bukodubový).

Podzimní jednání EK proběhlo ve dnech 19. a 20. 10. 2004 v Kostelci nad Černými Lesy. Tématicky bylo zaměřeno hlavně na posouzení současné ekonomické situace lesního hospodářství ČR a jeho perspektiv po vstupu ČR do EU. Zasedání EK podpořilo v usnesení názor na rozšíření institucionálního lesnického ekonomického výzkumu na VÚLHM s ohledem na zvyšující se potřebu ekonomických analýz v sektoru LH v ČR a v EU.

Součástí říjnového programu EK byla také problematika řízení a ekonomiky Školního lesního podniku ČZU Praha v Kostelci nad Černými Lesy ŠLP.

Komise pro mimoprodukční funkce lesa

Komise pro mimoprodukční funkce lesa se sešla nejprve 20.2.2004 na katedře hydromeliorací ČVUT Praha – Dejvice. Programem byla aktivace činnosti subkomise pro hrazení bystřin. Byl přijat program subkomise na rok 2005 a zvoleno nové vedení subkomise (Švihla předseda, Zuna místopředseda, Beran vědecký sekretář). Účast 15 členů komise. Dne 29.4.2004 se KMPFL sešla znovu na ČAZV v Praze k projednání:

- činnosti subkomise hrazení bystřin od 20.2.2004,
- přípravy celostátního semináře na téma "Uplatnění NLP v praxi s ohledem na MPFL; termín semináře byl dohodnut na září – říjen 2004.

Seminář se nekonal ve stanoveném termínu, protože větší část přednášejících byla v plánovaném období zaneprázdněna. Náhradní termín byl 8.2.2005, kdy se semináře zúčastnilo 110 pracovníků, z toho 25 členů komise MPFL.

Činnost subkomise hrazení bystřin se nepodařilo zcela aktivizovat.

Komise ochrany lesa

Členové komise se angažovali neformálně a podíleli na řadě aktivit, souvisejících s řešením aktuálních problémů. Jde zejména o angažovanost v problému změny managementu NP Šumava, zvětšení bezzásahových zón a tím ohrožení nejen cílů ochrany přírody v NPŠ, ale i hospodaření v lesích okolních majitelů. Jde o angažovanost kolegy Ivo Viceny v regionální pracovní komisi zabývající se problémy NPŠ a předsedy komise, Radomíra Mrkvy. Výstupem byly angažovanost a koncepčních podklady pro „Otevřený dopis RNDr. L. Ambroskovi“ zaslaném děkanem LDF, MZLU v Brně a „Prohlášení k vážnému ohrožení NPŠ“ vydaném komisí

ochrany lesa ČAZV společně s komisí ochrany lesa NLK. Na koncepci managementu NPŠ se navíc podílí předseda svou účastí ve Výkonném výboru Rady NPŠ (jako místopředseda), publikací názorů, konvenujících se stanoviskem sekce (text pro časopisy Šumava a Ochrana přírody).

Komise lesní techniky

Komise se scházela pouze na neformálních jednáních, na kterých byly diskutovány aktuální problémy lesního hospodářství.

Česká asociace podnikatelů v lesním hospodářství (ČAPLH)

Česká asociace podnikatelů v lesním hospodářství (ČAPLH) byla založena počátkem roku 1995 jako dobrovolné zájmové sdružení právnických osob, podnikajících v odvětví lesního hospodářství a dřevozpracujícího průmyslu. Logika reprodukce kulturního hospodářského lesa je ve středoevropských podmínkách úzce spjata s dlouhodobými perspektivami vlastníků lesa, firem obhospodařujících les a navazujících zpracovatelských odvětví. Tyto vazby diktuji nezbytnost spolupráce široké škály podnikatelských subjektů a proto je členství v ČAPLH otevřeno všem, kteří si tyto skutečnosti uvědomují a jsou ochotni aktivně podporovat společné zájmy. Členy ČAPLH se postupně stala naprostá většina významnějších firem podnikajících v lesnictví. V letech 2002 – 2003 došlo sice k poklesu počtu členů, ale protože důvodem bylo postupné slučování a vytváření větších firem, zvýšil se naopak podíl členských firem na celkovém objemu české lesnické výroby a tento podíl za rok 2004 představuje téměř 60 %.

ČAPLH však nezastupuje pouze podnikatele v lesním hospodářství. Významnými členy jsou totiž i největší české papírensko-celulóznové firmy a i významné české pilařské podniky.

I po vstupu České republiky do Evropské unie je nutná pomoc členům ČAPLH při adaptaci na tyto nové podmínky. Z tohoto důvodu se ČAPLH již v roce 2000 stala zakládajícím členem Evropské asociace podnikatelů v lesním hospodářství (ENFE) se sídlem v Německu a v roce 2001 byla ČAPLH přijata jako jediný český zástupce za řádného člena Evropské organizace pilařského průmyslu (EOS) se sídlem v Bruselu. Ve vedení obou organizací má asociace svého zástupce.

ČAPLH je zakládajícím členem PEFC Česká republika.

ČAPLH se dlouhodobě podílí na úsilí zvyšovat užitné hodnoty dřeva a výrobků z něj, neboť jen tento postup zabezpečí dostatek zdrojů nutných pro další rozvoj českých lesů a i dřevozpracujícího průmyslu. Z tohoto důvodu ČAPLH také uzavřela počátkem roku 2005 dohodu o spolupráci při zvyšování spotřeby dříví s rakouskou organizací ProHolz. Prvním výsledkem této spolupráce jsou tři mezinárodní semináře, které se v roce 2005 uskutečnily v Praze, v Brně a v Ostravě.

Česká jednota lesnická (ČJL)

ČJL jako dobrovolná stavovská organizace sdružuje jako řádné členy profesionální lesníky v činné službě, lesníky již penzionované a též studenty lesnických škol.

Spolková činnost je řízena výborem a v průběhu roku 2004 se na výborových schůzích řešily aktuální otázky lesnictví v ČR i zahraničí a spolupráce s ostatními stavovskými lesnickými organizacemi.

ČJL se podílela na přípravě VII. sněmu lesníků ČR, který se uskutečnil dne 29. dubna 2004 v duchu tématu „Základní problémy lesnictví v roce vstupu do EU“ a ve dnech 18. až 19. září 2004 organizovala 48. sjezd a valnou hromadu České jednoty lesnické.

Česká komora odborných lesních hospodářů (ČKOLH)

ČKOLH byla založena v únoru 2003. Jejím hlavními cíli je zkvalitňování výkonu činnosti OLH, zlepšování komunikace mezi státní správou a OLH, rozvoj odborných znalostí členů, zjednodušení vzájemného kontaktu a přenosu informací mezi OLH atd. Kromě jiného samozřejmě také zastupování zájmů členů.

Komora měla k 31.12.2004 celkem 131 členů (128 fyzických osob a 3 právnické) kteří obhospodařovali lesy na výměře více než 82 000 ha. (Práv. osoby jen 2400 ha).

Kromě běžné spolkové činnosti bylo v průběhu roku připraveno několik akcí pro členy i ostatní lesnickou veřejnost.

V lednu 2004 byl uspořádán pro odborné hospodáře, státní správu, členy i nečleny seminář s tematikou Dotace v lesním hospodářství, Kůrovec – biologie a ochrana. (Přednášející byli z MZe a Výzkumného ústavu LH.) Toto velmi aktuální téma přilákalo více než 150 účastníků. Z toho více jak třetina byli pracovníci SSL. Zájem byl takový, že pro nedostatek místa byli již poslední zájemci odmítnuti.

V červnu se uskutečnila dvoudenní odborná exkurze s návštěvou lužních lesů na LS Lanžhot a Národního parku Podyjí.

Hlavní odbornou akcí roku byl seminář Zalesňování zemědělských půd v Pelhřimově 30.9.2004. Na tomto semináři byla do detailu řešena problematika s tímto související. Od postupů při změně kultury, přes tvorbu projektu zalesnění, zpracování dotací, biologické nároky dřevin a zásady tvorby porostních směsí, až po praktické provedení a ochranu kultur. Účast 180 posluchačů. Pro seminář byl zpracován detailní sborník, obsahující kromě příspěvků i mnoho dalších důležitých informací a tabulek (počty sazenic, vymezení HS, spony,

parametry sadebního materiálu atd.). Tento sborník slouží jako praktická pomůcka pro OLH a státní správu při převodu zemědělské půdy do lesa. Celý náklad 250 výtisků byl krátce po semináři rozebrán.

Komora se aktivně zapojila do práce na přípravě novely lesního zákona. Od počátku zpracováváme připomínky a návrhy znění jednotlivých bodů. Předseda aktivně vystupuje v jedné z pracovních skupin zřízené při MZe.

Od počátku projektu FAO „O komunikaci v lesnictví“ v roce 2003, se několik našich členů aktivně účastnilo jeho průběhu.

Informace z činnosti komory a další uveřejňujeme na internetových stránkách www.ckolh.cz, které jsou často aktualizovány.

Česká lesnická společnost (ČLS)

ČLS je dobrovolná nezisková, nevládní, stavovská společenská organizace sdružující zájemce, jejichž profesní činnost souvisí s lesem.

V současné době sdružuje členy v 47 pobočkách, které pokrývají celé území státu, pracuje 8 odborných skupin rozdělených podle zaměření problematiky lesnictví.

Počet poboček i členů v roce 2004 mírně stoupl, počet odborných akcí se proti roku 2002 z 12 seminářů zvýšil na 23 v roce 2004. Vzrostl i počet účastníků na 1 883 osoby (v roce 2001 byla 1051 osoba). Vyjádřeno náklady a výnosy – oproti roku 2001 se v roce 2004 aktivita ztrojnásobila (309 %). Bylo vydáno 14 sborníků s ISBN, průměrný náklad je 325 sborníků k jedné odborné akci.

Odborné semináře byly téměř rovnoměrně pořádány na celém území ČR.

Z uspořádaných seminářů se těšily velké pozornosti a měly vysokou odbornou úroveň:

- Nebezpečí kůrovce v roce 2004 (301 účastník),
- Pěstování smrku v oblastech postižených odumíráním smrku (148 osob),
- Péče o ekosystémy na území KRNP (96 osob),
- Péče o porosty v ptačích oblastech NATURY 2000 (96 osob),
- Újmy a náhrady za omezení hospodaření v lesích (129 osob),
- Problematika zakládání obor (125 osob).

V rámci osvěty a komunikace s veřejností se pobočky věnovaly mj. Dnům v lese určené zejména mládeži často s účastí přes 100 dětí (např. pobočky Křivoklát, Ronov n. Doubr. a další). Lesnické podvečery pro veřejnost konané v Praze každý měsíc na nejrůznější témata mají běžně 30 posluchačů. Přednášky s besedami se konaly mj. o CHKO Železné hory, o muzeu myslivosti, lesnictví a rybářství Ohrada a přednáška Krásy starých lesnických map atd. Pro veřejnost se uskutečnily dvě autobusové exkurze – Písecké lesy (SLŠ Písek a školní polesí) a lesy a obora Žleby při LS Ronov n. Doubravou, vždy plně obsazené.

ČLS se podílí také na legislativní činnosti a vypracovává připomínky k připravovaným zákonům a dalším legislativním normám. Zúčastňuje se jednání v rámci procesu PEFC.

Pobočky ČLS si organizují svou vlastní činnost zaměřenou na odborné otázky, návštěvy odborných akcí, odborné exkurze a na společenské akce (plesy, večírky a kulturní a odborné zájezdy).

Při pořádání odborných akcí je výrazná spolupráce s odborníky z lesnického výzkumu, lesnického vysokého školství, veřejné správy a praktiky, MZe. ČLS spolupracuje se SVOL, NLK a ČJL, Sdružením lesních školkařů, komisí pro mimoprodukční funkce lesa AV ČR.

V rámci poradenství jsou zájemcům předávány informace různého zaměření, zájem o činnost je i mezi studenty z oboru lesnictví např. při získání podkladů pro diplomové práce. Členové ČLS přispívají svými články do odborných časopisů (Lesnická práce, Lesu zdar, Silva Bohemica). Do celostátních deníků se zásadními články (např. kůrovec na Šumavě) se proniknout nepodařilo. Zájemcům jsou poskytovány i informace na internetu na adrese: www.cesles.cz.

Národní lesnický komitét

NLK je výběrová dobrovolná nezisková organizace, sdružující odborníky ze všech oblastí lesnictví a z oborů příbuzných, zvláště zabývajících se životním prostředím.

V roce 2004 se aktivity NLK soustředily především na aktuální diskusi ke koncepcím lesnické politiky a legislativy v rámci dotváření Národního lesnického programu v období zvýšeného uplatňování celospolečenských zájmů na environmentálních funkcích lesů a nového chápání poslání lesů v Evropě. V konfrontaci se socio-ekonomickou problematikou současného hospodaření v lesích různého druhu vlastnictví a se silícími globalizačními trendy tržního prostředí v oboru produkce dřeva a navazujícího dřevozpracujícího průmyslu vyústila diskuse ve spolupráci s Českou lesnickou společností a Českou jednotou lesnickou u kulatého stolu do přípravy a uspořádání VII. sněmu lesníků ČR v říjnu 2004 v Hradci Králové na téma „Základní problémy lesnictví v roce vstupu do EU“.

Další dlouhodobě sledovaná problematika ochrany přírody a péče o les ve velkoplošných zvláště chráněných územích vystoupila do popředí s varováním lesnických odborníků před hrozcí gradací kůrovcovitých v lesích Evropy v důsledku extrémních povětrnostních podmínek v roce 2003. NLK ve svém „Prohlášení k vážnému ohrožení Národního parku Šumava“, adresovaném ministru životního prostředí, poukázal na možná rizika

nového trendu v uplatňování dosud nedostatečně definovaných pojmů především tzv. „bezzásahovosti“ a „přechodového období“ v managementu národních parků. Uvítal širokou veřejnou diskusi k vytváření nové strategie. Na různých odborných a poradních fórech opakovaně zdůrazňoval potřebu kvalifikované analýzy stavu a vývoje dotčených lesních ekosystémů nikoliv přírodních a tudíž vzdálených schopností autoregulace a zvažování rizik velkoplošných změn přírodních procesů z hledisek environmentálních a socio-ekonomických dopadů. A to nejen na vymezené ploše národních parků, ležících uprostřed kulturní krajiny ve střední Evropě.

Pracovní skupina pro certifikaci lesů FSC v ČR

6. října 2004 bylo sdružení FSC ČR akreditováno ze strany ústředí FSC jako „FSC Working Group Czech Republic“. FSC ČR je tak vzhledem k rovnovážnému zastoupení ekonomických, sociálních a ekologických zájmů a splnění dalších organizačních a procedurálních požadavků FSC A.C., uznáno za způsobilé pro předložení Českého standardu FSC k akreditaci.

V roce 2004 pokračovala intenzivní práce na vytváření Českého standardu FSC. Významným partnerem a odborným garantem se stal Ústav pro výzkum lesních ekosystémů (IFER). Postupně byly do standardu zapracovávány podněty vzešlé z rozsáhlých konzultací s pracovníky odboru ekologie krajiny a ochrany lesa MŽP, připomínek mezinárodního ústředí FSC v Bonnu, připomínek 8 externích konzultantů, výsledků terénních testování Českého standardu FSC na Svitavsku, v NP Krkonoše, na majetku Kinských dal Borgo a v Městských lesích Volary.

Byla navázána úzká spolupráce s Ministerstvy životního prostředí a zemědělství ČR, která podpořila tvorbu komentované verze Českého standardu FSC, terénní testy standardu a zavádění certifikace FSC do praxe.

V nákladu několika tisíc kusů byly vydány dva informační materiály o certifikaci FSC pro lesnickou obec. Jeden z informačních listů nově pojednává zjednodušení certifikačních procedur pro vlastníky malých lesů (v ČR do 500 ha). Vytvořili jsme příručku pro skupinovou certifikaci lesních majetků „Nástroje pro skupinovou certifikaci drobných soukromých a obecních vlastníků lesa“.

Sdružení ve spolupráci s firmou Carman, a.s. Uničov a mezinárodním ústředí FSC uspořádalo 20. října 2004 konferenci o certifikaci FSC ve Velké Bystřici. Konference se zúčastnili hlavní zájmové lesnické a dřevozpracující skupiny z ČR a Slovenska.

Modelový projekt skupinové certifikace Sdružení obecních a soukromých lesů Svitavy byl zakončen exkurzí pro lesnickou a ochranářskou veřejnost dne 5. listopadu 2004, které se zúčastnilo 26 osob, včetně zájemců z řad vlastníků lesů.

Kancelář FSC ČR konzultovala českým i zahraničním zpracovatelským firmám a obchodníkům, které mají zájem o FSC výrobky či surovinu z ČR.

Pokračovala též propagace certifikace FSC jakožto nástroje pro prosazování odpovědného, přírodě blízkého lesního hospodaření.

Kancelář FSC ČR upravila internetové stránky sdružení (www.czechfsc.cz) a rozeslala další čísla elektronického magazínu o certifikaci FSC „Dobré dřevo“ na 2000 adres subjektů lesnického a dřevozpracujícího odvětví v ČR a na Slovensku.

Pomáháme s vytvářením a počáteční činností národní iniciativy FSC na Slovensku. Spolupracujeme s polskou národní iniciativou FSC na vytváření standardu FSC pro lesní hospodaření v Polsku.

Sdružení lesních školkařů ČR (SLŠ ČR)

Sdružení lesních školkařů ČR sdružuje právnické a fyzické osoby, zabývající se lesním školkařstvím a lesním semenářstvím (pěstování, skladování, distribuce a prodej sadebního materiálu lesních dřevin, sběr, skladování a prodej osiva lesních dřevin), koordinuje jejich činnost a chrání jejich oprávněné zájmy.

Činnost Sdružení lesních školkařů ČR se v r. 2004 odvíjela od náplně dané stanovami sdružení. Na valné hromadě uskutečněné 5. února 2004 byli zvoleni noví členové jeho řídicích orgánů a došlo též k personální změně v obsazení pozice manažera sdružení.

V podstatě celý rok byl poznamenán nutným řešením aplikace nových legislativních předpisů do školkařské praxe, zejména pak zákona č. 149/2003 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky č. 29/2004 Sb.. Na základě uskutečněné analýzy problematiky uplatnění zákona č. 149/2003 Sb. byly v závěru roku učiněny kroky k podnětu možného vydání novely tohoto legislativního předpisu.

Ve snaze připravit školkařské subjekty na zákonnou povinnost podávání informací o školkařské činnosti pověřené osobě tak, aby je co nejméně administrativně zatížila, uspořádalo SLŠ ČR ve spolupráci s VS Opočno a společností Magion systém, a.s., dva předváděcí instruktážní semináře s cílem sjednotit způsob evidence školkařské činnosti jejím vedením na stejném softwarovém produktu.

V průběhu roku 2004 se SLŠ ČR dále podílelo či zorganizovalo následující odborné akce:

- 3.- 4. dubna 2004 ve spolupráci s VS Opočno odborný seminář „Možnosti použití sadebního materiálu z intenzivních školkařských technologií pro obnovu lesa“

- 7.- 9. září 2004 odborná exkurze po školkách Moravy s návštěvou 6 různých progresivních školkařských subjektů zabývajících se produkcí sadebního materiálu okrasných a technologických dřevin na území Moravy.
- 12.12. 2004 odborný seminář s názvem „Aktuální problémy lesního školkařství České republiky“ v Havlíčkově Brodě.

Počet registrovaných členů sdružení se ke konci roku zvýšil na 80 členů, tj. fyzických a právnických osob zabývajících se produkcí sadebního materiálu lesních dřevin a jeho uváděním na trh. Evidovaná sumární výměra produkčních ploch lesních školek členů sdružení je cca 1060 ha. Zvyšující se členská základna s sebou přinesla potřebu vydání jednacího řádu sdružení a registračních listů členů.

Sdružení lesních školkařů citlivě vnímá změny v podmínkách produkce a tržního zobchodování sadebního materiálu, které přináší nutná aplikace řady nových předpisů EU a připravuje na jejich akceptaci své členy.

Sdružení majitelů lesů a podnikatelů v lesním hospodářství (SMPLH)

SMPLH bylo založeno v roce 1992 jako občanské sdružení, které hájí oprávněné zájmy soukromých majitelů lesa.

Odborná činnost v roce 2004 byla zaměřena na řešení aktuálních problémů lesního hospodářství a myslivosti. Výkonný výbor se podílel na vypracování stanovisek a připomínek k materiálům z oboru lesnictví, myslivosti, životního prostředí a zemědělství, které prosazoval v Parlamentu a Senátu prostřednictvím člena výboru, který je poslancem Parlamentu ČR.

Většina členů se aktivně zapojila do práce v odborných komisích, kde byla řešena problematika certifikace surového dříví, finančních příspěvků, myslivosti, lesnické politiky a rovněž i komunikace lesního hospodářství s veřejností.

Sdružení se též podílelo i na činnosti Sdružení vlastníků a správců lesních majetků ČR. Hlavní důraz byl kladen na individuální poradenskou činnost, zejména pro drobné majitele lesů, a to jak v kanceláři, tak i přímo v terénu.

Sdružení taxačních kanceláří

Sdružení taxačních kanceláří (STK) je zájmové sdružení právnických a fyzických osob, držitelů licence ke zhotovení LHP a LHO.

Sídlem sdružení a jeho informačního centra je Chválkovická 503/88A, 779 00 Olomouc. V roce 2004 sdružovalo STK 12 právnických osob

Hlavním předmětem činnosti STK je hájení podnikatelských, profesních a odborných zájmů členů, prosazování jejich požadavků a zajišťování výměny informací.

Sdružení taxačních kanceláří:

- zajišťovalo v průběhu roku informování členů o změnách v podnikatelském prostředí v souvislosti s novým zákonem o DPH a především zákonem o veřejných zakázkách,
- zastupovalo členy v procesu certifikace lesů v systému PEFC a na jednáních standardizační komise k IS LH,
- se aktivně zúčastnilo prostřednictvím svých představitelů celostátního semináře „Lesní hospodářství v období rozšíření EU a mezinárodní lesnické aktivity“ a „Kulatého stolu k HÚL v ČR“,
- informovalo odbornou veřejnost o postavení taxačních společností na trhu služeb HÚL v odborném tisku,
- projednalo opakovaně postavení taxačních společností a případné změny ve vzájemných vztazích s novým vedením LČR, s.p. a ÚHÚL Brandýs nad Labem,
- sledovalo a předávalo členům informace o probíhajících legislativních aktivitách v oblasti podnikatelského zájmu členů,
- poskytlo členům servis v oblasti zavedení systému managementu jakosti v podmínkách taxačních firem včetně zajištění přípravy k certifikaci systému dle ISO 9001,
- zajistilo svým předsednictvem požadovanou agendu sdružení, vzájemné informování členů a předání informací v oblasti LH dotýkajících se předmětu podnikání členům.

Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR (SVOL)

Sdružení vlastníků obecních lesů bylo založeno na ustavující valné hromadě dne 2.dubna 1992. Podnětem k založení SVOL bylo schválení restitučních zákonů, jimiž byl obcím od českého státu navrácen zpět jejich historický lesní majetek, který vlastnily k 31.12.1949. Hlavním úkolem SVOL v tomto období byla pomoc při přejímání lesních majetků zpět do vlastnictví a metodická pomoc při jejich obhospodařování.

V průběhu několika dalších let projevil zájem o členství ve SVOL také soukromé osoby. Jejich zapojení do činnosti SVOL upevnilo a posílilo vliv a význam SVOL jako představitelů všech druhů nestátního vlastnictví lesa v ČR a stalo se výchozím bodem pro navázání spolupráce s mezinárodními organizacemi nestátních vlastníků v zemích Evropské unie. SVOL je členem Evropské federace obecních lesů FECOF se sídlem ve Štrasburku, Evropské konfederace vlastníků lesů CEPF a Organizace evropských vlastníků půdy ELO se sídlem

v Bruselu. Od roku 2004 jsou soukromí vlastníci sdružení v Komofe soukromých lesů, která je jako právnická osoba kolektivním členem SVOLu.

Během své existence se SVOL stal uznávaným zástupcem vlastníků nestátních lesních majetků v ČR a partnerem v jednáních o důležitých lesnických otázkách. Podílí se na tvorbě lesnické politiky a legislativy a poskytuje svým členům nejenom odborný poradenský a právní servis, ale hájí jejich zájmy při jednáních se státními orgány a organizacemi. V zájmu vlastníků lesů a trvale udržitelného hospodaření v lesích se SVOL aktivně zapojil do procesu certifikace lesů v České republice systémem PEFC.

K pilířům činnosti SVOL patří již od jeho založení poskytování poradenských služeb, a to zejména formou aktuálních ekonomických, právních a jiných odborných informací. S tím souvisí také organizování seminářů, porad, setkání a exkurzí s odbornou lesnickou tematikou. SVOL při tom využívá nejen vlastní odbornou kapacitu svých členů, ale i spolupráci s externími pracovníky - odborníky ze středních lesnických škol, lesnických fakult apod.

K datu 31.12.2004 je ve SVOL organizováno více než 1 040 nestátních vlastníků lesů, a to buď přímo jako členové SVOL-komory obecních lesů (města, obce) nebo prostřednictvím lesních družstev obcí a sdružení obcí, nebo jako členové SVOL-komory soukromých lesů (soukromí vlastníci, jejich sdružení a singulární lesy). Celkem obhospodařují cca 330 000 ha lesní půdy, což představuje 13 % výměry všech lesů v České republice. Základními organizačními jednotkami SVOL je devět regionálních organizací, které odpovídají rozložení členské základny v jednotlivých krajích republiky.

Výkonným orgánem, který zastupuje SVOL na veřejnosti, je sedmičlenné předsednictvo SVOL, volené konferencí na dvouleté funkční období. Činnost sdružení v období mezi konferencemi řídí republikový výbor tvořený členy předsednictva a zástupci regionálních organizací; jeho předsedou je z titulu své funkce předseda SVOL.

Předsedou SVOL na období 2004-2005 byl zvolen ing.František Kučera, ředitel Městské správy lesů Pelhřimov s.r.o. Kancelář SVOL sídlí v Pelhřimově, na adrese K Silu 1980.

Sdružení vlastníků a správců lesních majetků ČR,z.s.p.o. (SVSLM)

SVSLM je zájmovým sdružením právnických osob, které vlastní lesní pozemky, nebo sdružují vlastníky lesů a právnických osob, na něž se vztahují práva a povinnosti vlastníka lesa.

SVSLM plní roli žadatele o regionální certifikaci lesů v systému jakosti PEFC a zastupuje v tomto procesu více než 50% výměry všech lesních majetků v rámci regionu ČR.

Sdružení bylo založeno 10. května 2002 a zastupuje v regionální certifikaci lesů:

- vlastníky nestátních lesů prostřednictvím jejich sdružení vlastníků,
- vlastníky lesů, kteří nejsou členy sdružení vlastníků,
- organizace spravující lesy ve vlastnictví státu.

Úkolem SVSLM je:

- provádění výběru certifikačního orgánu, komunikace s ním v rámci auditu hospodaření v lesích,
- sběr informací o regionu ČR,
- vypracování zprávy o stavu lesního hospodářství v regionu ČR,
- rozhodování o zahájení regionální certifikace lesů podáním žádosti o certifikaci,
- zajištění posuzování shody individuálních vlastníků a vydávání osvědčení o účasti v regionální certifikaci lesů,
- vedení evidence o certifikovaných lesních majetcích.

Některé z uvedených činností zajišťuje SVSLM na základě písemné dohody prostřednictvím ÚHÚL Brandýs nad Labem.

Cílem PEFC Česká republika je podpora trvale udržitelného hospodaření v lesích ČR prostřednictvím uplatňovaného systému jakosti hospodaření.

SVSLM vydalo k 31.12.2004 již 715 osvědčení o účasti v procesu certifikace lesů v systému PEFC ČR, což představuje výměru 1 932 875 ha lesa.

9. Navazující činnosti a odvětví

9.1 Ochrana životního prostředí

Lesní ekosystémy jsou mimořádně cennou součástí zvláště chráněných území (ZCHÚ), tedy území přírodovědecky či esteticky velmi významných nebo jedinečných (viz tabulka 9.1.1). Jejich celková výměra je odhadována na 700 tis. ha, což představuje 26,5 % výměry všech lesů ČR. Dle zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, se zvláště chráněná území člení do 6 kategorií. Mezi velkoplošná zvláště chráněná území náleží národní parky (NP) a chráněné krajinné oblasti (CHKO), maloplošná zvláště chráněná území pak

zahrnují národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP).

Tabulka 9.1.1 Přehled zvláště chráněných území

Kategorie	Velkoplošná ZCHÚ		Maloplošná ZCHÚ			
	NP	CHKO	NPR	PR	NPP	PP
Počet	4	24	110	772	103	1188
Výměra (tis.ha)	119,55	1042,52	28,02	33,12	2,69	26,34
% rozlohy ČR	1,51	13,22	0,35	0,42	0,03	0,34
Výměra lesní půdy(tis.ha)	97,78	562,96	22,98	14,57	1,59	18,44
Lesnatost (%)	82	54	82	44	59	70

Pozn.: Změna výměry kategorie CHKO oproti roku 2002 nastala z důvodu rozšíření CHKO Český ráj

Pramen: MŽP

Systém péče o zvláště chráněná území ČR vychází ze zákona ČNR č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou podrobně stanoveny podmínky ochrany zvláště chráněných území v ČR dle jejich kategorií. Cíle a zásady péče o ekosystémy v příslušných kategoriích zvláště chráněných území jsou pak podrobně rozpracovány v plánech péče o tato území. Plány péče jsou rovněž závazným podkladem pro jiné územně plánovací dokumenty.

Management lesů je v jednotlivých kategoriích zvláště chráněných území usměrňován plány péče o tato území a zohledňuje cíle ochrany těchto území. Konkrétní opatření jsou stanovena na základě vyhodnocení stavu přírodních ekosystémů, které jsou předmětem ochrany.

Dle zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vykonává funkci ústředního orgánu státní správy ve věcech lesního hospodářství národních parků MŽP. Výkon práva hospodaření v lesích na území národních parků náleží příslušným Správám národních parků. Jedná se o čtyři národní parky, jejichž území jsou charakteristická svými zcela odlišnými přírodními podmínkami.

Nejstarším národním parkem je **Krконоšský národní park** (vyhlášen v roce 1963) o rozloze cca 36,3 tis. ha, který leží v severní části ČR. Jeho přitažlivost spočívá v neobyčejné rozmanitosti krajiny i množství rostlinných a živočišných druhů, které se zde vyskytují. Najdeme zde listnaté a smíšené lesy na úpatí hor, přirozené i druhotné horské smrčiny, klečové porosty a květnaté horské louky, ledovcové kary s pověstnými botanickými zahrádkami i rozsáhlou lišejníkovou tundru na nejvyšších hřebenech.

Rozlohou největší je **Národní park Šumava** s cca 68,5 tis. ha, rozkládající se v jihozápadní části ČR podél bavorsko rakouské hranice. Lesnaté pohoří je od pradávna pověstné svojí rozlohou, tajuplností a krásou. V centrální části je až 85 % plochy pokryto lesem, v němž ve vyšších polohách nalezneme i pralesovité zbytky. Celý hřeben je protkán četnými mokřady a rašelinšti, známá je i tichá krása ledovcových jezer. Území je domovem řady chráněných druhů zvířat i rostlin, řada z nich jsou relikty z doby ledové. Výjimečnost tohoto území dotváří i prolínající stopy historického osídlení a řada technických památek.

Nejmenším národním parkem je **Národní park Podyjí** o rozloze cca 6,3 tis. ha, ležícím podél řeky Dyje v jižní části Moravy. Jeho území se vyznačuje mimořádnými scenériemi, tvořenými pestrou mozaikou skalních útvarů a srázných stěn, meandry řeky Dyje, rozsáhlými suťovými poli, ale i nivními loukami podél řeky Dyje a prosluněnými lesostepmi s pestrými koberci teplomilných rostlin. Pro území je charakteristická mimořádná rozmanitost vyskytujících se živočišných a rostlinných druhů na relativně malé ploše.

Nejmladším národním parkem je **Národní park České Švýcarsko** (vyhlášen v roce 2000) o rozloze cca 7,9 tis. ha, nacházející se v severozápadní části ČR. Hlavním předmětem ochrany je unikátní geomorfologie pískovcového skalního města a na ni vázaná biodiverzita. Lesní společenstva zastupují na čedičových tělesech druhově bohaté květnaté bučiny, svým složením ostře kontrastující s kyselými bučinami, borovými a smrkovými lesy na pískovcích. V území a při jeho okraji jsou cenné objekty lidové architektury.

Poslání lesů v národních parcích, strategické cíle jejich ochrany a management je odlišný od ostatních lesů, nacházejících se na území ČR. Cílem péče o lesní ekosystémy v národních parcích je postupný návrat k různověkým porostům s přirozenou druhovou skladbou, zachování druhové diverzity a uchování a zlepšení samořídících funkcí lesa v přírodním systému.

Za účelem zdůraznění účelového poslání lesů v národních parcích je pod odbornou garancí MŽP od roku 2000 vyvíjena nová metodika vypracování lesních hospodářských plánů, která ustupuje od současného systému hospodářské úpravy lesa založeného na principu lesa věkových tříd, který přestává vzhledem k naplňování přijatých plánů péče plně vyhovovat. Nová metodika je založena na bázi statistické provozní inventarizace a pracuje s „typem vývoje lesa“ jako novou vyšetřovací a

plánovací jednotkou. První takto koncipovaný lesní hospodářský plán byl vypracován pro NP Podyjí s platností od 1. 1. 2003. Metodika se ověřuje i na území NP Šumava a KRNAP.

V druhé polovině roku 2003 zahájilo MŽP projednávání návrhu nové strategie dalšího postupu v péči o NP Šumava, která mj. vychází ze závěrů a doporučení mise IUCN, konané v září roku 2002 na Šumavě. Jednou ze zásad této strategie je zabránit celoplošnému odumírání smrkových porostů při současném zabraňování šíření kůrovce mimo území NP Šumava, a to zejména důslednou kontrolou a asanací kůrovcových stromů v II. a III. zónách národního parku. Koncepce počítá i s vytvořením bezzásahových zón; postup v jednotlivých zónách bude víceméně odstupňován podle konkrétních podmínek a s preferencí nedestruktivních zásahů.

Tabulka 9.1.2 Přehled vybraných ukazatelů z národních parků

Národní park	Lesní půda*)	Těžba		Obnova		Probírky	Prořezávky
		celkem	z toho nahodilá	umělá	přirozená		
	ha	tis.m ³		ha			
NP Šumava	49 630	131,5	60,7	140,0	27,6	893,3	297,4
KRNAP	35 572	102,8	24,3	121,1	8,2	874,7	784,3
NP Č.Švýcarsko	7 663	15,8	4,5	24,7	1,5	119,1	142,6
NP Podyjí	4 915	13,4	6,8	21,6	5,3	58,8	58,7
Celkem Total	97 780	263,5	96,3	307,4	42,6	1 945,9	1283,0

Pozn.: *) Uvedené výměry zahrnují pouze lesy ve vlastnictví státu

Pramen: MŽP

9.1.1 Certifikace trvale udržitelného hospodaření v lesích

Certifikace je jedním z tržních nástrojů určených na podporu trvale udržitelného hospodaření v lesích, zlepšení veřejného mínění o sektoru lesního hospodářství i lepšího využívání dřeva jako ekologické a obnovitelné suroviny.

Z více než 50 existujících certifikačních systémů, jsou v současnosti ve světě nejvíce rozšířené dva: PEFC (Pan-European Forest Certification) a FSC (Forest Stewardship Council). Koncem roku 2004 byla celková rozloha lesů certifikovaných ve světě podle systému PEFC cca 55,3 mil. ha a podle FSC cca 50 mil. ha. V České republice (viz tabulka 9.1.1.1) činila celková plocha lesů certifikovaných podle systému PEFC 1 935 998 ha (tj. téměř tři čtvrtiny z celkové rozlohy všech českých lesů), zatímco podle systému FSC bylo certifikováno celkem 14 554 ha.

Přehled výměry lesa certifikovaného podle PEFC u jednotlivých skupin vlastníků a počty vydaných osvědčení o certifikaci uvádí následující tabulka:

Tabulka 9.1.1.1 Struktura vlastníků certifikovaných lesů

Účastník	Certifikovaná výměra v ha	Počet vydaných osvědčení
Státní lesy	1 588 084	168
Obce a města	205 244	396
Fyzické osoby	96 910	103
Právnícké osoby (společenství)	45 760	48
Celkem	1 935 998	715

Pramen: Národní certifikační centrum Brandýs nad Labem

Cílem tzv. spotřebitelského řetězce dřeva (C-o-C) je zajistit, aby byly dodrženy principy certifikace v průběhu celého výrobního a distribučního procesu, tj. od okamžiku těžby v lese až po prodej finálních produktů. V praxi se toho dosahuje kontrolou jednotlivých článků tohoto řetězce (ať už jde o zpracovatelský průmysl nebo o obchodní sféru), kdy se ověřuje, zda zpracovatelé používají dříví pocházející z certifikovaných zdrojů.

Certifikáty spotřebitelského řetězce podle PEFC obdržely tyto jednotlivé zájmové skupiny zapojené do certifikace:

Tabulka 9.1.1.2 Počet vydaných certifikátů spotřebitelských řetězců

Typ certifikátu	Počet firem s certifikátem C-o-C
Zpracovatelé dřeva	104
Obchodníci se dřevem	37
Pily	14
Papírenský průmysl	2
Stavebnictví	1
Celkem	158

Pramen: Národní certifikační centrum Brandýs nad Labem

Problémem však stále zůstává malý zájem ze strany podnikatelů o používání loga PEFC, které se pokládá za účinný nástroj pro komunikaci se zákazníky a širokou veřejností a významně napomáhá i větší propagaci certifikace na trhu. Téměř dvě třetiny certifikovaných firem u nás nemají dosud uzavřenou smlouvu o používání tohoto loga a při exportu svých produktů do zahraničí ho běžně uplatňuje jen jeden dřevařský podnik.

V současné době vstupuje náš systém certifikace podle PEFC do další etapy. Byla zahájena revize normativních dokumentů, především pak klíčové normy, která určuje požadavky certifikace pro vlastníky lesů. Přípravují se rovněž změny související s novou mezinárodní směrnicí o spotřebitelském řetězci, jež se promítnou i do našich dosud používaných postupů.

V průběhu roku 2004 pokračovala také intenzivní práce na vytváření Českého standardu FSC. Postupně byly do standardu zapracovávány podněty vzešlé z rozsáhlých konzultací se státními institucemi, nevládními organizacemi, externími konzultanty i z výsledků terénních testování návrhu Českého standardu FSC na Svitavsku, v NP Krkonoše, na majetku Kinských dal Borgo a v Městských lesích Volary.

Začátkem října 2004 bylo sdružení FSC ČR akreditováno ze strany ústředí FSC jako „FSC Working Group Czech Republic“. FSC ČR je tak vzhledem k rovnovážnému zastoupení ekonomických, sociálních a ekologických zájmů i splnění dalších organizačních a procedurálních požadavků uznáno za způsobilé pro předložení Českého standardu FSC k akreditaci.

Podle systému FSC byly v roce 2004 certifikovány další 2 lesní majetky. Certifikát získala část Lesní správy Lány (2789 ha). Došlo i k první skupinové certifikaci FSC v ČR, kdy se o certifikát ucházelo Sdružení obecních a soukromých lesů Svitavy. Certifikát tak obdrželo 11 lesních majetků o celkové rozloze 1324 hektarů. V současné době prochází certifikací další tři lesní majetky. Celková plocha certifikovaných lesů v ČR tak v tomto roce stoupla na 14 554 ha.

Certifikát spotřebitelského řetězce podle FSC získaly v roce 2004 tři firmy: firma Bohemia Sport, Falcon Mimoň a Agos Bio. Celkově má certifikát spotřebitelského řetězce 13 podniků. U dalších zhruba 10 podniků, včetně větších pil, dosud probíhá schvalovací proces.

9.2 Myslivost

Legislativní změny

V roce 2004 byly k provedení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, vydány dvě vyhlášky. V lednu vyšla ve Sbírce zákonů vyhláška č. 7/2004 Sb., o posouzení podmínek pro bažantnice a o postupu, jakým bude vymezena část honitby jako bažantnice a dále vyhláška č. 553/2004 Sb., o podmínkách, vzoru a bližších pokynech vypracování plánu mysliveckého hospodaření v honitbě.

V České republice bylo uznáno celkem 5674 honiteb na celkové výměře honební plochy 6 793 697 ha, z toho je 175 obor s celkovou výměrou 43 587 ha a 266 bažantnic s celkovou výměrou 93 583 ha. Průměrná výměra honitby je 1 197 ha, obory 249 ha a bažantnice 352 ha.

Tabulka 9.2.1 Jarní kmenové stavy hlavních druhů zvěře v kusech

Zvěř	2000	2001	2002	2003	2004
jelení	24 004	23 809	23 096	25 012	26 024
daňčí	17 605	17 591	17 727	19 055	19 985
mufloní	16 476	15 721	15 572	15 891	15 996
srnčí	269 542	261 208	272 864	295 092	298 601
černá	43 771	43 433	44 705	44 666	45 352

Pramen: MZe a ČSÚ

Tabulka 9.2.2 Lov (odstřel + odchyt) hlavních druhů zvěře v kusech

Zvěř	2000	2001	2002	2003	2004
jelení	19 069	19 366	18 572	18 491	18 900
daňčí	9 651	9 642	8 390	8 647	8 980
mufloní	7 974	7 724	6 642	6 265	6 693
srnčí	113 320	115 832	112 808	118 795	120 320
černá	68 571	74 883	82 632	77 955	105 365
kachna	336 497	342 913	295 974	282 393	329 141
bažant	579 170	561 140	561 370	484 943	609 936
zajíc	97 234	85 192	82 351	47 468	66 861

Pramen: MZe a ČSÚ

Dne 16. července 2004 byla náměstkem ministra zemědělství - strukturální sekce - v souladu se zákonem o myslivosti, zřízena Ústřední hodnotitelská komise trofejí (ÚHKKT). Tato Komise se skládá z předsedy, pěti místopředsedů a 32 členů. Hlavními úkoly ÚHKKT je hodnocení všech význačných trofejí ulovených na území ČR, hodnocení význačných trofejí před jejich vývozem do zahraničí a také hodnocení na celostátních výstavách nebo výstavách s mezinárodní účastí. Význačnou trofejí zvěře je trofej jejíž bodová hodnota podle zákona o myslivosti přesahuje hodnoty naměřené podle metodiky Mezinárodní myslivecké organizace (CIC), konkrétně 215 bodů u jelena, 260 b. u siky japonského, 400 b. u siky Dybowského, 190 b. u daňka, 140 b. u srnce, 300 b. u jelence, 225 b. u muflona, 110 b. u kamzíka a 125 b. bodů u kňoura. V roce 2004 bylo členy ÚHKKT ohodnoceno celkem 26 význačných trofejí. Z tohoto počtu jsou 4 jeleni evropských s nejvyšší dosaženou bodovou hodnotou 241,78 b CIC, jeden srnec obecný 147,20 b CIC, 3 význačné trofeje muflonů s maximem 233,95 b CIC, 11 trofejí daňka skvrnitého, kdy nejsilnější dosáhl 217,44 b CIC a 7 trofejí siky japonského přičemž maximum dosažených bodů u tohoto druhu zvěře činilo 307,50 b.

Myslivecká rada, jako poradní sbor ministra zemědělství, se při svých jednáních věnovala zejména řešení problematiky zvyšujícího se početního stavu prasete divokého. Jedním z výsledků jednání bylo podpoření vydání "Doporučených opatření pro redukci početních stavů prasete divokého na území České republiky" odborem rybářství, myslivosti a včelařství s hlavním cílem jednotného a vstřícného postupu orgánů státní správy při podání žádostí uživatelů honiteb se záměrem snížit počty divokých prasat. Mezi další diskutovaná témata patřila zejména myslivecká kynologie. Myslivecká rada doporučila zainteresovaným stranám zabývat se otázkou změny zkušebních řádů pro lovecké psy včetně případné změny vyhlášky č. 244/2003 Sb.

Devátým rokem pokračovala reintrodukce tetřeva hlušce v oblasti centrálních Brd. Ve vojenském výcvikovém prostoru Brdy bylo za spolupráce státního podniku Vojenské lesy a statky ČR, s.p. vypuštěno celkem 40 ks tetřevů.

9.3 Vodní hospodářství, meliorace a hrazení bystřin

Srážkově byl rok 2004 normální a nedošlo k velkoplošné extrémní srážkové události. Nadnormální měsíční srážkové úhrny (v lednu 171 % N, v únoru 130 % N a březnu se 122 % N) se podílely na vzniku lokálních povodní na některých tocích v jarních měsících. Stejně jako v roce 2003 došlo v letních měsících vlivem vysokých teplot a nedostatku srážek k vyschnutí řady drobných vodních toků.

Průběh počasí v roce 2004 může vyvolávat domněnku, že investice do odstraňování povodňových škod z předchozích let nebo do preventivních opatření v této oblasti jsou nadbytečné. Povodňové události uplynulého desetiletí nás přesvědčují o opaku. Tato činnost má své opodstatnění z hlediska předběžné opatrnosti nejen v souvislosti s přímými následky rozkolísanosti atmosférických jevů provázených množstvím extrémů, což možná souvisí s klimatickými změnami, ale také se změnami ve struktuře půdy a porostů, které půdu bezprostředně chrání.

Dlouhodobé přesychání půdy v důsledku nedostatku vertikálních i horizontálních srážek provázené na řadě míst poklesem hladiny podzemní vody je nenápadné (nejméně pozorovatelná jsou vysychání rašelinišť) ale stejně znepokojující, jako samotné povodňové události. Přesychání lesní půdy provází mineralizace části její humusové vrstvy, která tím výrazně ztrácí svou předchozí schopnost pojmout část vodních srážek a zadržet tak potřebnou vodu pro ekosystém lesa. V povodí je tak urychlen vodní průsak i povrchový odtok. Mineralizovaná humusová vrstva rychleji podléhá vodní erozi, čímž v podstatě dochází k započítí její fyzické destrukce. Porosty na takto poškozených půdách trpí suchem a deficitem základních biogenních prvků, které byly mineralizací znepřístupněny, případně odplaveny ze zmineralizovaného humusu. Srážkově podnormální byl předchozí rok 2003.

Setrvalým cílem hospodaření s vodou je nejen bezeškodné odvádění zvýšených průtoků, podporované zejména snižováním energie tekoucí vody v korytě kombinované v nezbytných případech se zkapacitněním průtokových profilů na drobných vodních tocích v blízkosti lidských sídel, ale i zvyšováním retence dílčích povodí v lesích. To se částečně daří naplňovat úpravami příčných profilů na vodních tocích a již výrazně méně úpravami přilehlých pozemků k toku v povodí. Tato skutečnost je dána nejen často složitými majetkoprávními vztahy na pozemích, kterými drobné vodní toky protékají, ale zejména diferencovaným postojem orgánů ochrany přírody a krajiny, zejména některých správ CHKO. Přitom ze stanovisek orgánů ochrany přírody často vyplývá snaha o ochranu partikulárních zájmů nebo blíže neuchopitelného krajinného rázu. Tyto cíle jsou přitom často paradoxně v rozporu s environmentálními zájmy v ochraně vody EU. To potvrdily i závěry semináře ke 120. výročí činnosti lesotechnických meliorací a hrazení bystřin na našem území, zaměřeného na postavení hrazení bystřin v protierozní a protipovodňové ochraně lesa a krajiny, konaného 20. 5. 2004 v Hejnicích v Jizerských horách.

Tolik potřebné plány ohroženosti území činností bystřin pro další bystřinná území ČR nebyly v roce 2004 zpracovávány pro nedostatek finančních prostředků.

Státnímu podniku Lesy ČR je svěřeno do správy cca 19,5 tis. km drobných vodních toků. Převážná většina se nachází v horních částech povodí, pramenných oblastech a oblastech s vyšším podílem lesnatosti. LČR spravují bystřinné toky i mimo pozemky určené k plnění funkcí lesa, protože při péči o ucelená povodí vodních toků protékají zemědělskou krajinou a intravilány obcí. Výkon správy vodních toků obsahuje činnosti stanovené vodním zákonem a prováděcími vyhláškami. V případě výkonu služby hrazení bystřin se jedná o veřejnou nekomerční službu s cílem stabilizace odtokových poměrů v povodí. Péče o vodní toky v rámci LČR obsahuje správu dlouhodobého majetku souvisejícího s vodními toky v pořizovací hodnotě 2,3 mld. Kč (úpravy vodních toků, objekty, protipovodňová opatření, vodní nádrže...).

Správa vodních toků je metodicky řízena odborem investic, oddělením vodního hospodářství. Správu vodních toků zajišťovalo celkově 72 pracovníků na 7 oblastních správách toků Frýdek-Místek, Brno, Hradec Králové, Benešov, Plzeň, Teplice včetně nově zřízené správy se sídlem ve Vsetíně. Toto územní uspořádání vychází z bývalých krajských podniků státních lesů.

Z rozhodnutí generálního ředitele LČR (Příkaz GŘ č.11/2004) proběhla územní transformace územní působnosti oblastních správ toků, která sledovala větší efektivitu podniku a vazby na směrnici vodní politiky EU.

Opatření na vodních tocích ve správě LČR byla financována z vlastních zdrojů a z dotačních prostředků. Z dotací se jedná o opatření prováděná ve veřejném zájmu prostřednictvím § 35 lesního zákona, z úvěru Evropské investiční banky – program protipovodňové prevence a sanace škod způsobené povodní v roce 2002. Činnosti prováděné v souvislosti se správou toků jsou nekomerčního charakteru a nepřinášejí LČR prakticky žádný zisk ve vztahu k celkovým vynakládaným finančním prostředkům. Za odběr povrchové vody z vodních toků v roce 2004 utržily LČR 10,5 mil. Kč.

Náplní roku 2004 bylo obdobně jako v předchozích letech především odstraňování povodňových škod z roku 1997 a 2002 a dále realizace preventivních opatření. Z větších akcí lze zejména jmenovat např.

- vykonávání správy určených drobných vodních toků tak, jak ji ukládá zákon č. 254/2001 Sb. v platném znění a související předpisy,
- realizaci investičních i neinvestičních akcí zaměřených jednak na odstranění povodňových škod, dále akcí zaměřených na prevenci protipovodňové ochrany a rovněž akcí veřejného zájmu dle §35 lesního zákona,
- z větších akcí byly realizovány tyto: Opavice v Městě Albrechtice, Frýdl. Ondřejnice I v Čeladné, Lomná ve Frenštátě p/R; Hodonínka v k.ú. Štěpánov n/Svratkou; Králický potok – Králíky, Řetovka – Řetová, Kundratický potok – Kundratice, Červený potok II. – Čermná a Borušovský potok III. – Borušov v oblasti východních Čech; Vodslivský potok, Podlužský potok a Dojetřický potok odstranění povodňových škod ve Středočeském kraji; Strž Špičák a Strž Skala - odstranění povodňových škod v oblasti Šumavy; Javorová strž, Nerudův potok a Buková strž odstranění PŠ v Krušných horách; Černý balvanitý potok na Liberecku; Kameňák ve Vlčkově, Jasénka v Jasenné, PPO Slopné, PPO Vidovka v Želechovicích a Rusava ve Zlínském kraji,
- byly započaty práce na programové aplikaci centrální evidence vodních toků CEVT,
- zajištění projektové a inženýrské přípravy akcí (investičních, oprav a údržeb) připravovaných k realizaci v r. 2005 a následných letech. Dokončení převodu správy drobných vodních toků a majetku na nich ve vztahu k charakteru těchto toků mezi LČR, s.p. a ZVHS,
- po jarním tání proběhly na okresech Blansko, Brno-venkov a Prostějov lokální povodně. Vzniklé povodňové škody byly do konce roku odstraněny,
- výjimečnou událostí v roce 2004 byla blesková povodeň dne 10.6.2004 v povodí Olešenského potoka a Jestřebnice (přítoky Sázavy), kdy vznikly velké škody v části města Ledec nad Sázavou i v sousedních obcích,
- dlouhotrvající sucho a nízké průtoky v letních měsících měly za následek mnohonásobně vyšší požadavky na zprůtočnění koryt vodních toků. Zvýšil se objem nánosů – narostlo množství ruderálních a invazních rostlin v korytech toků.

V souvislosti se správou toků Lesy ČR, s.p. vynaložily celkem 365,6 mil. Kč z čehož výdaje investičního charakteru činily 202,7 mil. Kč. Z tohoto objemu tvořily vlastní prostředky 100,9 mil. Kč. Investiční opatření Lesů ČR, s.p. byla zaměřena na preventivní činnost a zejména na výstavbu a rekonstrukci objektů hrzení bystřin v oblastech zasažených povodněmi. Opatření jsou realizována převážně za účelem vytvoření retenčních prostorů pro zachycení splavenin, stabilizace podélného sklonu toků příčnými objekty a zajištění protipovodňové ochrany zkapacitněním koryt vodních toků. Na opravu a údržbu základních prostředků hrzení bystřin bylo použito 162,9 mil. Kč, z toho z vlastních prostředků 149,3 mil. Kč. V uvedených objemech jsou zahrnuty náklady spojené se správou toků.

Významnou náplní činnosti Lesů ČR, s.p. na úseku vodního hospodářství byla sanace povodňových škod. Jednalo se především o zkapacitnění koryt, odstraňování náplavů a opravy opěrných zdí, dlažeb, příčných objektů a přehrázek. Na odstranění povodňových škod bylo celkově vynaloženo 70,7 mil. Kč, z toho z vlastních prostředků 38,1 mil. Kč.

Na výstavbu a opravy retenčních nádrží a dalších vodohospodářských opatření bylo na LS a LZ vynaloženo celkově 22,9 mil. Kč, z toho z investičních prostředků 20,4 a z neinvestičních 2,5 mil. Kč.

Celkově bylo na vodní hospodářství v rámci LČR vynaloženo 388,5 mil. Kč (viz následující tabulka 9.3.1).

Tabulka 9.3.1 Struktura financování vodního hospodářství u LČR - úplné náklady v mil. Kč

	Vlastní zdroje celkem	Dotace celkem	Z toho povodňové škody	
			Vlastní zdroje	Dotace
Investice	106,2	116,9	8,4	22,5
Neinvestice	151,8	13,6	29,7	10,1
Celkem	258,0	130,5	38,1	32,6

Pramen: LČR

120. výročí lesotechnických meliorací a hrzení bystřin v ČR

Ochrana obyvatel a území ohrožovaných bystřinami má v českých zemích 120letou historii. V současnosti zmíněný lesní zákon od roku 2002 doplňuje nový zákon o vodách - protipovodňovou ochranu horských povodí bystřin upravují oba zákony.

Kromě právních úprav byla ke hrzení bystřin a strží a k ochraně jejich povodí biologickými a technickými opatřeními před povodňovými škodami a zrychlenou erozí, pro péči o jejich přírodní úseky nebo udržovací práce

pro jejich upravené úseky vydána v roce 1998 Česká technická norma ČSN 752106 Hrazení bystřin a strží. V roce 2001 byla vydána vyhláška MZe, která vymezuje zásadní technické požadavky pro tyto stavby.

Česká republika je vnitrozemským státem jehož podnebí se vyznačuje vzájemným pronikáním a míšením oceánských a kontinentálních vlivů. Převládají zde západní větry a intenzivní cyklonální činnosti způsobují častá střídaní vzduchových hmot s náhlými, poměrně hojnými srážkami. Především atmosférické srážky vysoké intenzity a nepravidelného výskytu škodlivě ovlivňují území státu. Jejich abnormální hodnoty se projevují buď lokálními nebo regionálními škodami. V povodích bystřin se škody projevují zrychlenou erozí půdy, vznikem strží, sesuvy půdy, přemísťováním splavenin a jejich ukládáním, devastací koryt toků a majetků, záplavami a povodňovými průtoky ohrožujícími životy obyvatel.

Hydrografická síť je v ČR přesně vymezena tzv. hydrologickými čísly pořadí v systému vymezených povodí vodních toků. Vodních toků je celkem 76 000 km, v tom vodohospodářsky významných je asi 15 300 km a ostatních drobných vodních toků je asi 60 700 km. Každý vodní tok má ze zákona určenou odbornou správu s vymezenými povinnostmi, které zajišťuje konkrétní správce. Jedním z hlavních odborných správců je i státní podnik Lesy České republiky, který obhospodařuje asi 20 000 km drobných vodních toků. Jedná se obvykle o bystřiny v horských územích jejichž povodí jsou převážně zalesněná a lesnické činnosti zde souvisejí s protierozními a protipovodňovými aktivitami a opatřeními. Servisním orgánem státu pro protipovodňovou ochranu horských povodí toků je služba hrazení bystřin jejichž 120 let činnosti na území dnešní ČR jsme si připomenuli právě v tomto roce.

Od konce 40. let minulého století, se služba hrazení bystřin často organizačně přetvářela, byly zrušeny některé zákony, účelná opatření se omezovala a v horních částech povodí se mnohdy, stejně tak jako prevence, neprováděla. V roce 1996 byla činnost hrazení bystřin zařazena do nového zákona o lesích, financování příslušných opatření však zcela zůstalo na možnostech státu a tak předcházení škodám a erozi, udržovací práce pro zajištění funkčnosti již provedených prací je nedostatečné. Přitom financování opatření při zajišťování protipovodňové ochrany obyvatel a území, jsou zájmem státu nejen v dolních částech toků a odpovídající aktivity navíc ovlivňují kvalitu půd pro trvale udržitelný rozvoj lesa i pro udržení kvality vody v ČR.

Les tvoří přírodní prostředí s vlivem na utváření odtoků z horských povodí - který pomáhá prodlužovat dobu doběhu vody do sítě soustředěného odtoku., ale nejvýznamnějším činitelem odtokového režimu jsou srážky. Lesnicko-hydrologický průzkum dosud poskytl podklady, že k prokazatelné změně odtoku nedochází i když jsou porosty urychleně obnoveny, mýtné porosty jsou nahrazeny kulturami nebo se zachová vysoké zastoupení porostů vyšších věkových tříd a provádí se pouze sanační těžba. Ani rozdílné způsoby hospodaření, tedy metody holosečného způsobu a naopak jemné hospodářské zásahy neprokazují ovlivnění odtoků ze srážek.

Na základě shromážděných a vyhodnocených dat je možné dovodit, že skutečnou a rozhodující příčinou povodní je mohutnost srážek. Horská povodí ČR jsou v mírném klimatickém pásu, kde denní srážkový úhrn s mírou opakování jednou za sto let dosahuje 160 mm a tato hodnota je obvykle i překročena. Přesycenost povodí z velice vydatných, opakovaných srážek v krátkém časovém rozmezí přímo ovlivňují vzniku mimořádných katastrofických událostí. Lesní půdy horských povodí obecně zpozdí odtoky jen omezeně, jejich retenční kapacita je v rozmezí 20 až 50 mm srážek podle nasycenosti lesního ekosystému vodou a podle mocnosti této půdy.

Dlouhodobá hydrologická měření výskytů, objemů a kulminací škodlivých povodňových vln dosud jednoznačně nepotvrzují souvislosti mezi narušenými porosty, znečištěným ovzduším a růstem povodňových škod. Lesnicko-hydrologický výzkum postupně dokládá, že příznivé protipovodňové působení lesa je omezené. Vytvoří-li se kriticky intenzivní déšť, navíc zasahující velkou plochu, potom jsou důsledky dílem přírody. To však nesmí být důvodem pomíjet protipovodňová opatření v horských zalesněných povodích, srážkově bohatých. Protierozní opatření a význam lesa k ochraně půdy na horských svazích jsou jednoznačně historicky ověřeny a zdůvodněny. Z hlediska zpřístupnění porostů je významné především správné trasování lesní dopravní sítě a bezpečné odvádění soustředěné srážkové vody z jejich objektů a zařízení.

9.4 Rybářství

Základním právním předpisem, kterým se řídí jak výkon rybářského práva na revírech, tak i hospodaření na rybochovných zařízeních (rybnících, líhních atd.) je zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství). V tomto roce byla rovněž vypracována a vydána vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybářství. Jednou ze zásadních změn, kterou zákon přinesl, je možnost uživatelů rybářských revírů stanovit si bližší

podmínky k rybolovu. Jejich podstata je v zpřísnění podmínek lovu tj. navýšení lovných měr, zavádění doby hájení, možnost dočasného zákazu rybolovu a podobně. Zákon se též nově zabývá přestupky a správními delikty. Obdobně jako v zákoně o myslivosti byla přesunuta kompetence k vydávání rybářských lístků na obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Nové rybářské revíry se vyhlášují na základě žádosti vlastníka rybníka nebo vlastníků pozemků, na kterých se nachází uzavřená voda nebo z vlastního podnětu státní správy. Rozhodnutí o přidělení výkonu rybářského práva na nových revírech ve vlastnictví státu se povoluje na 10 let formou výběrového řízení. Výkon rybářského práva na soukromých revírech v souladu s požadavky vlastníků je přidělen bez výběrového řízení.

V České republice je evidováno přes 2 000 profesionálních rybářů a více jak 350 000 zájmových rybářů. Zájmoví rybáři jsou sdruženi převážně v Českém a Moravském rybářském svazu. Rybáři mohou lovit ryby na více jak 50 000 hektarech rybářských revírů pstruhového a mimopstruhového charakteru. V roce 2004 zde nalovili 5 000 tun ryb.

Chov ryb se provádí cca na 24 tisících rybníků o celkové ploše kol 52 tisíc ha. Ty produkují průměrně 20.000 tun ryb ročně. Z této produkce se zhruba polovina dodává na zahraniční trhy. Rozhodující chovanou rybou je kapr (84 %) v několika uznaných formách, býložravé ryby, tolstolobici a amur bílý (5%) a dále se chovají lososovité ryby, zvláště pstruh duhový a siven americký (4%), candát obecný, štika obecná, sumec velký, lín obecný (1%). Na ostatní druhy ryb, včetně nejběžnějších síhů, jeseterovitých, tilapií, afrických sumců atd., připadá zbývajících 6%. Významným přínosem je z hlediska spotřeby sladkovodních ryb rozvoj zpracoven (12 a většina má možnost vyvážet do EU), které dodávají na náš trh ale i export nejen velmi kvalitní polotovary, ale hlavně hotové výrobky, určené k přímé spotřebě. Bohužel celková produkce nepředstavuje ani 10% celkové produkce ryb.

Další velmi významnou součástí rybářství je rybářství na tekoucích vodách, známé spíše jako sportovní rybářství. To se provozuje výkonem rybářského práva na více jak 3000 rybářských revírech. Revíry jsou obhospodařovány buď jako mimopstruhové, kterých je plošně i počtem většina a pstruhové. Této zálibě se věnuje přes 350 tisíc rybářů včetně mládeže. Ročně uloví 4 000 tun ryb ročně. I tímto se podílí na celkové spotřebě 1 kg sladkovodních ryb na osobu.

Dnes u nás žije ve volné přírodě přes 60 druhů ryb. Největší je sumec velký, nejrozšířenější je plotice obecná, nejvzácnější doložená ryba je losos atlantský a nejmenší je hlavačka skvrnitá.

Některé naše původní druhy existují jen díky umělému chovu a vysazování, na kterém se podílejí převážně odborníci z rybářského svazu. Jde i o relativně běžné ryby jako pstruh obecný, štika obecná, candát obecný, střevle potoční, jelec jesen, bolen dravý, lipan podhorní a i další.

Na území republiky je evidováno 90 umělých líhní a odchoven. Asi 30 z nich však pracuje jenom krátkodobě. Zabývají chovem druhů, které by v současné době neměly podmínky k přirozené reprodukci a postupně by z většiny dnes užívaných biotopů vymizely.

Zajímavé je, že vedle konzumních druhů ryb se vyváží do zahraničí i násady pstruha obecného, lipana podhorního, štiky obecné a candáta obecného. Vyváží se však i u nás běžné ryby jako perlm ostrobříchý, bolen dravý či plotice obecná nebo hrouzek obecný.

Ve státě s hustotou 132 osob na km² a s tím spojenou intenzitou průmyslu, zemědělství a sídlištních aglomerací, se zákonitě musí počítat s velkým okruhem vážných problémů. Prvým z nich je v zazemňování rybníků, neboť vesměs leží na erozně aktivním povodí. Přes značné investice do této oblasti nelze zatím trend zazemňování rybníků zastavit. Ochrana přírody tento trend přímo i nepřímo podporuje svými rozhodnutími. Vítá vznik mokřadů, bažin a rozšiřování litorálních pásů okolo rybníků z důvodů ochrany vodního prostředí. Zemědělské hospodaření na rybnících je omezováno až následně úplně zastaveno.

Dalším problémem je silně kolísavá kvalita vody a rozkolísanost průtoků, které se projevují zvláště v posledních 20 letech. Na základě omezování hospodaření dochází k omezování vlastnických a dalších práv krytých zákonem v zájmu ochrany přírody. A bohužel také nepřiměřenému zatěžování státního rozpočtu.

Výše zmíněný stav vyvolal doslova přemnožení dříve u nás se nevyskytujících kormoránů velkých, dále vyder, volavek a norka amerického. Škody těmito organizmy způsobované se pohybují na rybnících a rybářských revírech, byly v roce 2003 vyčísleny na 570 mil. korun a na této výši se předpokládají i v letech 2004 a 2005.

9.5 Včelařství

V roce 2004 byl Evropskou komisí schválený „Český program pro zlepšení výroby včelařských produktů a jejich uvádění na trh“. Tento program umožňuje na podporu včelařství čerpat v roce 2005 až 468 303 eur. Stejná částka musí být poskytnuta i z národních zdrojů.

Podpora včelařství je věcí veřejného zájmu a Ministerstvo zemědělství poskytuje podpory na vzdělávání včelařů, prevenci chorob a léčení včelstev, šlechtění matek a vývoj nových léčiv. Za prací včelařů je nutné vidět nejen získávání medu a ostatních včelařských produktů, ale hlavně zajištění

opylování entomofilních rostlin a to nejen kulturních, ale i planě rostoucích. Stát hradí i škody vzniklé včelařům v důsledku nucené likvidace chovů v případech výskytu včelího moru. Hlavní problémy, kterým musí naše včelařství čelit je vysoký průměrný věk našich včelařů. Vedle toho ztěžuje chov včel trvale vysoká cena cukru, dovoz laciných medů zvláště v Číně a Argentiny a nejednotnost nabídky medu na vnitřním i zahraničním trhu. Průměrný věk českého včelaře je 60 let a přes atraktivní podporu státu je dané odvětví této zemědělské činnosti fakticky trvale ohroženo. Svědčí o tom nejen pokles počtu včelařů, ale hlavně pokles stavů včelstev. Za příklad lze uvést, že v roce 1993 bylo u nás registrováno přes 730 tisíc včelstev a v roce 2003 jich bylo již jen 477 tisíc (viz tabulka 9.5.1). Za dolní hranici počtu včelstev potřebných v našich podmínkách k zajištění opylení entomofilních druhů rostlin lze považovat 700 tisíc včelstev rovnoměrně rozmístěných na území republiky.

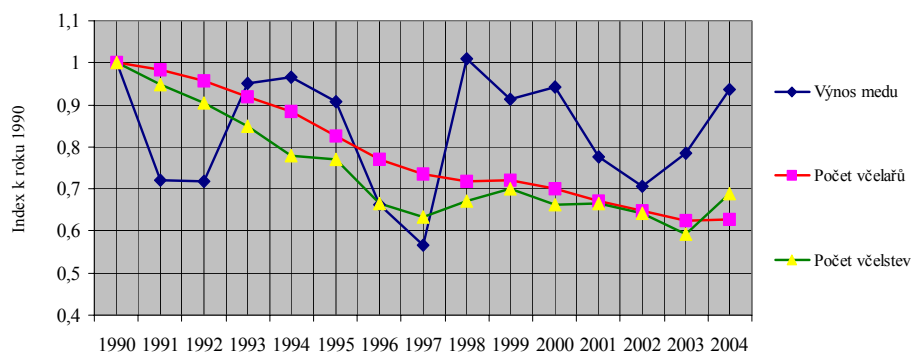
Tabulka 9.5.1 Vývoj počtů včelařů, včelstev a výnosu medu

Rok	Výnos medu v tunách	Počet	
		včelařů	včelstev
1990	8 017	79 797	807 429
1991	5 777	78 456	766 466
1992	5 752	76 314	729 758
1993	7 617	73 401	685 321
1994	7 750	70 534	630 026
1995	7 267	65 805	622 336
1996	5 322	61 428	537 136
1997	4 532	58 649	510 363
1998	8 085	57 280	542 161
1999	7 318	57 622	564 981
2000	7 552	55 941	534 814
2001	6 231	53 625	537 226
2002	5 663	51 740	517 743
2003	6 303	49 734	477 743
*2004	7 500	50 000	556 000

Pozn.: * v roce 2004 se jedná o předběžný odhad

Pramen: MZe

Graf 9.5.1 Vývoj počtů včelařů, včelstev a výnosu medu

Pramen: Český svaz včelařů

9.6 Dřevozpracující průmysl

Dřevozpracující průmysl (OKEČ 20) zahrnuje 5 oborů, které se v roce 2004 podle předběžných údajů podílely na celkových tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v běžných cenách následovně:

- Výroba pilařská a impregnace dřeva (obor 20.1) – 30,8 % (nárůst o 3,5 % oproti roku 2003).

- Výroba dých, překližek a aglomerovaných dřevařských výrobků (obor 20.2) – 14,7 % (pokles o 0,7 %).
- Výroba stavebně truhlářská a tesařská (výroba oken, dveří, zárubní, dřevěných staveb, jejich prvků, lepených a ohýbaných konstrukcí – obor 20.3) – 42,1 % (pokles o 3,1 %).
- Výroba dřevěných obalů (obor 20.4) – 5,5 % (nárůst o 1,1 %).
- Výroba jiných dřevařských, korkových, proutěných a slaměných výrobků kromě nábytku (obor 20.5) – 6,9 % (pokles o 0,8 %).

Dřevozpracující průmysl zpracovává téměř výhradně tuzemskou obnovitelnou surovinu – surové dříví, nejvíce jehličnatou a listnatou kulatinu. Ve srovnání s předcházejícím rokem došlo celkově u dřevozpracujícího průmyslu k nárůstu tržeb o 1,3 %. Zvýšení dynamiky růstu bylo dosaženo nejen u produkčních ukazatelů, ale rovněž u produktivity práce z přidané hodnoty na 1 pracovníka, a to o 14,2 %.

Restrukturalizace dřevozpracujícího průmyslu nepokračovala v roce 2004 žádoucím směrem, neboť v oborech s vyšší přidanou hodnotou (20.2 a 20.3) došlo proti roku 2003 k poklesu podílu na celkových tržbách odvětví, zatímco obor 20.1 zaznamenal nežádoucí zvýšení. Je nutno usilovat o zvýšení podílu více sofistikovaných produktů – hlavně aglomerovaných výrobků a stavebně truhlářské a tesařské výroby.

Celkem bylo (viz tabulka 9.6.1) zpracováno v tuzemsku 7,02 mil. m³ jehličnaté a listnaté kulatiny (nárůst o 4,0 % oproti roku 2003) a vyrobeno 3,94 mil. m³ jehličnatého a listnatého řeziva (nárůst o 3,5 %). Tento nárůst výroby řeziva se promítl do vývozu, zatímco domácí spotřeba řeziva stagnovala na úrovni roku 2003.

Tabulka 9.6.1 Pořez kulatiny a výroba řeziva v tis. m³

	2001	2002	2003	2004
Pořez kulatiny	6 600	6 441	6 500	6 800
Výroba řeziva	3 889	3 800	3 805	3 940

Pramen: MZe

Tabulka 9.6.2 Trh s dřevařskými produkty v tis. m³

Výrobek	Rok	Výroba	Dovoz	Vývoz	Spotřeba
Jehličnatá kulatina^{x)}	2002	7 580	372	1 566	6 386
	2003	8 208	307	2 155	6 360
	2004	8 061	425	1 933	6 553
Listnatá kulatina^{x)}	2002	493	82	13	562
	2003	517	120	27	610
	2004	627	125	26	726
Jehličnaté řezivo	2002	3 500	248	1 394	2 354
	2003	3 502	256	1 413	2 345
	2004	3 648	270	1 568	2 350
Listnaté řezivo	2002	300	130	54	376
	2003	303	113	41	375
	2004	292	136	48	380
Dřevotřískové desky	2002	874	256	502	628
	2003	1 113	214	520	807
	2004	1 128	242	557	813
Překližky	2002	139	71	111	99
	2003	127	52	82	97
	2004	153	55	92	116
Dřevovláknité desky	2002	82	260	96	246
	2003	88	224	81	231
	2004	90	223	95	218
Jehličnatá vlákna^{xx)}	2002	4 773	412	439	4 746
	2003	4 742	162	533	4 371
	2004	5 131	130	561	4 700
Listnatá vlákna	2002	680	121	249	552
	2003	473	7	240	240

	2004	562	21	338	245
--	------	-----	----	-----	-----

Pramen: MZe

Pozn.:^{x)} Včetně tyčoviny a doloviny

Tabulka 9.6.3 Ukazatelé ekonomiky dřevařského průmyslu (OKEČ 20)

Ukazatel Indicator	Měrná jedn.	2002 ¹⁾	2003	2004 ²⁾
Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb (běžné ceny)	mil. Kč	63 891,8	67 564	68 438
Výkony (běžné ceny)	mil. Kč	65 425,7	69 752	70 894
Podíl přidané hodnoty z výroby na výkonech (běžné ceny)	mil. Kč	0,272	0,277	0,301
Vývoz výrobků (běžné ceny) dle SKP	mil. Kč	20 970	22 264	26 351
Dovoz výrobků dle SKP	mil. Kč	10 217	11 229	12 907
Počet zaměstnaných osob	Osoby	74 279	78 406	75 626
Produktivita práce z přidané hodnoty z výroby (běžné ceny)	tis. Kč/os.	239,7	246,6	281,7
Produktivita práce z výkonů (běžné ceny)	tis. Kč/os.	880,8	889,6	937,4
Investice celkem	mil. Kč (b.c.)	1 147	1 278	2 368
z toho dovoz	mil. Kč	245	³⁾	³⁾

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Pozn.: 1) Upraveno po provedené revizi statistických dat ČSÚ od roku 2000

2) Předběžný údaj

3) Ve výkaze P 3 – 04 není za rok 2003 dovoz investic sledován

9.7 Celulózpapírenský průmysl

V roce 2004 se ve srovnání s rokem 2003 zvýšila v celulózpapírenském průmyslu výroba buničiny dřevné o 1,9 % na 732 tis. t a výroba papíru a lepenky o 1,5 % na 934 tis. t, a to podle klasifikace výrobků HS 2002 užívané pro hodnocení celulózpapírenských výrobků v roce 2004 společně v Eurostat, EHK OSN, FAO a ITTO.

Na výrobu buničiny dřevné bylo zpracováno 3 696 tis. m³ surového dřeva, v tom 1 265 tis. m³ jehličnatých štěpek vyrobených z vlákniny a 2 431 tis. m³ jehličnaté vlákniny. Dovoz z toho byl ve výši 117 tis. m³ jehličnaté vlákniny a 47 tis. m³ jehličnatých štěpek.

V roce 2004 bylo dovezeno 163 tis. t dřevné buničiny, z toho 151 tis. t buničiny chemické, 6 tis. t buničiny mechanické, 5 tis. t buničiny pro chemické zpracování a 1 tis. t buničiny semichemické; celkově byl dovoz proti roku 2003 nižší o 6,4 %. Ve vývozu došlo ke zvýšení o 1,5 % na 340 tis. t, a to v sortimentu buničiny chemické, zejména buničiny sulfitové bělené.

V sortimentu papíru a lepenky se v roce 2004 zvýšil proti roku 2003 dovoz o 20,1 % na 989 tis. t i vývoz o 3,3 % na 704 tis. t.

Tabulka 9.7.1. Spotřeba dřeva na výrobu buničiny dřevné v tis. m³

Sortiment dřevní hmoty	Spotřeba			
	2001	2002	2003	2004
Dřevěné štěrky a třísky	819	1 068	1 077	1 265
Vláknina	2 722	2 598	2 581	2 431
Celkem	3 541	3 666	3 658	3 696

Pramen: Sdružení průmyslu papíru a celulózy

Tabulka 9.7.2 Výroba buničiny, papíru a lepenky v tis. tunách

Výrobek	2001	2002	2003	2004
Mechanická vláknina	88,2	82	84	82
Chemická buničina	595,7	620	634	650
Ostatní vláknina	2,7	1	3	4
Celkem	686,6	703	721	736
Papír a lepenka	873	870	920	934

Pramen: Sdružení průmyslu papíru a celulózy, ČSÚ

9.8 Energetické zpracování dřeva

Současná doba přináší výrazné změny v pohledu na energetické využívání dříví. V 60. letech uplynulého století vrcholila poválečná etapa, spojovaná s domnělými přetěžbami v lesním hospodářství České republiky, kdy se hledaly možnosti průmyslového zužitkování dříví až do nejmenších dimenzí nehroubí a kdy jeho spalování bylo považováno za nežádoucí. Dnes žijeme v době, kdy dřevo, chápáno nejen jako technická surovina, ale také jako obnovitelný zdroj energie, sehrává, byť dílčí, ale významnou roli při řešení globálně ekologického problému lidstva, jímž je stabilizace oběhu uhlíku v přírodě – odvrácení hrozby klimatického efektu skleníkových plynů. Energie ze dřeva otevírá možnost přispět k efektivnímu řešení nadprodukce dřeva a přebytku zemědělské půdy, deklarovaných nejen u nás, ale i v jiných zemích Evropy.

Naprostá většina produkce energie se kryje těžbou a zužitkováním pevných, kapalných a plyných paliv z fosilních přírodních zdrojů. Se spalováním fosilních paliv je spojen nebezpečný nárůst ekologické zátěže životního prostředí. Za této situace nabývá celosvětového významu úsilí, zaměřené na hledání a využívání **ekologicky čistých a obnovitelných zdrojů energie (OZE)**, zahrnujících široký sortiment přírodních zdrojů, které mají společný základ v opakovaně probíhajícím působení a akumulaci sluneční energie.

Energetické využití OZE v České republice je v počátečním stadiu. Jejich podíl na celkové spotřebě primárních zdrojů energie dnes činí cca 1,5 %. Z toho podíl palivového dřeva z lesní prvovýroby činí 1/3 a týká se převážně tradičního rovnaného palivového dřeva se zastaralými způsoby jeho těžby i spalování a relativně malého množství štěpk.

Snaha o řešení ekologicko-energetických problémů životního prostředí v ČR je spojena především s přijetím a ratifikací příslušných mezinárodních dohod po vstupu do EU, z čehož vyplývají konkrétní závazky a úkoly. Jejich plnění je zahrnuto v cyklicky upřesňovaném Státním programu úspor energie a využití OZE. Využití OZE je součástí Energetické politiky schválené vládou ČR dne 12. 1. 2000, z níž vyplývá, že podíl všech OZE se má zvýšit z 1,5 % na cca 3 až 6 % do roku 2010 a na cca 4 až 8 % k roku 2020.

Technické a technologické poznatky posledních let umožňují s uspokojením konstatovat, že dřevo jako obnovitelný zdroj energie je způsobilé při výrobě tepla dnes běžným fosilním palivům konkurovat. Při konkrétních úvahách o energetickém využití dříví je třeba vycházet ze specifčnosti dřeva jako paliva a respektovat ji při technologické přípravě paliva i při konstrukci a provozu spalovacích zařízení – kotlů, s cílem co nejvyššího využití jeho energetické hodnoty.

V průběhu novodobého zájmu o dříví jako zdroje energie, datované od druhé poloviny 20. století, se vyvinuly základní formy přípravy (zušlechtění) palivového dříví:

- Tradiční forma kusového paliva – štípaných polínek pro lokální topidla.
- Palivová štěrka – nejužívanější a ekonomicky nejefektivnější způsob přípravy paliva pro účinná spalovací zařízení.
- Dřevěné brikety – forma kusového zušlechtěného paliva (průměr 60-100 mm, délka 50-400 mm) s vysokou výhřevností (18 MJ/kg).
- Pellety – minibrikety – charakterem a parametry jsou shodné s briketami. Liší se jen rozměrově (průměr 6-12 mm, délka 10-25 mm).

Volba technologie těžby a příprava paliva ovlivní rozhodujícím způsobem ekonomickou efektivnost energetického využití dříví z lesní prvovýroby. Nezbytností je uplatnění všech známých technologických

racionalizačních prvků, moderních strojů a zkušeností, které se nahromadily v této oblasti v průběhu posledních let.

V poslední době nabývají významu **energetické plantáže lesních dřevin** (zejména topol a vrba) na zemědělských půdách. Jde o husté výsadby s krátkou dobou obmýti (3 až 8 let), připomínající prutníky, či přirozená zmlazení listnáčů určené k plošné likvidaci. Technologicky jde o plošné těžební postupy blízké zemědělství s využitím strojů, připomínající sklizeče a drtiče kukuřice. Pouze u topolových plantážích s dobou obmýti 8 let, s volnějším sponem a s dimenzemi přesahujícími hranici nehrubí, lze aplikovat prvky z technologie těžeb v prořezávkách.

Energetické plantáže dávají šanci řešit využití nadbytečné zemědělské půdy a je jim již věnována i v našem zemědělství přiměřená pozornost.

Technické a technologické otázky, související s efektivní těžbou, přípravou a spalováním dřeva jako obnovitelného zdroje energie, jsou díky dlouholetým zkušenostem zemí severní a v poslední době i západní Evropy poměrně dobře propracovány a dále se intenzivně rozvíjejí.

Evropský trh nabízí širokou škálu strojů a zařízení a podstatná část těchto poznatků je plně aplikovatelná i v podmínkách lesního hospodářství ČR.

Praktická realizace energetického využití dřeva předpokládá vytvořit moderní, dlouhodobě stabilní trh palivového dříví s účastí takových podnikatelských subjektů, které zajistí zákazníkům, orientovaným svým investičně technickým vybavením na spalování dříví, dlouhodobě pravidelnou dodávku paliva v požadovaném čase a kvalitě, stejně jako u pevných fosilních paliv, elektrické energie, topného oleje a zemního plynu. Takový trh v ČR, s výjimkou dílčích lokálních iniciativ, dosud neexistuje a musí se teprve vytvářet.

9.9 Výroba a dovoz lesnické techniky

Uplatnění těžebních technologií

Harvestorové technologie se stále více začínají uplatňovat i v ČR. Se zvyšující se cenou pracovní síly se tato velmi drahá technologie stává ekonomicky zajímavou. Předností této technologie je i zvýšená bezpečnost práce v těžební činnosti a šetrnost k vychovávanému porostu, ochrana podrostu a půdy. Je zjištěno, že v současné době je v provozu 94 harvestorů, čtvrtina z nich (24 strojů) je však již za hranicí životnosti. Harvestory vyrobené od roku 2000 jsou zastoupeny téměř z poloviny (44 strojů). Podle velikosti jsou všechny tři skupiny zastoupeny téměř shodně.

Malé harvestory – víceoperační stroje, které kácí, odvětvují a manipulují stromy přímo v lesním porostu (výkon do 70 kW a celková hmotnost do 8 t) jsou určeny především do výchovných zásahů v mladých porostech. Střední harvestory (výkon od 70 kW do 140 kW a celková hmotnost od 8 t do 13 t) jsou určeny do starších probírkových porostů a mýtních těžeb se stromy do průměru 50 cm. Velké harvestory (nad 140 kW výkonu a s celkovou hmotností nad 13 t) jsou určeny převážně do mýtních a kalamitních těžeb. V současné době převažují v celkovém počtu 42 strojů. Jejich nárůst je ovlivněn požadavkem na zpracování kalamit nejen u nás, ale i na Slovensku.

Zvýšenému počtu harvestorů (viz tabulka 9.9.1) odpovídá i téměř dvojnásobný počet vyvážecích traktorů. Toto výrazné zvýšení je ovlivněno hlavně malými vyvážecími traktory TERRI a VIMEK ze Švédska, a LOG LANDERem z tuzemska. Jsou určeny do předmýtních úmyslných těžeb, ale jsou využívány i pro vyvážení kulatinových sortimentů dřeva, kdy jsou většinou přetěžovány. Jsou finančně dostupnější, ale snahou po univerzálním využití bude zkracována jejich životnost. Největšího nárůstu bylo dosaženo u skupiny vyvážecích traktorových souprav (UKT + přívěsný vozík s hydraulickým jeřábem) na počet 31 strojů. Tato technika je určena do rovinatých terénů a splňuje požadavky pro soukromě hospodařící zemědělce, kteří vlastní současně i lesní porosty.

Pro minimalizaci škod na lesních porostech je nejvhodnější podvozek 8 kolový s možností montáže kolopásů do podmáčených a svažitých stanovišť a na sněh s hmotností vyvážecího traktoru do 10 t.

Pro obnovu a kalamitní těžby je obdobná osmikolová konstrukce podvozku s hmotností stroje nad 10 t, v přední části je doplněna radlicí pro stabilizaci na svahu a pro následnou úpravu terénu.

Svahová dostupnost vyvážecích traktorů na suchém podloží je do 46 až 50 %, v závislosti na využití kolopásu.

Vyvážecí traktory jsou dle přání vybaveny kamerou pro umožnění vyjždění a couvání z neprůjezdných linek. Na svažitém terénu pro stabilizaci je vhodná montáž navijáku na zadní části podvozku.

Pro zajištění ekologické čistoty pracovišť, jejich přehlednost a správnou logistiku je možné doplnit harvestor, vyvážecí traktor i odvozní prostředek zapojením na GPS do ovládacích počítačů stroje. Mapové podklady lesních porostů jsou zajištěny pro všechny subjekty, tím bude urychleno přenášení dat, evidence o zpracovaném dříví a hospodářská evidence lesních porostů.

Tabulka 9.9.1 Harvestory podle velikosti a roku výroby

Výrobce	Počet	z toho dle velikosti	z toho dle roku výroby
---------	-------	----------------------	------------------------

	celkem	malé	střední	velké	až 1995	1996-99	2000-
Rottne	16	6	8	2		2	14
Timberjack	52	10	12	30	19	18	15
Valmet	10	2	5	3		3	7
Nokka	2	2			2		
Gremo	1		1			1	
SP-Maskiner	2	2			2		
Ponsee	5			5	1	2	2
Caterpillar	1		1				1
Menzi Muck	3	3					3
Logset	1			1			1
Königs Tiger	1			1			1
Celkem	94	25	27	42	24	26	44
Procesor Hypro	3	3					3

Pramen: LDF MZLU

Tabulka 9.9.2 Počet vyvážecích traktorů a vyvážecích traktorových souprav

Výrobce	Počet celkem	z toho dle velikosti		z toho dle roku výroby			Balička klestu
		malé	velké	až 1995	1996-99	2000 -2004	
Rottne	15	11	4		1	14	
Timberjack	63	37	25	18	26	18	1
Valmet	19	6	13	3	8	8	
Ponsee	6	0	6		3	3	
Nokka	2	2		1	1		
Dasser	2	2		2			
Gremo	6	6		1	4	1	
Caterpillar	2	2				2	
Norcar	6	6		6			
Farmi Trac	3	3		3			
Logber	2	2			2		
Terri	37	37		13	17	7	
Vimek	29	29				29	
Logset	2	1	1			2	
Log Lander	15	15				15	
Vyváž. traktorů	209	159	49	47	62	99	1
Valtra + Kronos ³⁾	31	31				31	
Celkem strojů	240	190	49	47	62	130	1

Poznámka: ³⁾ Vyvážecí traktorová souprava (UKT + přívěs s hydraulickým jeřábem)

Pramen: LDF MZLU

Zastoupení technologií těžby dřeva

Z celkového množství těžby v ČR přes 14 mil. m³ bylo provedeno v předmýtních a obnovních těžbách 2 249 200 m³ sortimentovou technologií a 12 321 600 m³ kmenovou technologií (viz tabulka 9.9.3). Na celkové těžbě se sortimentová technologie podílela 15,4 %. V roce 2002 byl tento podíl 6,8 %. V roce 2004 dosahoval podíl sortimentní technologie 15,4 %. Největšího podílu sortimentní technologie bylo dosaženo v národních parcích, LS Lány a VLS. U LČR, obecních a soukromých lesů se pohyboval podíl od 11 do 16 %. Bylo by vhodnější, aby zastoupení sortimentních technologií převažovalo v předmýtních porostech oproti obnovním těžbám. Ve všech subjektech se zpracovávaly těžební zbytky štěpkováním nebo drcením. V České republice nachází uplatnění balička klestu, která umožňuje ekonomičtější štěpkování pro energetické účely, které jsou trendem pro budoucnost.

Tabulka 9.9.3 Zastoupení těžebních technologií

Subjekty	Harvestorová technologie	Kmenová technologie	Těžba	% sortimentové technologie	Štěpkování
	tis. m ³				tis. m ³
LZ LČR	54,1	428,6	482,7	11,2	2,1
LS LČR	1 188,3	5 981,9	7 170,2	16,6	353,1
VLS	176,0	569,0	745,0	23,6	22,9
Školy	14,1	146,8	160,9	8,7	9,5
LS Lány	10,8	11,1	21,9	49,3	4,4
Národní parky	164,6	126,6	291,2	56,5	3,2
Obce a soukromníci	641,3	5 057,6	5 698,9	11,3	17,9
Celkem	2 249,2	12 321,6	14 570,8	15,4	413,1

Pramen: LDF MZLU

Výroba a kompletace lesnické techniky

Školkařská technika a technologie má sezónní využívání a poměrně dlouhou životnost strojů, proto obnova těchto strojů má charakter kusové výroby.

Technika pro obnovu lesa je na srovnatelné úrovni. Největší četnost mají adaptéry na přípravu půdy Požadavek na další stroje, zajišťující likvidaci těžebního odpadu, začne narůstat s požadavkem na výrobu energetické štěpky.

Těžební, soustředovací a dopravní technika má celoroční využití se zvýšenou náročností na bezpečnost. Nástavby na univerzální traktory jsou provozem stále žádány.

Kromě tuzemských Zetorů se aplikace upravuje na traktory dovážené. Lesnické kolové traktory (LKT), vyráběné na Slovensku (závod Trefená) se přestaly vyrábět. Na lokalitách, kde to terén a podloží vyžadují, by bylo účelné je nahradit speciálními obdobnými traktory na vyšší technické úrovni (výrobce HSM v SRN), které jsou uzpůsobeny ekologickým požadavkům bezeškodného vyklizování z lesních porostů.

Lanovky zůstávají na stejné výrobní kapacitě. Zde se výrazně projevuje modernizace, která snižuje počet pracovníků při obsluze, její zvýšená bezpečnost. Šetrnost lanovek k porostům i půdě usnadňuje dálkové ovládání vozíků.

Automobilové hydraulické jeřáby domácí výroby projevují pravidelný nárůst a stávají se konkurenčními k zahraničním výrobkům. Při kompletaci odvozních souprav dochází k nárůstu výroby typů na krátké výřezy dříví, což navazuje na zvýšení využívání harvesterových technologií, které jsou šetrné jak k vychovávaným porostům, tak i k půdě, po které vyváží hotové sortimenty na OM.

Vývoj poskytl lesnímu hospodářství novou hydraulicky ovládanou návěsovou soupravu, která se na OM upravuje podle rozměru uloženého dříví nastavitelnou délkou návěsu a posuvem klanic. Návěs je vyráběn s dvou i třínápravovou alternativou.

Manipulační technika – výroba manipulačních linek z původních 5 dodavatelů se omezila na Dřevostroj Čkyně a BALJER – ZEMBROD. Vyrůstají požadavky na štipací stroje, které budou zajišťovat obnovitelné zdroje energie.

Stroje na údržbu lesní dopravní sítě – této činnosti je v provozu věnována minimální pozornost.

Tabulka 9.9.4 Výroba, dovoz a kompletace lesnické techniky v kusech

	2001	2002	2003	2004
Školkařská technika				
plecí stroje a kultivátory	5	2	1	
secí stroje	1	1		
školkovací stroje	2	2		
podřezávače kořenů	12	11	2	3
stroje pro sklizeň sazenic	5	4	3	7
technika pro chemickou ochranu	5	3	4	1
technika pro hnojení	6	8		
Technika pro obnovu lesa				
shrnovače klestu			3	5
stroje pro přípravu půdy	17	12	19	10
štěpkovače				6
zalesňovací stroje	7	6	3	7
Těžební, přibližovací a dopravní prostředky				
nástavby na UKT pro soustředování dříví	90	97	65	80
lanovky a lanové systémy	9	11	7	4
lanovkové vozíky			1	2
traktorové hydraulické jeřáby				5
vyvážecí vozíky s hydraulickým jeřábem za traktor		3	6	31
odvětvovací protahovací stroje (OVP)				1
automobilové hydraulické jeřáby	45	65	83	68
návěsy určené k dostavbě			19	22
kompletace odvozních souprav na krátké dříví	31	24	36	25
kompletace odvozních souprav na dlouhé dříví	54	46	19	14
jednonápravové oplénové přívěsy	4	2		
dvounápravové oplénové přívěsy	72	41	4	1
Manipulační technika				
manipulační linky na tenké dříví	5	4	2	1

manipulační linky na tlusté dříví			3	4
čelní a zlamovací nakladače				13
odkorňovací stroje			4	4
štípací stroje			16	44
Stroje pro údržbu lesní dopravní sítě				
nesené - tažené gradery za UKT				1
předrcovače				2

Pramen: LDF MZLU

10. Mezinárodní aktivity lesního hospodářství

10.1 Národní lesnický program ve světle MCPFE

Po ministerské konferenci o ochraně lesů v Evropě (MCPFE, duben 2003) převzalo koordinaci procesu Polsko a svoji činnost zahájila nová koordinační jednotka procesu sídlící ve Varšavě. Ta uspořádala koncem roku pracovní seminář, který se zabýval současným stavem přípravy a naplňování národních lesnických programů. Výsledky jednání budou připomínkovány a zpracovány k dalšímu jednání jako oficiální materiál pro jednání pověřených zástupců účastnických zemí pan-evropského procesu. Bylo opakovaně upozorněno na potřebu zviditelnování lesnického sektoru a také na potřebu udržet ekonomický charakter lesního hospodářství a to i s odvoláním na skutečnost, že nakládání s lesy musí být založeno na rovnosti všech tzv. tří pilířů (ekonomické, ekologické, socio-kulturní funkce) udržitelného obhospodařování lesů. Tyto „tři základní pilíře trvalé udržitelnosti“ v souladu se závěry MCPFE i se základními pravidly Strategie EU pro lesy mají mít stejnou váhu. Na ministerské konferenci ve Vídni bylo mj. dohodnuto posilovat spolupůsobení mezi politikami zaměřenými na trvale udržitelné hospodaření v lesích Evropy a ostatními relevantními politikami, programy a strategiemi. Spolupráce napříč sektory se má odehrávat prostřednictvím Národních lesnických programů (NLP), které jsou definovány následovně:

"Národní lesnický program zakládá všem otevřený, mezisektorový a průběžně se opakující proces plánování, implementace, monitoringu a hodnocení politiky na národní a/nebo regionální úrovni, který má směřovat k trvale udržitelnému hospodaření v lesích, tak jak je definováno v helsinské Rezoluci H1, a přispívat k trvale udržitelnému rozvoji. Je založen na národní suverenitě a na dlouhodobém politickém závazku, má podpůrnou roli ve vztahu k rozvoji institucionálních a lidských kapacit a je charakterizován určitými principy, prvky a postupy".

Odpovídající přístupy mají být zaměřeny na integraci, zlepšení koordinace a spolupráce. Tato spolupráce při řešení lesnických otázek týkajících se obvykle více sektorů má přispět jednak k implementaci globálních závazků a mezinárodních aktivit týkajících se lesů, ale také se zaměřením na národní potřeby hledat řešení otázek zajímavých signatářské země. Předpokládá se trvalá výměna zkušeností získaných jednotlivými zeměmi v procesu NLP, zejména s ohledem na praktickou aplikaci společného přístupu MCPFE k NLP v Evropě a při použití kritérií a ukazatelů trvale udržitelného hospodaření jako součásti snah o udržitelné obhospodařování evropských lesů. Šest pan-evropských kritérií trvale udržitelného hospodaření bude využito jako rámce, který zahrnuje ekologický, ekonomický a sociálně-kulturní rozměr trvale udržitelného rozvoje. Současně má zahrnovat politické závazky přijaté na pan-evropské i světové úrovni (UNFF, CBD, UN FCCC a CCD).

10.2 Zasedání řídicího výboru programu EUFORGEN v ČR

4. ministerská konference na ochranu lesů v Evropě vyzdvihla, že součástí priorit pan-evropského procesu zaměřeného na lesy je otázka genových zdrojů. Dala tak další mandát Evropskému programu pro lesní genové zdroje (EUFORGEN), který byl zřízen v říjnu roku 1994 jako následný realizační mechanismus k naplňování štrasburské rezoluce č. 2, která vyzvala k vytvoření dobrovolného, ale funkčního nástroje mezinárodní spolupráce, k podpoře ochrany *in situ* i *ex situ*, koordinaci reprodukce genetické rozmanitosti a výměny množitelského materiálu.

Program EUFORGEN je financován účastnickými státy a je koordinován Mezinárodním ústavem pro rostlinné genetické zdroje (IPGRI) se sídlem v Římě FAO. Program až dosud zajišťoval svoji činnost prostřednictvím sekcí – Česká republika se zapojila do čtyř z nich (jehličnany; buky a duby mírného pásma; topoly; ušlechtilé listnáče). Úkoly založené na mnohostranné spolupráci zahrnují pravidelnou výměnu informací a údajů, společný postup při popisu současného stavu genofondu a vytváření datovýchází, vypracovávání technických směrnic, přípravu návrhů na společné projekty, výměnu reprodukčního materiálu, vytváření přehledů literatury a činnosti

zaměřené na zvýšení informovanosti a zájmu veřejnosti o danou problematiku.

V Židlochovicích se ve dnech 25. až 30. května konalo již 4. zasedání řídicího výboru programu, kterého se zúčastnili zástupci 35 států. Úkolem jednání v Židlochovicích bylo především posoudit možnost změny v organizaci pracovních sítí a celém systému práce. Většina členských zemí se přiklonila k názoru, že EUFORGEN, který má za sebou 10 let činnosti splnil své základní cíle a s ohledem na finanční možnosti podpořila omezení počtu jednání a pracovních sekcí. Pro III. fázi programu byly ustanoveny tři "druhově" orientované sekce (jehličnany, listnáče I, listnáče II) a dvě tematické sekce. Sekce lesní hospodářství, podporující ochranu genofondu lesních dřevin v každodenní lesnické praxi a sekce komunikace a informace, která bude zaměřena na informování veřejnosti a zlepšení povědomosti o důležitosti genofondu a zároveň bude sloužit jako spojovací mezi ostatními sekcemi. Většinu činností v rámci programu zajišťuje VÚLHM Jiloviště-Strnady.

10.3 Evropská unie hodnotí svoji lesnickou strategii

V roce svého rozšíření přistoupila k hodnocení své Lesnické strategie přijaté na konci roku 1998. EU nemá jednotnou lesnickou politiku, ve vztahu k lesnímu hospodářství je uplatňován „princip subsidiarity“ a lesnický sektor je přitom značně ovlivňován vývojem, ke kterému dochází napříč více sektory lidské činnosti. Přijetí strategie pro lesy bylo myšleno jako získání určitého nástroje, který by lesníkům byl dán k možnému ovlivňování –

- *narůstajícího komplexu legislativy včetně všech ostatních politik, které by mohly ovlivňovat lesnické politiky členských států,*
- *rostoucí tendenci zabývat se v politicko rozhodovací sféře otázkami týkajícími se jak přírodního tak sociálně-ekonomického prostředí,*
- *společného postoje EU na mezinárodním fóru,*
- *procesu vnitřní koordinace a záležitostí majících vztah k lesnickému sektoru.*

Tato strategie a její uplatňování bylo po pěti letech podrobena diskusi a v průběhu roku byla připravována implementační zpráva, které se budou zabývat klíčovými prvky a dosaženými výsledky, mj. v oblastech týkajících se opatření na ochranu lesů Společenství (znečištění ovzduší, požáry), biodiverzity a projektem NATURA 2000. Dalšími položkami jsou rozvoj venkova, účast na MCPFE a UNFF, rozšíření EU, klimatická změna, certifikace lesů, lesní hospodářství a navazující průmysl a mezinárodní spolupráce.

Kontaktní skupina Stálého výboru pro lesnictví dostala za úkol odpovědět na dotazník rozeslaný na konci roku 2003 - dotazník dostaly i přístupující země. Dotazy připravené úředníky Komise zahrnovaly mj. následující položky:

- Národní lesnický program (popis strategických cílů NLP; stav příprav, event. implementace NLP; informace o účasti zájmových skupin při přípravě NLP, získané zkušenosti; vícesektorový přístup - zahrnuté resorty, popis ustanovených koordinačních mechanismů;
- Lesnická opatření v rámci nařízení (ES) č. 1257/1999;
- Změny klimatu - implementace Kjótského protokolu (popis národní strategie pro implementaci Kjótského protokolu, politika využívání energie z biomasy včetně zahrnutí lesního hospodářství do této politiky, výhled splnitelnosti závazků;
- Certifikace lesů - opatření přijatá na národní nebo regionální úrovni týkající se certifikace; rozloha certifikovaných lesů; existence úřadu a národních standardů pro certifikaci;

Bylo konstatováno, že Lesnická strategie EU v zásadě plní svou funkci a došlo k významnému pokroku v prosazování určitých prvků (spoluúčast zájmových skupin, vícesektorový přístup). Poukazuje se však na prohlubující se roztržičnost lesnických záležitostí zahrnutých do několika politik (CAP, rozvoj venkova, NATURA 2000 a další). Za dané situace je obtížné zachovat celistvost lesnické politiky a zajistit provázanost jednotlivých lesnických opatření zaváděných v rámci různých programů. I to je důvodem toho, že se začalo hovořit o samostatné lesnické politice. Po připomínkách členských zemí (dva příspěvky odešly i z ČR) se však zdá, že dokument hodnotící stávající strategii by měl být konkrétnější. Na novou strategii pro lesy si budou muset lesníci ještě počkat.

10.4. Lesnická akademie

Finské ministerstvo zemědělství a lesnictví uspořádalo spolu s Finskou lesnickou akademií (FORAFIN) v průběhu roku 2004 sérii seminářů zaměřených na spolupráci v rozšířené EU. Celkem 5 vícedenních jednání se zabývalo všeobecnými lesnickými problémy i změnami, které evropskému lesnímu hospodářství přinese rozšíření Evropské unie. Organizátoři představili úroveň finského státního i soukromého lesnického sektoru, dali možnost představit lesnictví v přistupujících zemích a snažili se vyplnit určité vakuum, které v oblasti lesního hospodářství Evropské společnosti má. Zazněla zde i otázka, zda není čas namísto existující Evropské lesnické strategie vytvořit společnou lesnickou politiku jako určitý protipól společné politiky zemědělské, která by se zabývala i řešením problémů souvisejících se životním prostředím. Semináře se mělo možnost zúčastnit i devět zástupců nejruznějších s lesem souvisejících institucí ČR.

11. Výsledky hospodaření vybraných vlastníků lesa

Podchytit hospodaření soukromých vlastníků a stav jejich lesa je poměrně složitým problémem, protože zákonné předpisy ukládají vlastníkům lesa ohlašovací povinnost pouze u některých ukazatelů jejich hospodaření s lesem. Jiné ukazatele lze získat pouze na principu dobrovolné spolupráce.

Ministerstvo zemědělství nabídlo proto vlastníkům lesa o výměře vyšší než 1000 ha možnost uveřejnit vybrané údaje o svém hospodaření a tak doplnit celkový obraz stavu lesního hospodářství v České republice, který je vytvořen na základě syntetických údajů.

Základní údaje od vlastníků, kteří této možnosti využili, jsou s jejich souhlasem uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 11.1 Přehled základních údajů, daných k dispozici velkými vlastníky lesů

Vlastník	Sídlo	Celková výměra lesních pozemků	Decenální předpis těžby	Těžba			Zalesně ní celkem	z toho			Podíl MZD
				celkem	úmysln á	nahodi lá		prvé uměl é zales nění	přir. obnova	vylepš ování	
		ha	m	m	m	m	ha	ha	ha	ha	%
Marie Podstatzká- Thonsern	Litenčice	1 026	42 641	5 135	2 037	3 098	5,83				
Karel Schwarzenberg	Orlík n. Vlt.	10 169	803 377	64 939	25 875	39 064	119,75				
Josef Bartoň- Dobenín	Nové Město nad Metují	1 880	99 700	8 201	7 270	931	12,87	9,38	1,37	2,12	51
Ilona Schlicková	Vokšice	1 120	73 500	9 408	8 294	1 114	15,28	11,67	0,08	3,53	50
Ing. Jerome Colloredo- Mansfeld	Zbiroh	12 500	158 869	63 589	49 179	14 410					37
Kinský dal Borgo	Chlumec n. Cidlinou	7 252	280 000	32 683	15 177	17 506	65,9	62,34	3,56		
MVDr. Radslav Kinský	Žďár nad Sázavou	5 735	415 000		42 985		34,15	17,82	16,33		
MP LESY s. s r. o.	Benešov u Boskovic	4 559		27 868	16 099	11 769	30,56	22,15	8,41		

Pramen: MZe

Poznámka: Ing. Jerome Colloredo-Mansfeld, pouze Lesní a rybniční správa Zbiroh

12. Srovnání lesního hospodářství ČR s vybranými evropskými zeměmi

Tabulka 12.1 Srovnání vybraných ukazatelů lesního hospodářství České republiky a některých evropských států

Ukazatel (rok)	Měrná jednotka	Česká republika	Rakousko	Německo	Polsk	Slovensko	Švýcarsko	Francie	Litva
Rozloha porostní půdy a ostatních lesních pozemků na 1 obyvatele celkem (2000)	ha	0,26	0,48	0,13	0,23	0,38	0,17	0,29	0,55
Celkový roční přírůst na 1 ha (různá referenční období)	m ³ s k.	8,0	8,2	8,8	4,8	7,2	7,7	6,4	5,0
Roční objem těžeb (různá referenční období)	tis. m ³ s k.	16,200	19,521	48,584	30,532	7,100	7,076	60,174	5,240
Zaměstnanost v lesnictví (2002)	tis. prac.	43	6	42	...	24	7	40	7
Zaměstnanost v dřevozpracujícím průmyslu (2002)		75	28	217	...	35	39	116	28
Zaměstnanost v papírenském průmyslu (2002)		26	17	150	...	12	11	92	...
Zaměstnanost v lesnicko-dřevařském sektoru celkem (2002)		145	51	409	...	71	56	249	37
Zaměstnanost v lesnicko-dřevařském sektoru na celkové zaměstnanosti (2002)	%	3,05	1,37	1,13	...	3,35	1,42	1,04	2,61
Podíl primární energie vyrobené ze dřeva a dřevěného odpadu (2001)		1,22	29,50	3,38	4,83	4,24	...	7,28	15,29
Podíl energie vyrobené ze dřeva a dřevěného odpadu na obnovitelných zdrojích (2001)		53,28	41,53	45,06	94,18	37,02	...	51,48	95,74
Podíl konečné spotřeby energie vyrobené ze dřeva a dřevěného odpadu na celkové spotřebě (2001)		0,73	9,92	1,89	6,59	2,10	...	6,02	15,47
Podíl konečné spotřeby energie vyrobené ze dřeva a dřevěného odpadu z obnovitelných zdrojů (2001)		79,24	96,28	81,91	99,41	93,83	...	91,58	100,00

Zdroj: Eurostat/New Cronos (Forestry statistics - Data 1990-2002 - Pocketbooks, 2003 Edition)

Poznámka: ... Údaje nejsou k dispozici.

13. Vysvětlivky zkratk v textu

AK ČR – Agrární komora ČR
AMS - Automatické monitorovací stanice
AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny
CBP - celkový běžný přírůst
CEFTA – Středoevropská dohoda o volném obchodu
CIC – Mezinárodní rada pro myslivost a ochranu zvěře
COST - Evropská organizace pro spolupráci v oblasti vědeckého a technického výzkumu
CPP - celkový průměrný přírůst
ČAPLH – Česká asociace podnikatelů v lesním hospodářství
ČAZV – Česká akademie zemědělských věd
CEPF - Evropská konference vlastníků lesů
ČHMÚ - Český hydrometeorologický ústav
ČIA - Český institut pro akreditaci, o.p.s.
ČKOLH - Česká komora odborných lesních hospodářů
ČLS - Česká lesnická společnost
ČM vrchovina - Českomoravská vrchovina
ČR - Česká republika
ČSOP – Český svaz ochránců přírody
ČSÚ - Český statistický úřad
ČÚZaK - Český úřad zeměměřický a katastrální
ČZU - Česká zemědělská universita
DPZ - dálkový průzkum Země
EFI – Evropský lesnický institut
EHK- Evropská hospodářská komise
ENFE - Evropská síť podnikatelů v lesním hospodářství
EU - Evropská unie
Euro – evropská měnová jednotka
EUROFORGEN - Evropský program lesních dřevin

FACE – Absorbce emisí oxidu uhličitého lesy
 FAO - Organizace pro zemědělství a výživu při OSN
 FCO – franko cena odběratele
 FECOF - Evropská federace obecních lesů
 FEMS – Federace mysliveckých organizací Evropské unie
 FLD - Fakulta lesnická a dřevařská
 FMGRI – Forest Management and Game Research Institute
 FMI - Forest Management Institute
 FRVŠ - Fond rozvoje vysokých škol
 GA ČR – Grantová agentura ČR
 GAAV - Grantová agentura Akademie věd
 GATT – Všeobecná dohoda o clech a obchodu
 GEF - Program pomáhající řešit problémy životního prostředí
 GIS - geografické informační systémy
 GŘ – generální ředitelství
 HDP - hrubý domácí produkt
 HÚL – hospodářská úprava lesů
 HZS –hasičská záchranná služba
 CHKO – Chráněná krajinná oblast
 ICP - FOREST - Mezinárodní program pro hodnocení a monitoring vlivu znečištění ovzduší na lesy
 ICT - informační a komunikační technologie
 IDC – Informační a datové centrum
 IF - impakt faktor
 IFER - Ústav pro výzkum lesních ekosystémů
 IFFA - Mezinárodní aliance soukromých vlastníků lesa
 IL – inventarizace lesů
 IS - informační systémy
 ISL – Informace o stavu lesů
 IT - Informační technologie
 ISSS - Mezinárodní pedologická společnost
 ISTA - Mezinárodní asociace pro kontrolu osiva
 IUBS – Mezinárodní svaz biologických věd
 IUFRO - Mezinárodní unie výzkumných lesnických organizací
 JKS – jarní kmenové stavy
 KRNAP – Krkonošský národní park
 KÚ –krajský úřad
 LČR - Lesy České republiky, státní podnik
 LČR – OI – oblastní inspektorát LČR
 LDF MZLU - Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity
 LF - Lesnická fakulta
 LH - lesní hospodářství
 LHE - lesní hospodářská evidence
 LHO – lesní hospodářské osnovy
 LHP - lesní hospodářský plán
 LHS – Letecká hasičská služba
 LOS - Lesní ochranná služba
 LS - lesní správa
 MCPFE - Ministerská konference o ochraně lesů v Evropě
 MERA - Mapování lesních ekosystémů pomocí dat DPZ
 MF – Ministerstvo financí
 MO - Ministerstvo obrany
 MPO - Ministerstvo průmyslu a obchodu
 MPFL – mimoprodukční funkce lesa
 MPSV ČR –Ministerstvo práce a sociálních věcí
 MV – Ministerstvo vnitra
 MZe - Ministerstvo zemědělství
 MZLU – Mendelova zemědělská a lesnická univerzita
 MŽP - Ministerstvo životního prostředí
 NLK – Národní lesnický komitét
 NPP - Národní park Podyjí

NPČŠ - Národní park České Švýcarsko
 NPŠ – Národní park Šumava
 OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
 OI – Oblastní inspektorát
 OKEČ – Odvětvová klasifikace ekonomických činností
 OLH – odborný lesní hospodář
 OSN - Organizace spojených národů
 OZE - obnovitelné zdroje energie
 PLO – přírodní lesní oblast
 PMP - průměrný mýtní přírůst
 RMLD - reprodukční materiál lesních dřevin
 SLHP - Souhrnný lesní hospodářský plán
 SLŠ - střední lesnická škola
 SOU - střední odborné učiliště
 SR – státní rozpočet
 SRN - Spolková republika Německo
 SSL – státní správa lesů
 SVOL – Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů
 SZ - Semenářský závod
 SZIF - Státní zemědělský investiční fond
 ŠLP – Školní lesní podnik
 TBFRA – 2000 – Odhad lesních zdrojů mírného a boreálního pásma
 TCP – Program technické spolupráce
 ÚHÚL - Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
 UKT – univerzální kolový traktor
 ÚKZÚZ - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
 UNEP – Program OSN pro životní prostředí
 UNFF - Fórum Organizace spojených národů o lese
 USA - Spojené státy americké
 USD - americký dolar
 ÚSES - územní systém ekologické stability
 VaV – výzkum a vývoj
 VLS - Vojenské lesy a statky ČR, státní podnik
 VS – výzkumná stanice
 VŠ - vysoké školy
 VÚLHM - Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
 WTO – Světová obchodní organizace

14. Seznam autorů

Balek Josef, Ing.
Ministerstvo zemědělství
Činka Milan, Ing.
Ministerstvo zemědělství
Dobiáš Jiří, Ing. et Ing.
Ministerstvo zemědělství
Dvořák Petr, Mgr.
Ministerstvo zemědělství
Fabiánek Petr, Ing.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
Hána Jan, Ing.
Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
Henžlík Vladimír, Ing.
Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
Hlaváčková Jana, Ing.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
Chlud Miroslav, Ing.
Ministerstvo životního prostředí
Jurásek Antonín, Ing.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Kahuda Josef, Ing.
Český statistický úřad

Kapitola Petr, Ing.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Liška Jan, Ing.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Lomský Bohumír, RNDr., CSc.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Losmanová Jindřiška, Ing.
Ministerstvo zemědělství

Matějčíček Jiří, Ing., CSc.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Pásek František, Ing.
Ministerstvo zemědělství

Procházková Zdeňka, prom. biol.
VÚLHM, VS Uherské Hradiště

Raba Jan, Ing.
Ministerstvo zemědělství

Stoklasa Milan, Ing., CSc.
Stoklasa Tech., Praha

Stránský Václav, Ing.
Ministerstvo zemědělství

Suchopárek Karel, Ing.
Ministerstvo zemědělství

Šišák Luděk, Prof. Ing. CSc.
ČZÚ, FLE

Šrámek Vít, Ing., Ph.D.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Ulrich Radomír, Prof. Ing., CSc.

LDF MZLU

Vančura Karel, Ing., CSc.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů

Vašíček Jaromír, Ing., CSc.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů

Veselý Martin, Ing.

Ministerstvo zemědělství

Zahradník Petr, Doc. Ing., CSc.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Žižka Martin, Ing.

Ministerstvo zemědělství

Obrázek 5.2.1 Poškození listů javoru (*Acer pseudoplatanus*) ozonem

Plocha intenzivního monitoringu Forest Focus Černava, 1000 m n.m.

Pramen: VÚLHM

Obrázek 5.2.2 Poškození listů buku lesního (*Fagus sylvatica*) ozonem

Plocha intenzivního monitoringu Želivka, 420 m n.m.

Pramen: VÚLHM